

Küresel Sektör
Eğilimleri ve Öncelikli
Hedef Pazarlar Analizi Raporu

Tarım Makineleri Sektörü

**KONYA
SANAYİ ODASI**
KONYA CHAMBER OF INDUSTRY

**KONYA
TİCARET
BORSASI**

1882
KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

İçindekiler

1. Giriş.....	13
2. Küresel Tarım Makineleri Sektör Analizi.....	18
2.1.Tarım Makineleri Sektörünün Genel Durumu	18
2.2. Küresel Tarım Makineleri Dış Ticaret Eğilim Analizi.....	24
3. Türkiye ve Konya Tarım Makineleri Sektörü Analizi	39
3.1.Tarım Makineleri Sektörünün Genel Durumu	39
3.2. Türkiye Tarım Makineleri Sektörü Dış Ticaret Eğilim Analizi ..	44
3.3. Konya Tarım Makineleri Sektörü İhracat Performansı	72
4. Hedef Pazarların Analizi.....	74
4.1. Hedef Pazarların Belirlenmesi	74
4.2. Hedef Pazarların Analizi	76
4.2.1 Pakistan.....	76
4.2.2. Etiyopya.....	87
4.2.3. Vietnam	98
4.2.4. Özbekistan	109
4.2.5. Cezayir	120
4.3. Hedef Pazarlarda Gümrük Vergileri, Ticari Anlaşmalar, Standartlar ve Regülasyonlar.....	131
5. Sektöre Yönelik Tavsiyeler	136
5.1. Eğitim ve Gelişim Önerileri	136
5.2. Pazarlarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	137
6. Değerlendirme ve Sonuç.....	145
7. Ekler	149
7.1. Potansiyel Alıcı Bilgileri	150
7.2. Sektör Dernekleri ve Ticaret Organizasyonları.....	160
7.3. Lojistik Firma Bilgileri.....	161
7.4. Fuarlar.....	162

Yönetici Özeti

Konya tarım makineleri üreticilerine küresel pazarda sektörün mevcut durumu ve eğilimleri ile öne çıkan ülkeler hakkında bilgi vermeyi ve ilgili firmaların ihracatlarını bu ülkeler üzerinden artırmasına katkı sağlamayı amaçlayan bu rapor, EY Danışmanlık Hizmetleri tarafından Konya Ticaret Odası için hazırlanmıştır. Raporda Dünya, Türkiye ve Konya tarım makineleri sektörü mevcut durumu, sektördeki dinamikler ve eğilimler yer almaktadır. Bununla birlikte, tarım makineleri ihracatçıları için yüksek potansiyel vaat eden beş ihracat pazarı ve pazarlarda faaliyet gösteren potansiyel alıcılar detaylıca incelenmiştir.

Araştırmada incelenen tarım makineleri ürün grupları, GTIP kodlarına göre

8432: Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri,

8433: Hasat & Harman Makineleri,

842481: Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri,

843410: Süt Sağma Makineleri, ve

843610: Yem Makineleri'dir.

Bu alt sektörlerle ilgili olarak, üretim ve tüketimi etkileyen faktörler, devlet politikaları ve prosedürleri, lojistik etmenler, dış ticarete küresel eğilimler, eğitim önerileri ve pazarda dikkat edilmesi gereken unsurlar da rapor kapsamında analiz edilmiştir. Raporda tarım makineleri sektörü ile ilgili olarak küresel pazarda, Türkiye ve Konya ilinde, hedef pazarlarda ve sektöre yönelik tavsiyelerde öne çıkan analizler aşağıda yer almaktadır.

Küresel Tarım Makineleri Sektörü:

ABD, Avrupa ve Asya ülkelerinin ağırlığının olduğu küresel tarım makineleri sektöründe, 2013 yılına dek artmış ve 137 Milyar \$'lık hacme ulaşmıştır. Son iki yıllık dönemde yaşanan ekonomik durgunluk ve gelir seviyesinin düşmesi gibi etkenler ise, sektördeki talepte ve üretimde azalmaya neden olmuştur. Tarım makinelerindeki küresel ticaret akışı ise, ağırlıklı olarak Kuzey Amerika ve Avrupa arasında gerçekleşmektedir. Bu sebeple, iki bölgedeki ekonomik gelişmeler ve arz talep dengeleri, sektörün ticaret hacminde önemli rol oynamaktadır.

23 Milyar \$ hacimli Kuzey Amerika pazarında, son dört yıllık dönemde rekabet seviyesi yükselmiştir. Artan rekabet ve pazarda talep fazlası ürün bulunması, fiyat seviyesini düşürmektedir. ABD'nin baskın yapıda olduğu bölgede, Kanada ve Meksika da gelişim göstermektedir. Ekilebilir tarım alanının fazla

olduğu Meksika pazarında, ABD ve Kanada'dan ikinci el ürün ithalatı da önemli yer tutmaktadır. Yaklaşık 30 Milyar \$'lık hacme sahip olan Avrupa tarım makineleri sektöründe ise, ekonomik büyümenin düşük olmasının da etkisiyle daralma olmuştur. Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere'nin ön plana çıktığı pazar, küresel pazarın %27'sini oluşturmaktadır. Güney Amerika, Çin, Hindistan ve Türkiye pazarlarında, ağırlıklı olarak iç pazardaki talep karşılanmaktadır. Ancak, son yıllarda bu pazarlarda sanayi altyapısının gelişmesi ve talepteki artışla sektörün büyümesi, pazarların ihracat değerlerini de yukarı çekmektedir. Bu pazarlara ek olarak, yenilikçi ürünleri ve yüksek ihracat değerleriyle ön plana çıkan Japonya ve Güney Kore de, küresel pazarda dikkat çekmektedir. Tarım sektörünün ekonomideki payının yüksek olduğu Afrika ise, ağırlıklı olarak yaptığı ithalatla küresel pazarda önem arz etmektedir.

Küresel pazardaki büyük oyuncular analiz edildiğinde, **AGCO Corporation**, **CNH Industrial NV**, **Deere & Company** ve **Mahindra & Mahindra Limited** firmaları ön plana çıkmaktadır. Firmaların tarım makineleri alt sektörlerinin neredeyse tamamında üretim yaptığı, ana odaklarının ise, traktör üretimi olduğu tespit edilmiştir. Küresel pazarın tamamına yayılan firmaların, birden fazla küresel markaya sahip olduğu ve marka bilinirliklerini kullanarak distribütörler aracılığıyla satış yaptıkları gözlemlenmiştir.

Tarım makineleri ürünlerinin girdi olarak kullanıldığı tarım sektörü, yaklaşık 3,2 Trilyon \$'lık hacme sahiptir. Çin'in yaklaşık 1 Trilyon \$'lık hacimle öne çıktığı sektörde, gelecek dönemde yılda ortalama %1,4 seviyelerinde büyüme beklenmektedir. Sektörün hacminin 2020 yılında 3,4 Trilyon \$'ı geçeceği öngörülmektedir.

Küresel Tarım Makineleri Dış Ticaret Eğilim Analizi:

Tarım makineleri sektörü ithalat hacmi 2015 yılında yaklaşık 54 Milyar \$'dır. Son dört yıllık dönemde yılda ortalama %2 azalan ithalatta, ABD, Fransa, Almanya ve Kanada, yüksek paya sahiptir. Rapor kapsamında analiz edilen beş ürünün ithalatında da aynı ülkeler öne çıkmaktadır. Bu ülkelere ek olarak, Meksika'nın ithalat değeri de incelenen ürünlerde yüksektir.

Toprak hazırlama & ekim makineleri ürünü, analiz edilen ürünler içerisinde 2011-2015 yılları arasında dış ticaret hacmi en hızlı azalan üründür (YBBO %4). Küresel ithalatı 2015 yılında 6,5 Milyar \$ olan ürünü en fazla ihraç eden ülke Almanya, en fazla ithal eden ülke ise ABD'dir. Yem makinelerinde ise, küresel dış ticaret hacmi, 2011 yılına kıyasla aynı seviyelerde kalmıştır. Küresel pazarda en fazla ABD'nin ithal ettiği ürünün ithalat hacmi, 2015 yılında 821 Milyon \$'dır. Yem makinelerinde en fazla ihracat gerçekleştiren ülke ise Hollanda'dır.

Hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ve süt sağma makineleri ürün gruplarının ithalatı, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %2 azalmıştır. Bu ürünlerden hasat & harman makineleri 17,7 Milyar \$'lık ithalat hacmine sahiptir. Ürünü en fazla ihraç ve ithal eden ülke ABD'dir. ABD, gelişmiş sanayi ve tarım ekonomisi ile tarım makineleri küresel pazarında öne çıkmaktadır. 2,8 Milyar \$'lık ithalat hacmine sahip olan sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makinelerini en fazla ithal eden ülke ise Meksika'dır. ABD, hasat & harman makinelerinde olduğu gibi sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makinelerinde de en fazla ihracat gerçekleştiren ülke olarak dikkat çekmektedir. Süt sağma makineleri ise, analiz edilen ürünler arasında ithalat hacmi en düşük değerde olan üründür (396 Milyon \$). Ürünün ihracatında Hollanda ilk sırada yer alırken, Fransa ürünü en fazla ithal eden ülkedir.

Genel anlamda, rapor kapsamında analiz edilen ürünlerin dış ticaretinde Kuzey Amerika ve Batı Avrupa ülkelerinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. 2011-2015 yılları arasında tüm ürünlerin dış ticaret hacimlerinde daralma olduğu gözlemlenmiştir. Ekonomileri doğal kaynaklara bağlı ülkelerin gelir seviyelerindeki düşüş, daralmada etkin rol oynamaktadır. İthalat hacmi en yüksek olan ürün hasat & harman makineleri iken, en düşük ithalat hacmine sahip ürün süt sağma makineleridir. Hollanda'nın süt sağma ve yem makineleri tedarikinde lider konumda olması dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Hollanda her iki üründe de önemli bir ithalatçı olarak yer almaktadır. Bu performans kapsamında, Hollanda tarım sektörünün %60'ının süt ve süt ürünlerinden oluşmasının etkisi büyüktür.

Türkiye ve Konya Tarım Makineleri Sektörü:

Gelişen ve büyüyen tarım sektörüyle beraber yıllar içerisinde üretim kapasitesi ve ürün çeşitliliği artan Türkiye tarım makineleri sektöründe, 2015 yılında 2,4 Milyar \$'lık satış yapılmıştır. 2011-2015 yılları arasında artan kapasite ve talep, üretim değerini (YBBO %3,3) ve satış değerini (YBBO %2,4) yükseltmiştir. Rapor kapsamında analiz edilen beş ürün grubu, Türkiye tarım makineleri üretiminin %22,5'ini karşılamaktadır. Toprak hazırlama & ekim makineleri, tarım makineleri üretimi içerisindeki %10,3'lük payıyla ilgili ürünlerden en fazla üretilen ürün grubu olarak ön plana çıkmaktadır. Yem makineleri ise, incelen ürünlerden üretim ve tüketim değeri en hızlı büyüyen üründür. İki değişken için de son dört yıllık dönemde yılda ortalama %16'nın üzerinde büyüme gerçekleşmiştir.

2014 yılında 80 Milyar \$'lık hacme ulaşan Türkiye tarım sektörü, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %2 büyümüştür. İhracat değerinin düşmesiyle 2016 yılının sonuna dek durgunluk olması, sonrasındaki dönemde ise

sektörün tekrar büyümesi beklenmektedir. Sektör hacminin 2020 yılında 90 Milyar \$'lık seviyelere yaklaşacağı öngörülmektedir.

Tarım makineleri sektöründeki ihracatı son dört yıllık dönemde artan Türkiye, 2015 yılında 650 Milyon \$ seviyelerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Rapor kapsamında analiz edilen ürünlerde ise, 204 Milyon \$'lık ihracat yapılmıştır. Toprak hazırlama & ekim makineleri, incelenen ürünler içerisinde, 82,1 Milyon \$ ile Türkiye'nin en fazla ihraç ettiği üründür. Irak, Azerbaycan ve Cezayir, en fazla ihracat gerçekleştirilen pazarlardır.

Toprak hazırlama & ekim makinelerinde Türkiye'nin ihracatı artma eğiliminde olup, ihracat değeri 2015 yılında 80 Milyon \$ seviyesinin üzerine çıkmıştır. Irak, Azerbaycan ve Bulgaristan, Türkiye'nin ihracatının %25'inden fazlasını karşılamaktadır. Ayrıca, Irak, Sudan ve Azerbaycan pazarlarında Türkiye lider konumda bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak düşük fiyat segmentinde ürün ihraç eden Türkiye, etkin olduğu pazarlarda Almanya, Çin, İtalya ve ABD ile rekabet etmektedir.

Küresel pazarın aksine son dört yıllık dönemde Türkiye'den ihracat hacmi büyüyen **hasat & harman makineleri** ürününde, İtalya en önemli ihracat pazarı olarak öne çıkmaktadır. Libya pazarında lider olan Türkiye'nin Cezayir, Mısır ve Fas pazarlarında da etkinliği artmaktadır. Bu durum, Kuzey Afrika'nın Türk ihracatçıları için yüksek potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin bu ürün grubundaki en önemli rakipleri Almanya başta olmak üzere, Batı Avrupa ülkeleridir.

Türkiye'nin yaklaşık 23 Milyon \$'lık ihracat hacmine sahip olduğu **sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makinelerinde**, Azerbaycan, Cezayir ve Suudi Arabistan en fazla ihracat yapılan pazarlar olarak öne çıkmaktadır. Azerbaycan ve Özbekistan pazarlarında lider olan Türkiye'nin, küresel pazardaki en önemli rakipleri toprak hazırlama & ekim makinelerinde olduğu gibi Almanya, Çin, İtalya ve ABD'dir.

Süt sağma makinelerinde Türkiye'nin küresel ihracatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %11 artarak 13 Milyon \$'a yükselmiştir. Kuzey Afrika, bu ürün grubunda en fazla ihracat yapılan pazardır. En fazla süt sağma makineleri ihraç ettiği 10 pazarın sekizinde lider konumda olan Türkiye, Azerbaycan pazarındaki talebin tamamını karşılamaktadır. Sırbistan ve Tunus pazarlarında da %90'ın üzerinde payı olan Türkiye'nin, küresel pazardaki en önemli rakibi Çin'dir.

2015 yılında Türkiye'nin 17,4 Milyon \$'lık ihracat gerçekleştirdiği **yem makineleri**, rapor kapsamında analiz edilen ürünler içerisinde Türkiye'nin küresel ihracatının en fazla büyüdüğü üründür (YBBO %28). Bu ihracatın %20'sinden fazlası Cezayir'e yapılmaktadır. Özbekistan, Azerbaycan,

Türkmenistan ve Irak pazarlarında lider olan Türkiye'nin, etkin olduğu pazarlardaki en önemli rakibi süt sağma makinelerinde olduğu gibi Çin'dir.

Tarım makinelerinin de içinde bulunduğu makineler & aksam ve parçaları¹ ürün grubunda, 2015 yılı itibariyle 450 Milyon \$'ın üzerinde ihracat gerçekleştiren Konya ilinin ihracat değeri 2014 yılına kıyasla %1 azalmıştır. 56,4 Milyon \$ ile Cezayir, en fazla ihracat yapılan pazardır. Konya'nın ihracatında öne çıkan diğer ülkeler ise ağırlıklı olarak Avrupa ve Orta Doğu bölgesinde bulunmaktadır.

Hedef Pazarlar:

EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi ve KTO üyesi firmaların görüşleri doğrultusunda belirlenen **Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir** pazarları, ilgili tarım makineleri ürünlerinin ihracatı için en fazla potansiyel vaat eden pazarlar olarak tespit edilmiştir.

Pakistan, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ve süt sağma makinelerinde Türkiye'den yaptığı ithalatı, 2011-2015 yılları arasında yüksek oranda artırmıştır. Türkiye'den en fazla ithal edilen ürün ise 600 Bin \$ ile hasat & harman makineleridir.

Mevcut GSYİH'si 244 Milyar \$ olan Pakistan, 2010'lu yıllardan itibaren ekonomik büyüme %4-%5 bandında seyretmiş, 2020 yılında ise %5'in üzerine çıkarak toplam 327 Milyar \$ GSYİH'ye ulaşması beklenmektedir. Bu durum, yüksek hızda artan nüfusa rağmen, kişi başına düşen geliri de yükseltecektir. Pakistan'ın -gümrük süreç yükü hariç- analiz edilen tüm risk göstergelerinde ortalamanın üzerinde risk barındırması ise, dikkat çekmektedir.

Pakistan ekonomisinin %15'ini oluşturan ve toplam istihdamın ise yarısını karşılayan tarım sektörü, 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %1 büyümüştür. 36 Milyar \$ hacimli sektörde, 2020 yılına dek yılda ortalama %3,4'lük büyüme beklenmektedir. Gelir seviyesindeki artış ve hükümetin tarımdaki verimliliğin artmasına yönelik programlar hazırlaması, tarım sektöründeki büyüme beklentisinde önemli rol oynamaktadır.

Hasat & harman makineleri ürünü özelinde, Pakistan'ın en fazla ithal ettiği (23 Milyon \$) ve ithalatının en yüksek hızla arttığı (%125) üründür. Yem makineleri pazarında da yüksek değerde ithalat ve yüksek oranda büyüme olduğu tespit edilmiştir. Süt sağma makineleri, pazar hacminin en düşük olduğu üründür. Bu ürünün ithalat değerinde de yüksek oranlı düşüş gözlemlenmektedir. Ülkedeki

¹ Makineler & aksam ve parçaları ürün grubu 84 GTIP kodunun altında bulunan tüm ürünleri kapsamaktadır.

süt üretiminde mekanizasyon oranının düşük olup, ağırlıklı olarak geleneksel yöntemlerin kullanılması, bu durumun başlıca sebebidir.

Etiyopya'nın ilgili ürünler kapsamında yalnızca toprak hazırlama & ekim makineleri ve hasat & harman makineleri ürünlerinde Türkiye'den ithalatı bulunmaktadır. Toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde Türkiye'den yapılan 500 Bin \$'lık ithalat, son dört yıllık dönemde artmıştır. Türkiye, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri, süt sağma makineleri ve yem makineleri ürünlerinde ise henüz Etiyopya pazarında konumlanmamıştır.

Sahra-altı ülkeleri arasında en yüksek büyüme oranına sahip olan Etiyopya ekonomisi, 2014 yılında %10'un üzerinde büyümüştür. Gelecek dönemde de yüksek oranda büyümesi beklenen ekonomide, gelir seviyesinin de büyüme ile paralel artması beklenmektedir. 2020 yılında 100 Milyar \$'lık GSYİH'ye sahip olması beklenen Etiyopya'da, yoksulluk oranının düşmesi ve tüketim değerlerinin yükselmesi beklenmektedir. Etiyopya, incelenen risk göstergelerinde genel olarak orta ve orta üzeri risk barındırmaktadır.

Hükümetin uygulamaya koyduğu tarımsal büyüme programı sayesinde 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %17,5 büyüyen Etiyopya tarım sektörü, 13 Milyar \$'lık hacme sahiptir. Sektördeki büyümenin gelecek dönemde de devam etmesi ve tarım sektörünün 2020 yılında 14 Milyar \$'lık hacme ulaşması beklenmektedir. Ülkedeki istihdamın %80'ini karşılayan tarım sektöründeki büyüme beklentisinin nedeni, tarımsal altyapıya ve mekanizasyona yapılacak yatırımlarda artış olacağının öngörülmesidir.

Rapor kapsamında analiz edilen ürünlerin tümünde Etiyopya'nın ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. Bu ürünlerin içerisinde en yüksek değerde ithal edilen ürün, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleridir. İthalat hacimleri 15 Milyon \$'ın üzerinde olan toprak hazırlama & ekim makineleri ve hasat & harman makinelerinin ithalatında da yüksek oranlı büyümeler gözlemlenmiştir.

Vietnam tüm ürünlerde Türkiye'den yaptığı ithalatı yüksek oranda artırmıştır. Birçok üründe Türkiye'nin pazara yeni girmesinin, bu duruma etkisi büyüktür. Süt sağma makinelerindeki talebin çoğunluğunu karşılayan Türkiye, diğer pazarlarda rakiplerine kıyasla düşük seviyede ihracat gerçekleştirmiştir.

Ekonomik büyüme oranının %6 seviyelerinde olduğu Vietnam'da, 2014 yılında 2.049 \$ olan gelir seviyesinin 2020 yılında 2.855 \$ seviyesine yükselmesi beklenmektedir. Gelecek altı yıllık dönemde yaklaşık 90 Milyar \$ büyümesi beklenen GSYİH de Vietnam için pozitif bir makroekonomik görünüm çıkarmaktadır. Analiz edilen risk göstergeleri açısından ağırlıklı olarak orta

seviyede risk barındıran Vietnam pazarı, hedef pazarlar arasında risk seviyesi en düşük olan ülkedir.

Ülke ekonomisinin %23'ünü, ülkedeki istihdamın ise %46'sını oluşturan tarım sektörü, son dört yıllık periyotta büyümüş ve 43 milyar \$'lık hacme ulaşmıştır. Sektördeki büyümenin gelecek dönemde de devam etmesi ve 2020 yılında 47 Milyar \$'lık hacme ulaşması beklenmektedir.

Vietnam'ın analiz edilen ürünler arasında en fazla ithal ettiği (95,2 Milyon \$) ürün, hasat & harman makineleridir. Sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürünü de 90,3 Milyon \$'lık ithalat değeriyle dikkat çekmektedir. Vietnam'ın ithalatının en fazla arttığı ürün %78'lik artış oranı ile toprak hazırlama & ekim makineleridir. Süt sağma makineleri pazarının hacmi ise diğer ürünlere kıyasla oldukça küçüktür.

Özbekistan sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri haricinde, tüm ürünlerin Türkiye'den ithalatını artırmıştır. 2,2 Milyon \$ ile yem makineleri Türkiye'den en fazla ithal edilen üründür. Süt sağma makineleri ürününde Türkiye'nin ihracatı düşük değerde olmasına rağmen, yüksek oranda artma eğilimindedir.

2014 yılında %8 büyüyen Özbekistan ekonomisinde GSYİH 63 Milyar \$'dır. Gelecek dönemde de ekonomik büyümenin devam etmesi, GSYİH'nin ise 72 Milyar \$ olması beklenmektedir. 2.062 \$ olan kişi başına düşen gelirin de, yüksek ekonomik büyümenin etkisiyle 2020 yılında 2.200 \$ seviyesine yükseleceği öngörülmektedir. Genel olarak ortalamanın üzerinde risk barındıran pazarda, kamu sektöründeki yolsuzluk algısının yüksek olması ihracatçı firmaların dikkat etmesi gereken hususlar arasındadır.

12 Milyar \$ hacmi olan Özbekistan tarım sektörü, son üç yılda ortalama %6 büyümüştür. Büyümenin gelecek dönemde de devam etmesi beklenmektedir. 2014 yılında FAO ile yapılan iş birliği anlaşması dahilinde, sektörün gelişimi ve risklerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Anlaşma kapsamında öne çıkan başlıklar, hayvancılık sektörünün geliştirilmesi, tarımda hastalık ve zararlı böceklerle önlem alınması, ürün yetiştirme yöntemlerinde çeşitlilik yaratılmasıdır.² Bu adımlarla birlikte, sektör hacminin 2017 yılı sonunda 14 Milyar \$ seviyelerine yükseleceği öngörülmektedir.

Özbekistan'ın toprak hazırlama & ekim makineleri, süt sağma makineleri ve yem makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. En yüksek değerde ithal edilen ürün olan hasat & harman makineleri, aynı zamanda

² FAO, Uzbekistan and FAO, 2016

ithalatı en yüksek oranda azalan üründür (%-27). Yem makineleri ithalatı ise aynı dönemde toplamda %600 artmıştır.

Cezayir analiz edilen ürünlerin tümünde, Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirdiği 10 pazar arasında yer almaktadır. Hasat & harman makineleri ve yem makineleri, Türkiye'nin Cezayir'e ihracatının en hızlı arttığı ürünlerdir. Türkiye tarafından en fazla ihraç edilen ürün ise, toprak hazırlama & ekim makineleridir (4,9 Milyon \$).

Ana gelir kaynakları petrol ve doğalgaz rezervleri olan Cezayir ekonomisi, 2014 yılında %3,8 büyümüştür. Gelecek dönemde de reel ekonomik büyüme öngörülmesine rağmen, Cezayir Dinarı'nın ABD Doları karşısında değer kaybetmesine bağlı olarak, GSYİH'nin düşmesi beklenmektedir. Ülke GSYİH'sindeki gerileme, nüfusu yüksek oranda artan ülkenin, kişi başına düşen gelirini de düşürecektir. Analiz edilen risk göstergelerinin tümünde orta seviyenin üzerinde risk barındıran Cezayir, hedef pazarlar arasında en riskli pazar konumundadır.

2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %5,5 büyüyen Cezayir tarım sektörünün, 2015 yılındaki daralmanın ardından gelecek dönemde büyümeye devam etmesi öngörülmektedir. Sektörün, 2020 yılı sonunda yaklaşık 22 Milyar \$'lık hacme sahip olması beklenmektedir. Tarım kredisi imkanlarının artırılması ve süt ve süt ürünleri alanında yapılan yatırımlar, büyüme beklentisinin ana nedenleridir.

Süt sağma makineleri haricinde analiz edilen ürünlerin tümünde Cezayir'in küresel ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. Bu artışların tümü, 2011 yılına kıyasla %100'ün üzerindedir. Hasat & harman makineleri en yüksek değerde ithal edilen ürünken (58,9 Milyon \$), ithalat değeri en yüksek oranda artan ürün yem makineleridir (%300). İthalat hacminin 1,7 Milyon \$ seviyelerinde olduğu süt sağma makineleri pazarı ise, daralma eğilimindedir.

Hedef pazarlarda gümrük vergisi ve muafiyetler

Hedef pazarlarda analiz edilen ürünler için gümrük vergi oranları incelendiğinde ise, Etiyopya ve Özbekistan'ın Türkiye ve rakiplerine aynı oranda gümrük tarifesi uyguladığı tespit edilmiştir. Pakistan pazarında, analiz edilen ürünlerin tümünde Çin, Malezya, Vietnam ve Singapur'un da dahil olduğu ASEAN³ ülkeleri gümrük vergisinden muaftır. Vietnam pazarında ise, ASEAN ülkeleri tüm ürünlerde vergiden muaf olmamasına rağmen, Türkiye dahil diğer ülkelere kıyasla gümrük vergisi avantajına sahiptir. Bu durumun benzeri, Cezayir pazarında AB ülkeleri için geçerlidir.

³ ASEAN (Association of Southeast Asian Nations): Güney Doğu Asya Uluslar Birliği

Sektöre Yönelik Tavsiyeler:

Konya Ticaret Odası bünyesinde yer alan ve tarım makineleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların ihracatlarına katkı sağlamak ve farklı alanlarda yetkinliklerini artırmaları için beş farklı alanda eğitim düzenlemeleri ve/veya eğitim hizmeti almaları önerilmektedir. Bu eğitimler, firmaların lojistik, teknolojik gelişim, ihracat yetkinliği ve hedef pazarlarda stratejilerini belirlemelerinde yardımcı olması yönünden değer arz etmektedir.

Hedef pazarlara tarım makinesi ihraç etmek isteyen firmaların yararlanmaları için pazarlara yönelik **gümrük prosedürleri, müşteri profili ve müşteri alışkanlıkları, ödeme şekilleri, ana oyuncular ve rekabet seviyesi** başlıklarında tavsiyeler verilmektedir.

- ▶ Gümrük prosedürlerinin eyalet ve limanlara göre değişkenlik gösterdiği **Pakistan'da**, ithal edilen ürünlerin ISO standartlarına uygun olması gerekmektedir. Tarım sektöründe, büyük toprak sahipleri ülkede ekilebilir arazilerin %60'ını ve sulama sistemlerinin büyük kısmını elinde bulundurmaktadır. Pazarda, düzensiz ödeme riskinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- ▶ **Etiyopya'da** gümrük süreçlerinin orta seviyede risk barındırdığı ve tüm dış ticaret süreçlerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı nezdinde yapıldığı tespit edilmiştir. Düzensiz ödeme riskinin yüksek olduğu pazarda, tarım makineleri ihtiyacı ağırlıklı olarak Çin menşeli üreticiler tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca, Alman markalı ürünlerin kalite, dayanıklılık ve satış sonrası hizmetleri sebebiyle öne çıktığı gözlemlenmiştir.
- ▶ İhracatçı firmaların **Vietnam'da** gümrük ve sigortacılık işlemleri için yabancı firmaların bölgesel gümrük ofisleri ile iletişime geçmeleri gerekmektedir. Diğer hedef pazarlarda olduğu gibi bu pazarda da düzensiz ödeme riski bulunmaktadır. Vietnam tarım makineleri sektöründe dikkat çeken büyük oyuncu ise, Japonya menşeli **Kubota'dır**.
- ▶ **Özbekistan** pazarında, gümrük işlemleri esnasında ithalat kontratlarının gümrük idaresine kaydı zorunludur. Yerli üreticiye kredi, tarımsal sulama altyapısının gelişmişliği ve vergi ödemeleriyle ilgili birçok imtiyazın sağlandığı pazarda, **JSC Chirchiqqishloqmash, CLAAS Central Asia Investment, Lemken, Case New Holland** büyük oyunculardan bazılarıdır.
- ▶ Gümrük süreçlerinde ithal edilen malın üzerinde ürün spesifikasyonlarına yönelik etiketlerin Arapça olmasını talep eden **Cezayir**, marka algısının düşük, fiyat duyarlılığının ise yüksek olduğu pazarlardandır. Hint menşeli **ITL Sonalika** tarım makinesi üreticisinin

Cezayir’de üretim tesisi bulunmaktadır. Ayrıca, Avrupa menşeli firmaların da pazardaki hakimiyeti yüksektir.

Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise, Konya ilinde faaliyet gösteren tarım makineleri üreticileri için beş hedef pazara yönelik fiyatlandırma stratejisi, gümrük vergisi ve lojistiğe yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, firmaların hedef pazarlarda tüketici stratejilerini belirlemeleri için ihracat yol haritası çizilmiştir. Hedef pazarlardaki tarım makineleri sektörünün niş bir pazar olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, ülke bazlı lojistik maliyet, pazar bilinirliği ve pazar olgunluk seviyelerinin göz önünde bulundurulması tavsiye edilmektedir. Özbekistan ve Cezayir, lojistik maliyet, pazar bilinirliği ve hedef pazarlar arasında pazar olgunluk hacmi açısından en iyi tabloya sahip ülkelerdir. Pakistan, Türk malı algısının son dönemde daha da olumlu yönde geliştiği bir pazardır. Etiyopya ve Vietnam’da ise tüm ilgili alt sektörlerde faaliyet gösterilmediği ve lojistik maliyet potansiyeline sahip ülkeler oldukları için Türk malı algısının artırılmasına yönelik pazarlama faaliyetlerine ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda, rapor kapsamında analiz edilen ürünler için beş hedef pazarda toplam 165 adet potansiyel alıcı bilgisi raporda yer almaktadır. Bunlara ek olarak, raporda, hedef pazarlarda yer alan sektör dernekleri ve ticari organizasyonlara, fuarlara ve pazarlara ürün taşımacılığı yapan lojistik firma bilgilerine de yer verilmiştir.

1. Giriş

Bu rapor T.C. Ekonomi Bakanlığı rapor desteği ile Konya Ticaret Odası'nın (KTO) önderliğinde yürütülen «Tarım Makineleri İhracatının Geliştirilmesi» projesi kapsamında «Küresel Sektör Eğilimleri ve Öncelikli Hedef Pazarlar Analizi Raporu» hazırlanarak Oda görüş ve onayına sunulmuştur.

Rapor, «Giriş», «Küresel Sektör Analizi», «Türkiye ve Konya Tarım Makineleri Sektörü Analizi», «Hedef Pazarların Analizi» ve «Sektöre Yönelik Tavsiyeler» ile «Değerlendirme ve Sonuç» olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

Küresel Sektör Analizi başlığı altında

Tarım makineleri sektörü genelinde üretim ve tüketim değerleri, ana oyuncular incelenmiştir. Ayrıca, beş alt sektör özelinde 2011-2015 yılları arası küresel dış ticaret görünümü, küresel seviyede ilk 10 oyuncunun ihracat ve ithalat verileri ile dünya ticareti içerisindeki payları analiz edilmiştir.

Türkiye & Konya'nın Sektör Analizi başlığı altında

Tarım makineleri genelinde ve beş alt sektör özelinde üretim ve tüketim değerleri ile sektörde yer alan ana oyuncular değerlendirilmiştir. Ek olarak, beş alt sektör özelinde Türkiye'nin en çok ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 ülke baz alınarak, bu ülkelerin ithalat artış hızı ile Türkiye'nin ilgili ülkeye ihracat hızı karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Ayrıca, Konya tarım makineleri sektöründe faaliyet gösteren tüm firmaların ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 ülke ve Konya ihracatının, Türkiye'nin dış ticareti içerisindeki yeri değerlendirilmiştir.

Hedef Pazarların Belirlenmesi başlığı altında

EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi ile belirlenen beş hedef pazarın dış ticaret görünümü ve Türkiye'nin ilgili ülke ile dış ticaretinin analizine yer verilmiştir. Belirlenen beş hedef pazarın genel ekonomik-sosyo ve politik durumunun analizi yapılmıştır. Beş hedef pazarın satış-dağıtım kanalları incelenmiş, ticari anlaşmalar, standartlar ve teşvikler ile Türkiye'ye uygulanan vergi oranları paylaşılmıştır. Son olarak, Türkiye için ilgili pazardaki fırsat ve tehditler değerlendirilmiştir.

Sektöre Yönelik Tavsiyeler başlığı altında

Konya Ticaret Odası üyesi Tarım makinesi firmaları için, ilgili sektörün Türkiye'deki durumu da göz önünde bulundurularak, ihracat potansiyelini arttırmaya katkı sağlayacak eğitim önerileri sunulmuştur. Ayrıca, bu hedef pazarlarda faaliyet göstermeyi planlayan firmalar için hedef pazarlarda sektöre yönelik tavsiyelere yer verilmiştir.

Son olarak Değerlendirme ve Sonuç kısmında raporda yer alan analizlerde öne çıkan bulgulara kısaca yer verilmiştir. Raporun ek bölümünde ise rapor kapsamındaki beş alt sektörü kapsayan ve beş hedef pazara yönelik potansiyel alıcı listeleri paylaşılmaktadır. Her bir pazara yönelik fuarlar, sektör dernekleri ve ticari organizasyonlar ile lojistik firma bilgileri de yine bu bölümde yer almaktadır.

Sektör ve sektörün tanımlarının verilmesi:

Bu rapor çerçevesinde araştırma kapsamına dahil edilen ve aynı zamanda Tarım makineleri sektörünün beş alt sektörünü temsil eden GTİP kodları aşağıda yer almaktadır:

- ▶ **8432- Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:** Toprağı hazırlamaya, işlemeye ve ekmeye mahsus tarla ve bahçe tarımında veya ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimenlikler ve spor sahaları için silindirler
- ▶ **8433- Hasat & Harman Makineleri:** Tarım ürünlerinin hasat ve harman edilmesine mahsus makina ve cihazlar (ot ve saman balyalamaya mahsus olanlar dahil); çim ve ot biçme makina ve cihazları; yumurtaları, meyveleri ve diğer tarım ürünlerini ağırlık ve büyüklüklerine göre ayıran ve temizleyen makina ve cihazlar (84.37 pozisyonundaki makina ve cihazlar hariç)
- ▶ **842481- Sulama Ekipmanları:** Tarıma veya bahçeciliğe ait sulama cihazları ve sıvı püskürtücüler
- ▶ **843410- Süt Sağma Makineleri:** Süt sağma makinaları ve sütçülükte kullanılan makina ve cihazlar
- ▶ **843610- Yem Makineleri:** Tarla ve bahçe tarımına, ormancılığa, kümes hayvancılığına veya arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar (mekanik veya termik tertibatlı çimlendirmeye mahsus olanlar dahil); kümes hayvancılığına mahsus civciv çıkartma ve büyütme makina ve cihazları

Araştırma Yöntemi:

Bu rapor kapsamında, beş alt sektör için Küresel ve Türkiye sektör eğilimleri analizi EY kaynakları, 2011-2015 yılları arasındaki dış ticaret istatistikleri ve diğer ikincil kaynak verileri kullanılarak yürütülmüştür.

Kullanılan EY araçları ve ikincil veri kaynakları arasında

- ▶ TARMAKBİR – Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği
- ▶ ITC Trademap – International Trade Center Trademap
- ▶ TÜİK – Türkiye İstatistik Kurumu
- ▶ BMI – Business Monitor International
- ▶ SGK – Sosyal Güvenlik Kurumu
- ▶ Export Finland
- ▶ Iraq Business News
- ▶ FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations
- ▶ Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı
- ▶ EY Growing Beyond Borders
- ▶ American-Eurasian Journal of Agricultural & Environmental Sciences
- ▶ IMF – International Monetary Fund
- ▶ Future Agricultures
- ▶ VIAEP - Vietnam Institute of Agricultural Engineering & Post Harvest Technology
- ▶ Ken Research
- ▶ WB – The World Bank
- ▶ UzbekLeasing International AO
- ▶ ASEAN - Association of Southeast Asian Nations
- ▶ Freedonia Focus Reports US Collection
- ▶ ECOTA - Economic Cooperation Organization Trade Agreement
- ▶ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
- ▶ USDA Foreign Agricultural Service

- ▶ VDMA - The Mechanical Engineering Industry Association
- ▶ MarketLine
- ▶ The Freedonia Group
- ▶ AXEMA - Agricultural Equipment Manufacturers Union
- ▶ ITA - International Trade Administration
- ▶ *LEI Wageningen UR* - Wageningen Economic Research

Beş ülkeden oluşan hedef pazar listesi **EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi** ile belirlenmiştir. Bu metodoloji doğrultusunda,

- ▶ Yaklaşık 200'den fazla ülke için ülkelerin 2015 yılı toplam ithalat büyüklükleri,
- ▶ Ülkelerdeki 2011-2015 yılı ithalat değişim oranı,
- ▶ Türkiye'nin ilgili ülkeye 2015 yılı ihracatı,
- ▶ 2011-2015 ihracat değişim oranı ile Konya ihracat verileri analiz edilmiştir.

30 ölkelik uzun liste EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi kapsamında yer alan Filtrelere tabi tutularak elenmiştir:

- ▶ **Filtre 1 kapsamında**, 30 ülke için 2015 yılı toplam Tarım makineleri ithalatı büyüklüğü, 2011-2015 pazar büyüklüğünün yüzdesel değişimi, 2015 yılı ürünlerin toplam ithalatı ve Türkiye'den gerçekleştirilen 2015 yılı toplam ihracat değerleri incelenmiştir.
- ▶ **Filtre 2 kriterleri doğrultusunda**, 20 ülke için genel risk skoru, yolsuzluk algılama endeksi sıralaması, iş yapma kolaylığı, GSYİH değeri, GSYİH büyüme oranı, kişi başına düşen GSYİH ile 5 yıllık tahmini GSYİH değerleri değerlendirmeye alınmış ve 10 ülke listesi oluşturulmuştur.
- ▶ **Filtre 3 kriterleri dikkate alınarak**, rapor kapsamında detaylı analiz edilecek 5 ülke belirlenmiştir. Bu aşamada firmaların ortak öncelikleri, iş ortağı varlığı ve geçmiş tecrübe, pazardaki tüketici profili, ülkelerdeki Türk malı imajı ve ürünlerin pazara uygunluğu dikkate alınmıştır. Tarım makinesi sektöründe yer alan sektör temsilcileri ile değerlendirmeler ışığında firmaların öncelikli olarak girmek istedikleri ülkeler değerlendirilerek firmaların ortak öncelikleri ile iş ortağı varlığı ve geçmiş tecrübe kriterleri altında değerlendirmeye alınmıştır.

EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi, rapor kapsamında yer alan beş alt sektörü kapsamaktadır. Bu doğrultuda kısa ülke listesine dahil edilen beş hedef pazar her bir alt sektör için değerlendirilerek, bu pazarlarda alt sektörlerin temsiliyet oranları analiz edilmiştir. Pazar araştırmaları kapsamında her bir pazarın alt sektör nezdinde minimum %40 oranında temsiliyete sahip olması, analizlerin tutarlılığı ve kapsayıcılığı açısından önem

arz etmektedir. Tarım makineleri sektörüne yönelik gerçekleştirilen EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi neticesinde her bir alt sektörün minimum %40 oranında, ağırlıklı olarak da %100 oranında temsiliyeti sağlanmıştır. Bu durum, seçilen beş hedef pazarın çalışma kapsamında seçilen ilgili tarım makineleri alt sektörleri için uygunluğunu göstermektedir.

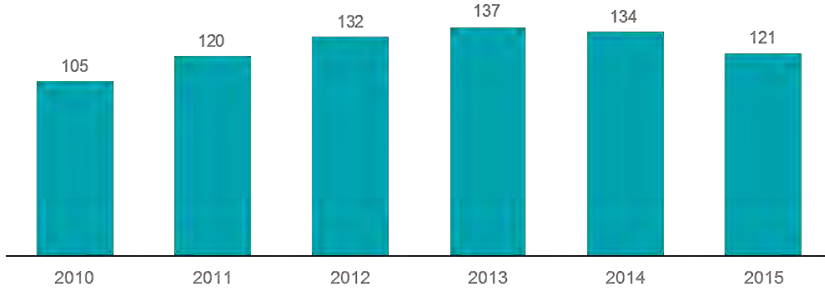
Firmaların, seçilen hedef pazarlara ihracat gerçekleştirirken ülkenin yapısı ve tüketici eğilimleri doğrultusunda tavsiyelere yer verilmiştir. Özellikle, tarım makineleri sektörü tarımdan etkilendiği için hedeflenen tüketiciye yönelik ekonominin içerisinde tarımın yeri ve iş gücüne yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Bu pazarlarda, ürünlerin segmentasyonunun daha odaklı yapılabilmesi ve firmaların pazarda sürdürülebilirliklerinin sağlanması için kültürel, coğrafi ve sektörel bulgulara yer verilmiştir.

2. Küresel Tarım Makineleri Sektör Analizi

2.1. Tarım Makineleri Sektörünün Genel Durumu

2013 yılında 137 Milyar \$ ile en yüksek üretim değerine ulaşan tarım makineleri sektörü, pazara yön veren ABD, Avrupa ve Asya Pasifik (Hindistan ağırlıklı olmak üzere) gibi büyük oyuncuların ekonomisinde yaşanan durgunluk sebebiyle sonraki dönemde düşüşe geçmiştir.

Şekil 1: Küresel Tarım Makineleri Üretimi (2010- 2015, Milyar \$)

Kaynak: VDMA Economic Report, 2015

Rapor genelinde incelenen toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları, süt sağma makineleri ve yem makinelerini de kapsamında bulunduran küresel tarım makineleri üretiminin 2015 yılı itibariyle %10 oranında düşüş yaşayarak 121 Milyar \$ hacme ulaştığı tespit edilmiştir. 2009 yılındaki ekonomik kriz sebebiyle tarım makineleri satışlarındaki %30'luk düşüş benzeri sektördeki durgunluk, o dönemdeki kadar risk oluşturmaya da firmaların daha temkinli ilerlemesine sebebiyet vermektedir.

Tarım makinesi alımı birçok faktörün bir araya gelmesi ile şekillenmektedir. Başlıca etkinin makroekonomik dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Öte yandan, tarım ürünleri, ekin fiyatları, tarımsal gelirler, devlet bütçeleri ve teşvikler tarım makinesi ticaretinin şekillenmesinde büyük etkiye sahiptir. Ayrıca, teknolojik gelişmeler de makine fiyatlarını ve ticari akışı belirleyici bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır. Bazen kullanıcılar pahalı ürünlerdense, ikinci el ya da güçlendirilmiş/ modifiye edilmiş tarım makineleri tercih edebilmektedir. Bu akımı tetikleyen unsurlar ise fiyat, erişilebilirlik, çevre koşulları ve teknik standartlardır. Tarım makinesinin modeli üzerindeki diğer büyük etmenler ise demografik yapı ve tarım makinesi talebini etkileyen kırsal olmayan kesimdir. Sonuç olarak, tarım makinelerinin kullanımı arttıkça verimlilik, ekin verimliliğinde artış, düşük maliyet, işçi ve diğer girdi maliyetlerinin azaltılmasına yardımcı olunmaktadır.

Küresel seviyede farklı eğilimlere sahip olan tarım makineleri sektörü üretim ve uluslararası ticaret akışı bazında incelendiğinde, pazarın Kuzey Amerika ile Avrupa'da yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, her iki bölgenin global ekonomisi sektörün geleceğini belirlemektedir.

NAFTA⁴ ülkeleri tarım makineleri talebi 2014 yılı itibarıyla 23 Milyar⁵ \$ hacmine ulaşmıştır. Geniş ekonomisi ve verimli arazileri sebebiyle bölgedeki satışların %88'ini (2014 yılı) ABD temsil etmektedir. 2010- 2012 yılları arasında küresel ekonomik kriz sebebiyle tarımsal üretim düşüş yaşamış ve borçlanma maliyetleri artış göstermiştir. Kanada, katma değer ve tarımsal ekipman alanında ABD ile birlikte dünyada en çok gelişim göstermiş ülkelerden biri olarak pazarda yer almaktadır. Fakat ekilebilir arazinin azlığı ve sert iklim şartları sebebiyle limitli bir hacme sahip olduğu gözlemlenmiştir. Meksika ise tarımsal arazi bakımından oldukça etkilidir. Bununla birlikte bölgedeki mekanizasyon ABD ve Kanada kadar gelişmiş olmayıp bu ülkelerden ikinci el tarım makinesi ithalatı gerçekleştirilmektedir.⁶ Ek olarak, ABD'nin geçmiş yıllarda yeni makine alımını cazip hale getirmek için sunduğu bir takım vergi tavizleri; süt sağma makineleri, biçerdöver, traktör ve diğer tarım makinelerinde artışa ve dolayısıyla piyasada balon oluşmasına sebebiyet vermiştir. Böylelikle, mevcut durumda ülkedeki bayilerin stoklarında kullanılmış makine fazlalığı bulunmaktadır ve bu ürünleri daha düşük fiyattan satmaları gerekmektedir. Piyasadaki fiyat rekabeti de paralel olarak artış göstermiştir. Sonuç olarak, 100hp'nin üzerindeki traktör satışları %17, biçerdöverler ise %42 oranında düşüş göstermiştir. Eğilimin 2016 yılı boyunca da devam edeceği öngörülmektedir ve orta vadede sektörün bir alt segmente gerilemesi beklenmektedir.

Avrupa bölgesindeki pazarların tarımsal yapıları birbirine benzer olmakla birlikte, Almanya gibi pazarlar teknolojik gelişmişlikleri ve sınırlı bölgedeki büyük üretim hacimleri sayesinde öncü olabilmektedir. Küresel tarım makineleri pazarında %26'lık paya sahip Avrupa genelinde yer alan 12 Milyon adet çiftlikte 180 milyon hektar alan ekilip biçilmektedir. Dolayısıyla, gayri safi milli hasılaya %2 oranında etkisi bulunan sektörün katma değeri 532 Milyar \$'dır. Avrupa Birliği tarafından tarım sektörüne finanse edilen miktar ise yıllık 60 Milyar \$ civarındadır. Avrupa bölgesinde sektöre yön veren ülkeler olarak; Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya öne çıkmaktadır. 2013 yılındaki düşüşten özellikle Fransa, İngiltere ve İtalya'nın etkilendiği tespit edilmiştir. Bölgedeki ekonomik gerileme halen devam ederken Merkez ve Güney Batı Avrupa göreceli olarak daha stabil bir eğilim çizmektedir. 2014- 2020 yılları için AB destek programları olmasına rağmen, çiftçiler bağımsız hareket ederek

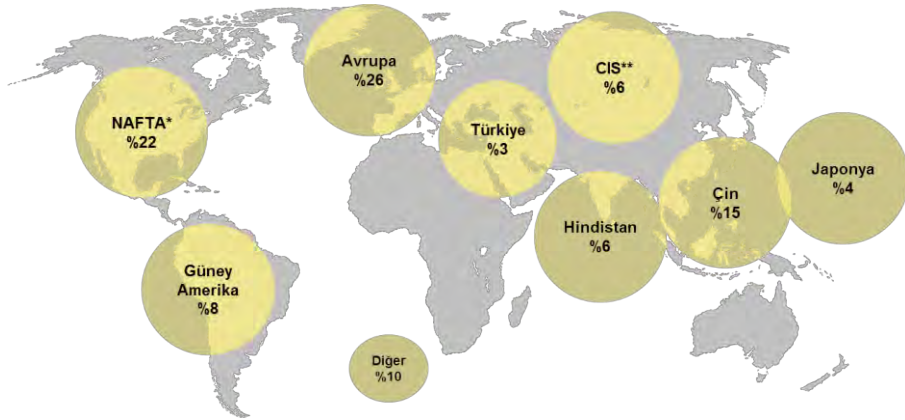
⁴ *ABD, Meksika ve Kanada

⁵ VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

⁶ Freedonia: Agricultural Equipment United States, 2016

yatırım kararları almaya devam etmektedir. Avrupa pazarının toparlanacağı öngörülmekle beraber; bu sürecin oldukça yavaş ilerleyeceği düşünülmektedir. Hem Avrupa’da hem de global seviyede tarım makinesi üreticisi olarak *Almanya* oldukça rekabetçi bir yapıya sahiptir. Almanya, Avrupa bölgesi satışlarının %27’sini oluştururken dünya satışlarının %8’ini temsil etmektedir.

Şekil 2: Küresel Tarım Makineleri Pazarında En Yüksek Pazar Paylarına Sahip Ülke ve Bölgeler (2012- 2014, %)

Kaynak: VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

Güney Amerika, Çin, Hindistan ve Türkiye'nin üretimleri halen iç pazara yönelik devam etmekle beraber, bu pazarların ihracat paylarında da artış görülmektedir. Dolayısıyla gelişmekte olan ve endüstriyeleşen ülkelerin tarım makinelerinin ticari akışına etkisi oldukça yüksektir. *CIS⁷ ülkeleri* incelendiğinde, tarım makineleri üretiminin son 20 yıl içerisinde azaldığı gözlemlenmiştir. Bölgenin korumacı politikaları, tarım makinesi sektöründeki rekabetçi yapıları sebebiyle daha da geliştirilmesi gerekirken, engel oluşturmuştur. *Afrika* bölgesi için tarım makinelerinin gün geçtikçe daha da önemli bir merkez haline geldiği söylenebilmektedir. Özellikle, Nijerya ve Güney Afrika gibi güçlü ekonomileriyle pazarda faal olan ülkeler ile bu durum daha da göze çarpmaktadır. Fakat bölgedeki politik karışıklıklar, orta sınıfın mevcut olmaması ve yolsuzluk, pazarda küçük ve orta ölçekli üreticilerin ayakta kalmasını güçleştirmektedir. Asya’da, *Japonya* ve *Güney Kore* ileri teknoloji merkezleri inşa etmiş olup daha düşük güç ile çalışan makine segmentasyonuna ağırlık vermiştir. Bu tarz makinelere örnek olarak pirinç

⁷ Bağımsız Devletler Topluluğu: Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya ve Tacikistan

üretimi gösterilebilir. Aynı zamanda her iki ülkenin de Avrupa ve Amerika'ya kayda değer miktarda ihracat hacimleri bulunmaktadır.

Alt sektörler kapsamında pazarda faaliyet gösteren büyük oyuncular⁸; AGCO Corporation, CNH Industrial NV, Deere & Company ve Mahindra & Mahindra Limited'tir.

Amerika merkezli AGCO firması, tarım makinesi ve ilgili parçalarının tasarımını, üretimini ve distribütörlüğünü gerçekleştirmektedir. Challenger, Fendt, Massey Ferguson ve Valtra markaları altında; traktör, biçerdöver, otomotiv pülverizatörleri, saman araçları, yem makineleri, tohumlama ve toprak işleme makineleri, tarım aletleri, tahıl depolama ve protein üretim sistemleri gibi ürün ve hizmetler sunmaktadır. Kuzey ve Güney Amerika, Avrupa, Afrika, Orta Doğu ve Asya Pasifik bölgelerinde faaliyet gösteren firma, 2014 yılı itibariyle 9,7 Milyar \$ ciro gerçekleştirmiştir. Sektörün küresel eğiliminden etkilenen AGCO firmasının cirosu 2013 yılına göre %9,9 oranında gerileme yaşamıştır.

1999 yılında Amerika tabanlı Case firmasının İtalyan Fiat Grup tarafından satın alınmasından sonra, New Holland ile birleşimi sağlanmıştır. Böylelikle günümüzde CNH Industrial olarak tanınan marka altında uluslararası seviyede tarımsal ve inşaat makineleri, kamyon ve ticari araçlar ve güç aktarım mekanizmasına yönelik hizmet verilmektedir. Tarım makineleri içerisinde; traktör, biçerdöver, saman ve yem makineleri, toprak işleme ve püskürtme ekipmanlarının üretimini Case IH Agriculture, New Holland Agriculture ve Steyr markaları altında üretmektedir. Toplamda 190 ülkede, 12 marka, 62 üretim tesisi ve 48 ARGE merkezi ile güçlü bir yapıya sahiptir. 2014 yılı itibariyle tesis sayısını 64'e çıkaran CNH, ortaklık veya depo hizmeti sunan firmalar ile anlaşmalar aracılığı ile dünya çapında hizmet vermeye devam etmektedir. Bu bölgeler; 12 NAFTA, 34 EMEA⁹ bölgesi, 10 adet Latin Amerika ve sekiz adet Asya Pasifik olmak üzere dağılım göstermektedir. 2014 yılında bir önceki yıla oranla %3,7 düşüş gösteren cirosu toplam 24,8 Milyar \$ hacmindedir.

JOHN DEERE

ABD'li John Deere firması tarım, inşaat, ormancılık ve çim makineleri ve onların parçaları olmak üzere geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Ek olarak mali destek hizmetleri ve ikinci el ürün tedariki de sağlayan firma, ürünlerini genel olarak bağımsız perakendeciler ve büyük perakende satış mağazalarından gerçekleştirmektedir. Faaliyet gösterilen bölgeler; Amerika¹⁰, Afrika, Avrupa

⁸ MarketLine: Global Agricultural Machinery Report, 2015

⁹ Avrupa, Orta Doğu ve Afrika bölgesi için kullanılan kısaltmadır.

¹⁰ Kuzey, Orta ve Güney Amerika anakarası

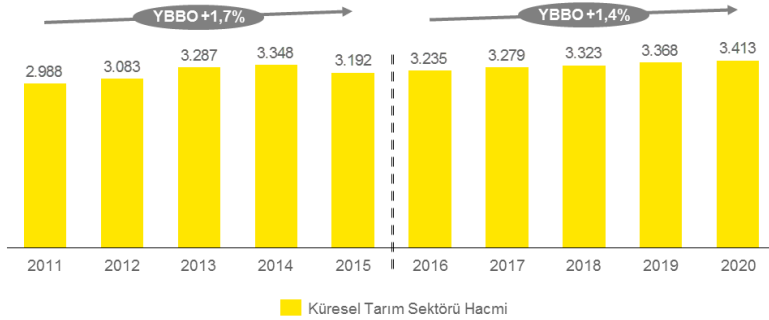
ve Asya'dır. Tarım ve çim makineleri segmenti altında beş ayrı ürün grubuna yer verilmektedir. Bunlar; mahsul hasat makineleri, çim ve yardımcı ürün makineleri, saman ve yem ürünü makineleri, bitkisel bakım ürünü makineleri ve traktörlerdir. Ürünlerini kendi ya da farklı markalar altında hizmete sunan Deere firmasının cirosu 2014 yılında %4,6'lık düşüş ile 36 Milyar \$'lık değere ulaşmıştır.

Hindistan menşeli Mahindra & Mahindra firması, **Mahindra** otomotiv, tarım makineleri, finansal hizmetler, **Rise.** Systech, konaklama, altyapı, çelik işleme ve ticareti ile BT Hizmetleri alanlarında faaliyet göstermektedir. Grubun tarım makineleri segmenti Mahindra ABD, Mahindra Yueda (Yacheng) Traktör, Mahindra (Çin) Traktör ve M&M- Tarım Makineleri Bölümü iştirakleri tarafından yönetilmektedir. Traktör ve yedek parça satışı ve ilgili hizmetler sunulmaktadır. Firmanın 2015 yılı itibariyle %4,2 düşüş ile 6,9 Milyar \$'lık cirosu bulunmaktadır.

İlgili Göstergeler:

Tarım makinesi kullanımında etkili olan tarım sektörü, dünya genelinde oldukça önemli bir gelir kaynağı ve ticari faaliyettir. Küresel tarım sektörü 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %1,7 büyümüş ve yaklaşık 3,2 Trilyon \$'lık hacme ulaşmıştır. Çin yaklaşık 1 Trilyon \$'lık hacimle, küresel sektörde en fazla öne çıkan ülkedir.

Şekil 3: Küresel Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

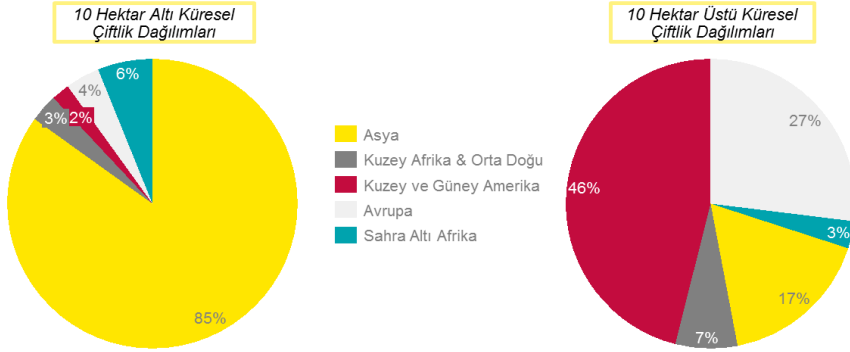

Kaynak: World Bank; FAO; EY Analizi

Küresel tarım sektörünün, 2015 yılının ardından büyümeye devam etmesi beklenmektedir. Gelecek beş yıllık dönemde yılda ortalama %1,4 büyümesi beklenen sektörün, 2020 yılında 3,4 Trilyon \$'ın üzerinde hacme ulaşacağı öngörülmektedir.

Tarımda ekilen alanın özellikleri ve iklim koşulları, kullanılan tarım makinesi türündeki en büyük belirleyicidir. Çiftçiler arazi koşullarına göre tarım makinesindeki modeli belirlemektedir. Bunların dışında ekin türü, makinenin yakıt verimliliği, uygulama maliyetleri, marka ve garanti kapsamı satın alınması planlanan tarım makinesindeki miktarı ve modeli belirleyen diğer sebeplerdir.

Şekil 4: 2014 Yılı Küresel Çiftlik Dağılımları (Hektar, %)

Kaynak: www.globalagriculture.org, FAO 2014

Dünya genelinde çiftlikler küçük veya çok küçük boyuttadır. 1 hektar altı çiftlikler tüm çiftliklerin %72'sini oluşturmaktadır fakat tarım arazilerinin yalnızca %8'ini kontrol edebilmektedir. Öte yandan, 50 hektardan büyük çiftlikler %1'lik kısmı oluştururken dünya tarımsal arazilerin %65'ini kontrol etmektedir.

570 Milyon adetten fazla çiftlik yer almakla birlikte bunların %90'ından fazlası şahıs veya aile tarafından işletilmektedir ve aile bireylerinin iş gücünden yararlanılmaktadır. Aile çiftlikleri dünyada büyük paya sahip olup dünyadaki gıdanın yaklaşık %80'ini üretmektedir.¹¹

Küresel Tarım Makineleri Sektörü – Genel Bulgular:

- ▶ Küresel seviyede tarım makineleri %3 oranında düşüş göstermiştir. Pazarın ana oyuncularının yer aldığı Kuzey Amerika ve Avrupa'daki ekonomik dalgalanmaların bu düşüşte büyük etkisi bulunmaktadır.
- ▶ ABD'de tarım makineleri sektörü pazar ihtiyacının üzerindeki arz sebebiyle fiyatlarda düşüş yaşamaktadır.
- ▶ Avrupa'da ise Almanya gibi teknolojik açıdan tarım makinelerinin küresel seviyede rekabet edebileceği oyuncular yer almaktadır.

¹¹ www.globalagriculture.org

2.2. Küresel Tarım Makineleri Dış Ticaret Eğilim Analizi

Küresel pazar tarım makineleri dış ticareti 2015 yılı itibariyle yaklaşık 54 Milyar¹² \$ değerine ulaşmıştır. 2011- 2015 yılları arasında yıllık ortalama %2 oranında azalan tarım makinesi dış ticaretinde; ABD, Çin ve AB ülkeleri dikkat çekmektedir. İthalatın odak bölgesi ABD, Fransa, Almanya ve Kanada olarak pazara yansırken ihracatta Almanya, ABD, Çin, Fransa ve Hollanda göze çarpmaktadır. Rapor genelinde incelenen toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri, süt sağma makineleri ve yem makinelerinin toplam küresel dış ticareti ise 2015 yılı itibariyle yaklaşık 28 Milyar \$ değerindedir. Bu değer 2011- 2015 yılları arasında yılda ortalama %3 azaldığı gözlemlenmiştir. Analiz edilen ürünlerin ithalatında en fazla öne çıkan ülkeler ise; ABD, Fransa, Meksika ve Almanya'dır. Aynı zamanda 17,5 Milyar \$ hacmi ile hasat & harman makineleri, analiz edilen ürünler içerisinde en fazla ithal edilen ürün olma özelliğini taşımaktadır.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

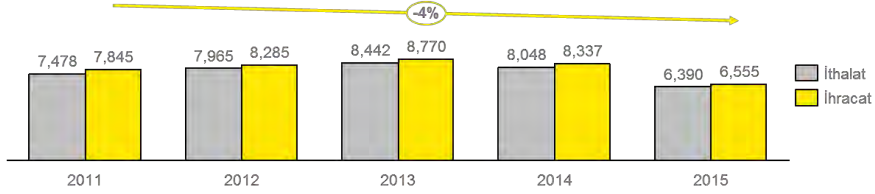
Küresel tarım makineleri ürünlerine ait GTİP kodları üzerinden toprak hazırlama & ekim makineleri dış ticaret eğilimlerine ait ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

Toprak hazırlama & ekim makineleri, küresel tarım makineleri dış ticaretinde %12'lik pay ile yer almaktadır. İhracat pazarında Almanya ve İtalya liderliğinde ABD ve Çin pazardaki büyük tedarikçilerdir ve küresel toprak hazırlama & ekim makineleri ihtiyacının yarısına yakınına karşılamaktadır. İthalat pazarında ise Kuzey Amerika, AB ülkeleri, Rusya ve Ukrayna'nın varlığı görülmektedir. ABD, Fransa, Almanya ve Kanada küresel ithalatın %30'unu gerçekleştirmektedir. ABD, Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya ve Kanada'nın hem birer büyük tedarikçi hem de ithalatçı olmaları dikkat çekmektedir.

Küresel toprak hazırlama & ekim makineleri 2013 yılına kadar süren artış eğilimini daha sonraki yıllarda koruyamamıştır ve 2011- 2015 yılları arası ihracat ve ithalatında düşüş yaşanmıştır. Tarım sektörüne yön veren Kuzey Amerika ve Avrupa'nın ekonomik durgunluğu sebebiyle, ilgili alt sektörler genelinde negatif yönlü eğilim meydana gelmiştir.

¹² EY Analizi, 2015

Şekil 5: Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri 2011- 2015 Yılları Arası Dış Ticaret Eğilimi, Milyon \$

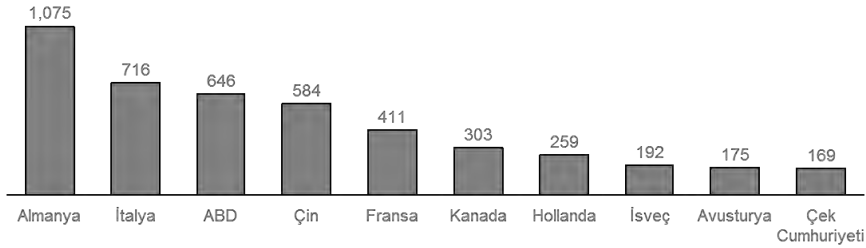

Kaynak: Trademap

Toprak hazırlama & ekim makineleri dış ticareti 2011-2015 yılları arasında yıllık ortalama %4'lük küçülme ile 6,5 Milyar \$'lık hacme gerilemiştir.

Küresel toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 6: Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri İlk 10 İhracatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Almanya, %16'lık payı ile toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatında lider konumda yer almaktadır. Bununla birlikte, pazardaki diğer oyuncular görece daha az hacimli olmalarına rağmen pazarda oldukça önemli konumdadır Aynı zamanda Almanya ile birlikte küresel ihracatın yarısını gerçekleştiren bu ülkeler arasında dikkat çekenler İtalya (%11), ABD (%10), Çin (%9) ve Fransa'dır (%6). Toprak hazırlama & ekim makineleri alt sektörünün küresel seviyedeki tedariki ağırlıklı olarak Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri ile Çin tarafından gerçekleştirilmektedir.

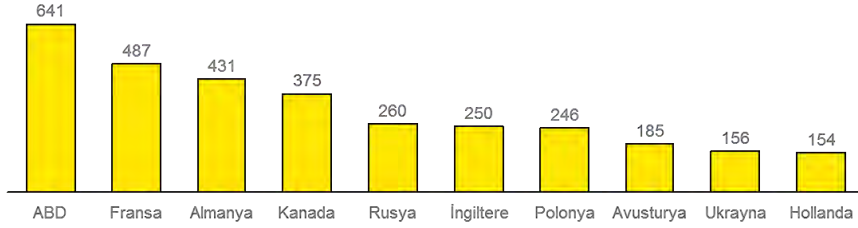
AB ülkelerinin yine öncelikli olarak üye ülkelere toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatı gerçekleştirdikleri gözlemlenmektedir. Avrupa bölgesinde özellikle Almanya'nın öne çıkmasının sebebi, ülkenin tarım makineleri sektöründeki değer zincirinin kapsamının büyüklüğüdür. Ülkede birçok araştırma enstitüsünün yer alması, elektronik, robotik, malzeme ve yazılım ile AR-GE alanında güçlü bir alt yapıya sahip olması Almanya'yı sektörde güçlü

bir oyuncu yapmaktadır.¹³ Öte yandan, ihracat hacmi ile dikkat çeken bir diğer ülke olan ABD, ihracatının yarısına yakınını komşu ülkesi olan Kanada'ya gerçekleştirmekle beraber yakın coğrafyasına odaklanmıştır. Dünyadaki en büyük dördüncü tedarikçi olan Çin'in ise öncelikli olarak yakın coğrafyasında yer alan ABD'yi tercih ettiği fakat aynı zamanda Rusya, komşu ülkeleri ve Almanya'ya yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Çin'in tarım makineleri küresel oyuncuları arasındaki yerini güçlendirmesindeki en büyük sebep Rusya'ya yaptığı ihracatı, diğer oyunculara nazaran arttırmaya devam etmesidir.¹⁴

Genel eğilim incelendiğinde, ihracatçı ülkelerin öncelikli olarak yakın coğrafyaya odaklandığı, sonrasında ise AB ülkeleri, Rusya ve Ukrayna gibi ülkelere yayılan bir yapıya sahip oldukları görülmektedir. Rusya, ithalattaki büyük oyuncuları %0,4 oranında vergiye tabi tutarken Ukrayna herhangi bir vergi uygulamamaktadır.

Küresel toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 7: Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri İlk 10 İthalatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Toprak hazırlama & ekim makineleri ithalat pazarında %10'luk payı ile ABD göze çarpmakla beraber, diğer en büyük ithalatçı ilk üç ülkenin de hemen hemen aynı seviyelerde ithalat gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu ülkeler sırasıyla; Fransa (%8), Almanya (%7) ve Kanada (%6)'dır. İthalat akışının genel olarak Kuzey Amerika ve AB ülkeleri ile Rusya ve Ukrayna'dan gerçekleştiği tespit edilmiştir.

ABD, toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının yarısından fazlasını Kanada ve Çin'den karşılayarak, belirli bir coğrafi odaklanma üzerinden ilerlemektedir. İthalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında herhangi bir fiyat

¹³ Germany Trade & Invest

¹⁴ VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

avantajı bulunmamaktadır. Daha küçük hacimli olmak üzere AB ve Asya Pasifik ülkeleri de ithalat gerçekleştirilen ülkeler arasında yer almaktadır.

AB ülkeleri arasında yer alan en büyük toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatçıların ise yine komşu ülkeleri ve ek olarak Çin'i tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Fransa'nın, yüksek fiyat segmentli ürünlerini Hollanda'dan karşıladığı tespit edilmiştir. Fakat pazarda Çek Cumhuriyeti, İspanya ve Polonya gibi Çin'e karşı yakın fiyat avantajına sahip ülkelerin olmasına rağmen, yine de Çin'in pazarda en büyük üçüncü tedarikçi olması dikkat çekmektedir. Fransa, 6,3 Milyar \$ hacim ile Avrupa pazarında ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca, Fransa tarım makineleri sektöründeki düşüş beklenmedik olmakla beraber (küresel düşüşe paralel olarak), kayıtlı traktör oranındaki düşüş pazarın gidişatı hususunda ipucu vermiştir. Traktör talebi adet bazında %22'lik düşüş yaşayarak 33 Bin adede gerilemiştir. 2014 yılı itibariyle %20 oranındaki traktör cirosu 1,9 Milyar \$ olmuştur. Fransa pazarı durgun yapıda ilerlemekle beraber tarım makineleri ve traktörlerde kısa vadede toparlanma beklenmemektedir.¹⁵ Almanya ise, İtalya Fransa ve Çin'den toprak hazırlama & ekim makinelerinin yaklaşık %40'ını ithal etmektedir. Ürünlerin fiyat segmentasyonları ise hemen hemen paraleldir.

Küresel ithalatta Kuzey Amerika'daki en büyük bir diğer ithalatçı ülke olan Kanada ise ithalatının %66'sını ABD'den karşılamaktadır. Öte yandan, Kanada'nın bu ürün özelinde %3,7 oranında *re-import*¹⁶ faaliyetleri gerçekleştirerek vergi muafiyeti sağlamaktadır.

Hasat & Harman Makineleri:

Küresel tarım makineleri ürünlerine ait GTİP kodları üzerinden hasat & harman makineleri dış ticaret eğilimlerine ait ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

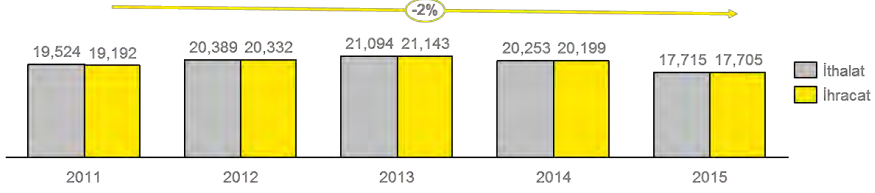
Hasat & harman makineleri, %32,7'lik payı ile tüm tarım makineleri dış ticareti içerisindeki en yüksek paya sahip üründür. ABD ve Almanya küresel hasat & harman makineleri ihtiyacının %40'ını karşılamaktadır. İthalat pazarında ise ABD, Fransa, Almanya ve Kanada'nın iç taleplerini karşılamak için ithalatla öne çıktıkları tespit edilmiştir. Kuzey Amerika ve Avrupa ülkeleri ile Çin'in hem ithalatla hem de ihracatta yer almaları göze çarpmaktadır.

Küresel hasat & harman makineleri dış ticaretinin genel eğilimi incelendiğinde, 2013 yılına kadar devam eden artışın daha sonraki dönemde düşüşe geçtiği görülmektedir.

¹⁵ VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

¹⁶ Daha önce ihracatı gerçekleştirilen ürünün, tekrar ithal edilmesi durumudur.

Şekil 8: Hasat & Harman Makineleri 2011- 2015 Yılları Arası Dış Ticaret Eğilimi, Milyon \$

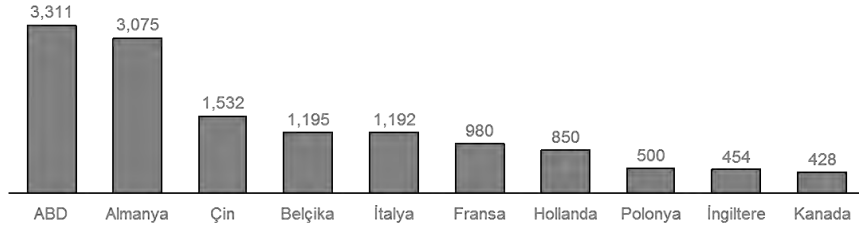

Kaynak: Trademap

2011- 2015 yılları arası yıllık %2'lik yıllık büyüme oranı ile düşüş gösteren küresel hasat & harman makineleri dış ticareti 17,7 Milyar \$'lık hacme sahiptir.

Küresel hasat & harman makineleri ihracatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 9: Hasat & Harman Makineleri İlk 10 İhracatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

ABD ve Almanya, küresel hasat & harman makineleri talebinin yaklaşık %40'ını karşılayarak pazarda lider konumda yer almaktadır. Sıralamadaki diğer büyük tedarikçileri ise Çin, AB ülkeleri ve Kanada oluşturmaktadır. Hasat & harman makineleri alt sektörü tedarikçisi olarak yine AB ülkelerinin yoğunluğu göze çarpmaktadır.

ABD, ihracatının yarısından fazlasını Kanada, Avusturalya ve Çin gibi yakın coğrafyası ve komşu ülkeleri ağırlıklı olmak üzere AB ülkelerine de tedarik sağlamaktadır. ABD, ekili arazileri ve ortalama büyüklükleri ile 2014 yılında dünyanın en büyük tarım makineleri pazarı olarak kayıtlara geçmiştir. Dolayısıyla, pazardaki yatırımlar ve gelişmeler de bu yönde ilerlemiştir. Verimliliğin artırılması için yeni, daha büyük ve pahalı makineler eskileri ile değiştirilmiştir. Fakat tarım makinelerindeki mekanizasyonun fazla gelişmiş

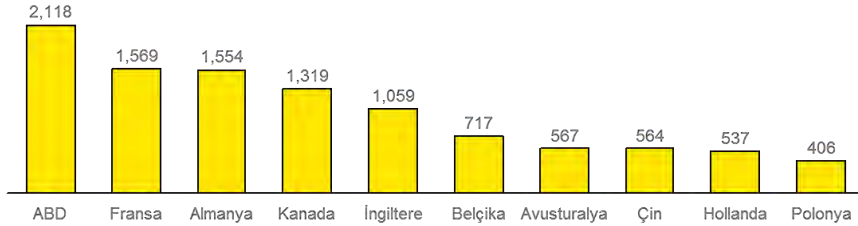
olması sebebiyle 2019 yılındaki dönemde, küresel seviyedeki satışlar üzerinde negatif yönlü etkisinin olabileceği düşünülmektedir.¹⁷

Öte yandan Almanya; Fransa (%16), ABD (%12) ve diğer AB ülkelerine ihracat gerçekleştirmektedir. Asıl olarak komşu ülkelere odaklandığı tespit edilen Almanya'nın, tarım makinelerindeki inovatif ürünleri ile küresel seviyede büyük bir ithalatçı olması sebebiyle ABD'ye de ürün tedariki sağladığı tespit edilmiştir. Genel olarak satışlarının %40'ını 120hp üzeri traktör üretimine yoğunlaştıran Almanya pazarında, hasat & harman makineleri (patates, hayvan yemi, biçerdöver) ikinci sırada yer almaktadır. 2014 yılında 6,6 Milyar \$ değerinde olan tarım makineleri pazarının, 2015 yılını %10'luk düşüş ile kapatacağı tahmin edilmektedir. Fakat önümüzdeki dönem için finansal açıdan stabil bir ortam olacağı öngörülmektedir.¹⁸

Çin'in ise ihracatının en büyük payını ABD (%18,5) oluşturmaktadır fakat ülke Avrupa bölgesi odaklı bir yapıya sahiptir ve ihracatında diğer öne çıkan diğer ülkeler Almanya (%10,6), İngiltere (%7,8) ve Avustralya (%4,4)'dir. İlgili ülkeler arasında yalnızca Avustralya'ya %2,1 oranında vergi uygulamaktadır. İhracatçı AB ülkelerinin ise yine yakın coğrafyalarını tercih ettikleri görülmektedir.

Küresel hasat & harman makineleri ithalatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 10: Hasat & Harman Makineleri İlk 10 İthalatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Küresel seviyede lider konumda hasat & harman makineleri tedarikçisi olmasına rağmen aynı zamanda en büyük ithalatçı olan ABD, 2,1 Milyar \$'lık ithalat hacmi ile pazarda %12'lik paya sahiptir. Göreceli olarak daha küçük hacimli Fransa (%9), Almanya (%9), Kanada (%7) ve İngiltere (%6) pazarda dikkat çeken diğer önemli oyunculardır. Hasat & harman makineleri ithalat pazarı Kuzey Amerika, Avrupa bölgesi ve Çin'de yoğunlaşmıştır.

¹⁷ Freedonia: Agricultural Equipment United States, 2016

¹⁸ VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

ABD, hasat & harman makineleri ihtiyacının yarısından fazlasını Almanya (%20), Çin (%16,7), Meksika (%14,7) ve Kanada (%14,4) olmak üzere dört ana bölgeden karşılamaktadır. İthalatında genellikle yakın coğrafyanın tercih edildiği görülmekle birlikte AB ülkeleri de listede yer almaktadır. Pazarda göreceli olarak Meksika hasat & harman makinelerinin daha düşük segmentli oldukları tespit edilmiştir, onun dışında pazar genelinde paralel bir eğilime rastlanmıştır. Fransa ve Almanya gibi Avrupa ülkelerinin ise öncelikli olarak yakın coğrafyayı tercih ettikleri ve ABD, Çin gibi farklı coğrafyalardan da ürün tedarik ettikleri görülmektedir. Fransa tarım sektöründe faaliyet gösterenlerin %68'i üretici iken, %32'lik kısmı ithalat gerçekleştirmektedir. 2009- 2010 yılları arasındaki küresel ekonomik krizden sonra tarım makinesi sektöründeki kar marjları da AB ülkeleri ortalamasının üzerine çıkmayı halen başaramamıştır. (Fransa %29,6, İngiltere %47, İspanya %42,7 ve İtalya %30,9.)¹⁹

Sulama Ekipmanları ve Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

Küresel tarım makineleri ürünlerine ait GTİP kodları üzerinden sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri dış ticaret eğilimlerine ait ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

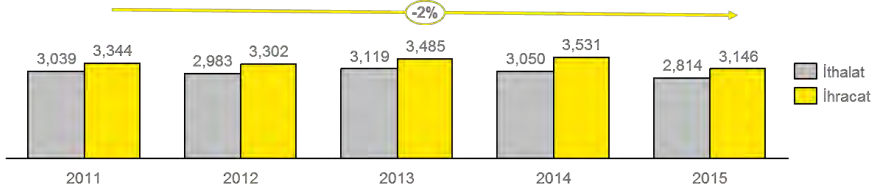
Sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri dış ticareti, 2011-2015 yılları arası tüm tarım makinesi alt sektörlerine paralel bir şekilde düşüş göstermiştir. Küresel tarım makineleri dış ticareti içerisinde sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makinelerinin payı ise %6'dır.

ABD ve Çin küresel sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri talebinin %42'sini karşılamaktadır. Genel ihracatçı ülkelerin Avrupa ülkeleri ile İsrail, Brezilya ve Meksika'dan oluştuğu gözlemlenmiştir. İthalat pazarında ise Meksika'nın liderliği görülmektedir. Diğer görece daha küçük ithalatçı ülkeleri Asya Pasifik, Kuzey Amerika ve Rusya oluşturmaktadır.

Dalgalı bir dış ticaret yapısına sahip olan sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makinelerinin 2011- 2015 yılları arasında genel olarak düşüş eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir.

¹⁹ AXEMA: Agricultural Equipment Manufacturers Union, Economic Report 2015 ve Eurostat

Şekil 11: Sulama Ekipmanları ve Ürün Bakım İlaçlama Makineleri 2011- 2015 Yılları Arası Dış Ticaret Eğilimi, Milyon \$

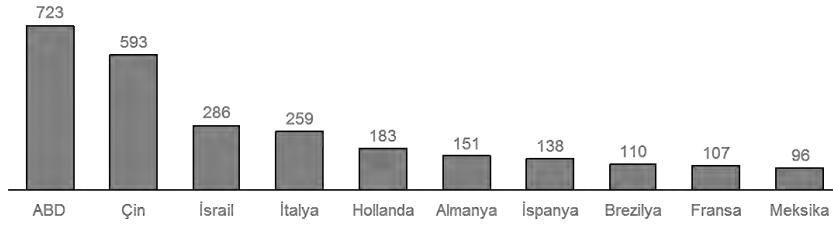

Kaynak: Trademap

Küresel sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ihracat ve ithalatı yıllık bileşik büyüme oranında %2'lik gerileme yaşayarak 3,1 Milyar \$'lık hacme ulaşmıştır.

Sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ihracatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte yer verilmiştir.

Şekil 12: Sulama Ekipmanları ve Ürün Bakım İlaçlama Makineleri İlk 10 İhracatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

2015 yılı itibarıyla ABD ve Çin küresel sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ihracatında %23 ve %19 payları ile lider konumda yer aldığı görülmektedir. Pazarda genel olarak, Kuzey ve Güney Amerika ile AB ülkelerinin ağırlığı görülürken İsrail ve Çin'in etkisi dikkat çekmektedir.

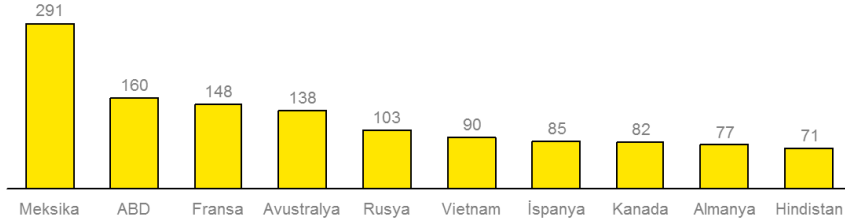
ABD, ihracatının yaklaşık %50'sini Meksika, Avustralya ve Kanada'ya gerçekleştirmektedir. Genel olarak, komşu ülkeleri ile Avrupa bölgesi ve yakın coğrafyasına sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri tedariki gerçekleştiren ABD'nin, belirli bir odaklanmaya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca ABD, AB ülkeleri (%1,7), Suudi Arabistan (%5) ve Brezilya (%14,4) tarafından vergiye tabi tutulmaktadır. ABD'nin komşu ülkeleri ise STA olması sebebiyle herhangi vergi uygulamamaktadır. Avustralya, ABD için oldukça stratejik bir ülke olup ihracatının %51'ini Avustralya'ya gerçekleştirmektedir. Ülkenin tarım ekonomisi sermaye yoğun ve ileri teknoloji kullanımına yönelik ilerlemektedir. Dolayısıyla, ABD pazarının teknolojisi yüksek makineleri;

buğday, arpa, kolza tohumu, pamuk ve birçok meyve & sebze türünde küresel tedarikçi olan Avustralya için potansiyel arz etmektedir.²⁰

Öte yandan Çin, daha dağınık bir coğrafyada sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ihracatında bulunmaktadır. ABD, Vietnam, Hindistan, Tayland'a ihracatının yarısına yakınıni gerçekleştiren ülkenin, yakın coğrafyasına odaklandığı gözlemlenmiştir. ABD %1,2, Hindistan ise %7,5 oranlarında vergi uygulamaktadır.

Sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 13: Sulama Ekipmanları ve Ürün Bakım İlaçlama Makineleri İlk 10 İthalatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Küresel sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makinelerinde Meksika'nın %10'luk pay ile ithalat pazarındaki hakimiyeti dikkat çekmektedir. ABD (%6), Fransa (%5), Avustralya (%5) gibi sıralamadaki diğer önemli oyuncular görece daha küçük hacimlere sahiptir. Genel olarak Kuzey Amerika, AB ve Asya Pasifik ülkeleri ile Rusya'dan gerçekleştirilen sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri talebinde coğrafi farklılık bulunmaktadır.

Meksika, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri talebinin %70'e yakınıni ABD'den karşılayarak belirli bir odaklanma üzerinden ilerlemektedir. Öte yandan ABD; sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri alımının tamamına yakınıni Çin, Meksika ve Kanada'dan gerçekleştirmektedir. Meksika ve ABD arasındaki iki yönlü ithalat ve ihracat göze çarpmaktadır. Meksika hem OEM²¹ hem de *aftermarket*²² için oldukça önemli bir pazardır. Aynı zamanda tarımsal ekonomide üretici, tüketici ve birçok tarımsal ürünün ihracatçısı olarak yer almaktadır.²³ İthalatında yakın

²⁰ ITA- International Trade Administration: Agricultural Equipment Top Markets Report, 2015

²¹ Orijinal Parça Üreticisi

²² Satış sonrası servis

²³ ITA- International Trade Administration: Agricultural Equipment Top Markets Report, 2015

coğrafyasını tercih ettiği tespit edilen ABD'ye ek olarak, Fransa ve Avustralya'da da paralel bir eğilim gözlemlenmiştir.

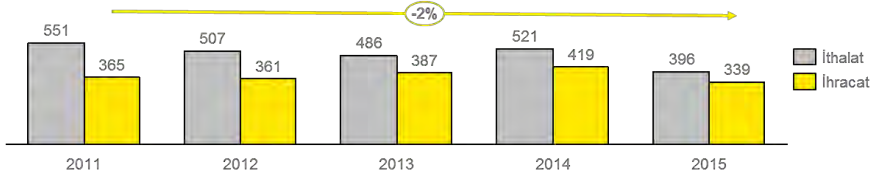
Süt Sağma Makineleri:

Küresel tarım makineleri ürünlerine ait GTİP kodları üzerinden süt sağma makineleri dış ticaret eğilimlerine ait ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

2015 yılı itibariyle toplam tarım makineleri içerisindeki payı %1 olan süt sağma makineleri, dış ticaret hacmi ile görece en düşük değere sahip üründür.

Süt Sağma makineleri dış ticareti beş yıllık dönem için incelendiğinde, 2014 yılındaki artışın genel düşüş eğilimi üzerinde etkili olmadığı gözlemlenmektedir.

Şekil 14: Süt Sağma Makineleri 2011- 2015 Yılları Arası Dış Ticaret Eğilimi, Milyon \$

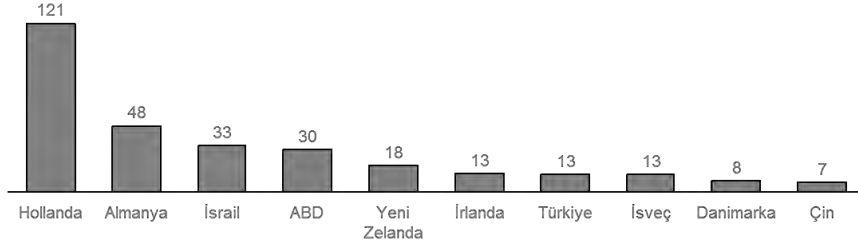
Kaynak: Trademap

Küresel süt sağma makineleri dış ticareti 2011- 2015 yılları arasında yıllık ortalama %2'lik düşüş göstermiştir ve 396 Milyon \$ hacim değerindedir. Süt sağma makinelerinde de yine Avrupa bölgesinden Hollanda'nın oldukça etkin olduğu gözlemlenmiştir. Hollanda'da süt üretimi, sebze ve bahçe ürünleri üretiminden sonra gelmekte ve ülke ekonomisine oldukça büyük katkısı bulunmaktadır. Küreseldeki genel eğilime paralel olan düşüşün, süt kotasının 2015'te kaldırılmasından sonra pozitif yönlü devam edeceği öngörülmektedir.²⁴

Süt sağma makineleri ihracatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

²⁴ VDMA: Agricultural Machinery Economic Report, 2015

Şekil 15: Süt Sağma Makineleri İlk 10 İhracatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Hollanda, 121 Milyar \$ ihracat hacmi ile dünya süt sağma makineleri talebinin %35'ini tek başına karşılamaktadır. Sıralamada yer alan diğer tedarikçiler, Hollanda'ya nazaran oldukça küçük hacimlerle ihracat yapmaktadır. Pazardaki ihracatın, AB ülkeleri, Kuzey Amerika, Asya Pasifik ve Türkiye'nin de aralarında yer aldığı geniş bir coğrafya üzerinden gerçekleştirilmesi dikkat çekmektedir.

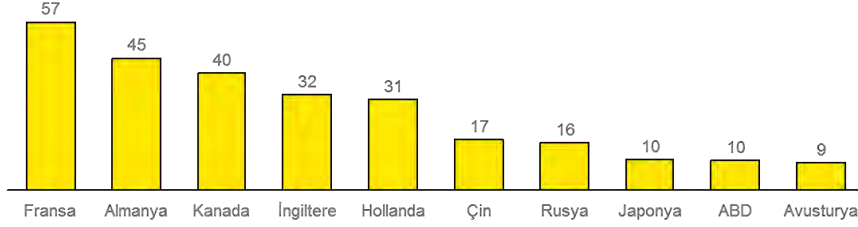
Lider konumdaki Hollanda, ihracatının %50'sini Fransa ve Almanya gerçekleştirmekle beraber Avrupa bölgesi odaklı bir yapıda ilerlemektedir. Hollanda'nın süt başta olmak üzere tarım (domuz eti, çiçek, meyve & sebze) yoğunluklu teknolojik yatırımları pazarda rakipleri arasında fark yaratmaktadır.²⁵ Aynı zamanda önemli bir ithalatçı olan Almanya ise AB ülkeleri ile Kuzey Amerika ve Rusya'ya ağırlıklı olarak tedarik sağlamaktadır. Almanya, süt sağma makinesi ihracatını Hollanda'ya nazaran oldukça geniş bir coğrafyada gerçekleştirmektedir. Hollanda, güçlü bir tarım sektörüne sahiptir ve toplam alanın %69'u tarımsal üretime ayrılmıştır. Yıllık ortalama 11 Milyar kg süt üretimi ile dünya birincisidir ve bu değerın yarısını peynir üretiminde kullanmaktadır. Dolayısıyla, tarım ve çiftçilik makine ve teçhizatları son derece gelişmiştir.²⁶ Listede üçüncü sırada yer alan İsrail ise süt sağma makineleri tedarikini ABD ve Çin'e yönelik gerçekleştirmektedir. Çin'in %10 oranında vergi uygulaması bulunmaktadır.

Süt sağma makineleri ithalatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

²⁵ Dutch Ministry of Agriculture & Ministry of Economic Affairs, Nature and Food Quality, 2010

²⁶ TC Ekonomi Bakanlığı, Hollanda Ülke Masası

Şekil 16: Süt Sağma Makineleri İlk 10 İthalatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Genel olarak Avrupa bölgesi, Kuzey Amerika, Asya Pasifik ülkeleri ve Rusya tarafından gerçekleştirilen süt sağma makineleri ithalatında Fransa (%14), Almanya (%11) ve Kanada (%10) öne çıkmaktadır. Sıralamadaki diğer büyük oyuncular görece daha küçük hacimlere sahiptir.

Fransa ve Almanya, süt sağma makinesi ihtiyacını %55 oranında Hollanda'dan karşılamaktadır. İsveç ise yaklaşık %30 ve %35'lik oranı ile her iki ülke tarafından da ikinci sırada tercih edilen ülkedir. İhracatın kalan kısmı yine Avrupa bölgesinde yer alan ülkeler ile İsrail ve Türkiye'den gerçekleştirilmektedir. Fransa, Hollanda'yı düşük fiyat segmentli ürünler için tercih ederken İsveç'ten orta, İsrail'den ise yüksek fiyat segmentli ürünler ithal etmektedir. Orta fiyat segmentinde ilerleyen Almanya pazarında ise Türkiye ve Yeni Zelanda'nın düşük fiyatlı ürünler ile pazarda yer aldıkları görülmektedir. Öte yandan, Kanada ise süt sağma makinesi ihtiyacının tamamına yakını yine Hollanda, ABD ve İsveç'ten tedarik etmektedir. Kanada'nın süt sağma makineleri sektöründe de *re-import* faaliyetlerine rastlanmaktadır. Küresel seviyede en büyük süt sağma makinesi tedarikçisi olan Hollanda'nın, ithalatta da dördüncü sırada yer alması dikkat çekmektedir. Süt ihracatının önemli temsiliyete sahip olduğu Hollanda'da, pazarın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için gerekli makine ihtiyacını Almanya, İrlanda ve Danimarka ağırlıklı (~%70) karşılamaktadır.

Yem Makineleri:

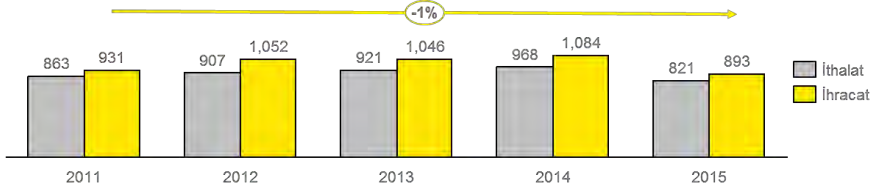
Küresel tarım makineleri ürünlerine ait GTİP kodları üzerinden yem makineleri dış ticaret eğilimlerine ait ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

Yem makinelerinin 2015 yılı itibarıyla toplam tarım makineleri sektörü içerisindeki payı %2'dir. İlgili alt sektörler arasında süt sağma makinelerinden sonraki en düşük paya sahip üründür. AB ülkeleri, Çin ve Kuzey Amerika'nın faal olduğu ihracat pazarında, Hollanda ve Çin birbirlerine yakın payları ile lider konumdadır. İthalatta ise ABD'nin hakimiyeti görülmektedir. Afrika, Asya

Pasifik ve Rusya ithalat hacimleri ile öne çıkan ülkelerdir ve yapının oldukça geniş coğrafyaya sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Küresel yem makineleri dış ticareti pozitif yönlü gidişatını 2015 yılındaki %18'lik düşüşe kadar korumuştur. İncelenen beş yıl içerisindeki genel eğilim ise negatif yönlüdür.

Şekil 17: Yem Makineleri 2011- 2015 Yılları Arası Dış Ticaret Eğilimi, Milyon \$

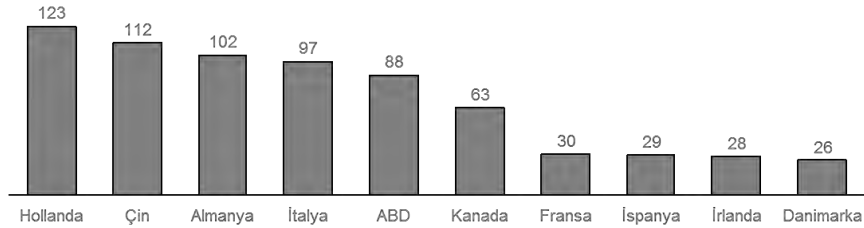

Kaynak: Trademap

2011- 2015 yılları arası küresel yem makineleri dış ticareti yıllık %1'lik düşüş değeri ile 893 Milyon \$ hacmine sahiptir.

Yem makineleri ihracatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte yer verilmiştir.

Şekil 18: Yem Makineleri İlk 10 İhracatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

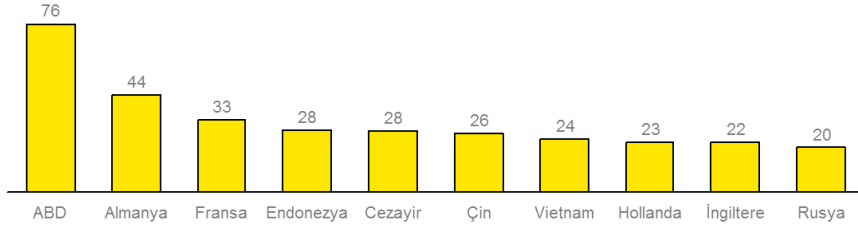
Hollanda liderliğinde, Çin, Almanya, İtalya ve ABD 2015 yılı itibarıyla küresel yem makinelerinin %58'ini tedarik etmektedir. Genel olarak, pazardaki büyük oyuncular Avrupa bölgesi, Kuzey Amerika ve Asya Pasifik'te konumlanmıştır. Hollanda satış stratejisini komşu ülkeleri ile Kuzey Amerika'ya odaklanmıştır. *Fertiliser Act*²⁷ ve Avrupa'nın kararı doğrultusunda gübre ve çevreye verdiği zararlar sebebiyle hayvan sayısı ve süt üretimi, 2015 yılına kadarki dönem için belirli kotalar ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla süt sağma makineleri ve yem makineleri sektörü bu durumdan doğrudan etkilenmiştir. 2015 yılından sonraki

²⁷ Malawi hükümeti tarafından gübre kullanıcılarını ve ticaretini gerçekleştiren kişileri koruma amaçlı oluşturulan yönetmelik

dönemde pazarın büyüme eğiliminin pozitif yönde olacağı öngörülmektedir.²⁸ Çin'in Orta Doğu ve Asya ülkeleri ağırlıklı ihracat gerçekleştirdiği görülürken Almanya, Çin, AB ülkeleri ve Rusya'ya tedarik sağlamaktadır. Sonuç olarak, ihracatçı ülkelerin ortak birkaç pazar olmasına rağmen farklı pazarlara yoğunlaştıkları tespit edilmiştir.

Yem makineleri ithalatında öne çıkan ilk 10 ülkeye aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 19: Yem Makineleri İlk 10 İthalatçı Ülke (Milyon \$, 2015)

Kaynak: Trademap

Küresel yem makineleri ithalatında %9'luk payı ile en çok ABD ülkesinin ithalat gerçekleştirdiği gözlemlenmektedir. Diğer ülkeler görece daha küçük hacimlere sahiptir. Genel olarak incelendiğinde ABD, Çin, AB ülkeleri ve Asya Pasifik ülkelerinin iç taleplerini karşılamak için ithalata ağırlık verdikleri tespit edilmiştir.

ABD'nin %66 oranında Kanada'dan, %20 Hollanda'dan ithalat gerçekleştirdiği görülmekte ve genel olarak Avrupa bölgesi ile yakın coğrafyasını tercih etmektedir. Almanya ise; yem makinesi ihtiyacının yarısından fazlasını AB ülkelerinden karşılamaktadır.

Küresel Tarım Makineleri- Dış Ticaret Analizi Bulguları:

Rapor kapsamında incelenen toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri, süt sağma makineleri ve yem makineleri ürünlerinin küresel seviyedeki dış ticaret değerleri başta olmak üzere pazar büyüklüğü, pazarın yoğunlaştığı bölgeler ve sektördeki önemli oyuncular tarım makineleri sektörü kapsamında incelenmiştir. Bu doğrultuda öne çıkan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

- İlgili tüm alt sektörlerde 2011- 2015 yılları ithalat ve ihracat oranlarında küresel ekonomik durgunluk sebebiyle düşüş eğilimi gözlemlenmiştir.

²⁸ LEI WAGENINGENUR: Agricultural Economic Report, 2013

- ▶ Hasat & harman makinelerinde büyük ihracatçılar aynı zamanda büyük ithalatçı konumundadır.
- ▶ Hollanda'nın süt sağma ve yem makineleri tedarikinde lider konumda olması dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Hollanda hem süt sağma hem de yem makinelerinde önemli bir ithalatçı olarak yer almaktadır. Ülke ekonomisinde büyük öneme sahip olan süt ürünlerinin hem ithalatta hem de ihracatta etkin olmasını sağlamaktadır.

3. Türkiye ve Konya Tarım Makineleri Sektörü Analizi

3.1. Tarım Makineleri Sektörünün Genel Durumu

Tarım sektöründeki verimliliği artırmak ve maliyetleri düşürmek için önemli olan makine kullanımı ve tarımsal mekanizasyon, Türkiye’de yıllar içerisinde gelişim göstermiştir. Türkiye’nin tarım makineleri sektör hacminin büyük olması, Türkiye’deki tarım sektörünün büyüklüğünden (GSYİH’nin %10’u) ve sektördeki ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır.²⁹ Dolayısıyla, tarım sektöründe ihtiyaç duyulan makinelerin tamamına yakını Türkiye’de üretilmektedir. Üretilmeyen ürünler, büyük parsel ve işletmelere uygun olan kendi yürür hasat makineleridir (biçerdöver, pamuk hasat vb.). Bu ürünlerin tedariki için ithalat tercih edilmektedir.

Tarım makineleri sektörü, traktör, sulama araçları ve ekipman olmak üzere üç alt sektörden oluşmaktadır ve alt sektörlerde üretim kalitesi ve çeşitliliğin arttığı gözlemlenmektedir. Tarım sektörünün büyümesi, yatırımların artması ve farklı ihtiyaçların talep edilmesi, kalite ve çeşitlilikteki artışın ana nedenleridir. Bu gelişim, sektördeki firma sayısında da yıllar içerisinde artışına neden olmuştur. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın 2014 yılındaki verilerine göre, sektörde üretim yapan firma sayısı 806’dır. Bu firmaların sağladığı istihdam ise 16.589’dur. Türk Traktör, Enka, Başak, Hisarlar, Erkunt ve Hattat, tarım makineleri sektöründe öne çıkan üreticilerden bazılarıdır. Sektördeki AR-GE faaliyetleri imalat sanayiine oranla kıyaslandığında geridedir. Sektörde AR-GE faaliyetlerine yeteri kadar kaynak ayrılması ve devlet desteklerinden faydalanma oranının düşük olması, bu durumun başlıca sebeplerindendir.³⁰

2015 yılında 650 Milyon \$’ın üzerinde ihracat gerçekleştirilen Türkiye tarım makineleri sektöründe, bu değer 375 Milyon \$’lık kısmını traktörler oluşturmaktadır. Sektörde yapılan ithalat ise 680 Milyon \$ seviyelerindedir. Tarım makinelerinde yapılan ihracat 2014 yılına kıyasla azalırken, ithalat artmaktadır.³¹ Dış ticaret verileri, Türkiye’de 2,5 Milyar \$ olan üretimin %30’unun ihraç edildiğini göstermektedir. 2,4 Milyar \$ olan tüketimin ise %28’ini ithal ürünler oluşturmaktadır. Bu analizler sonucunda, Türkiye tarım makineleri sektöründe dış ticaret açığının büyüme eğiliminde olduğu tespit edilmiştir.

Tarım makineleri sektöründe Türkiye’de yapılan üretimin değeri son dört yıllık periyotta yılda ortalama %3,3 artmıştır. Aynı şekilde, tüketim değeri de artma eğilimindedir. Fakat üretim ve tüketim değerleri miktarsal olarak

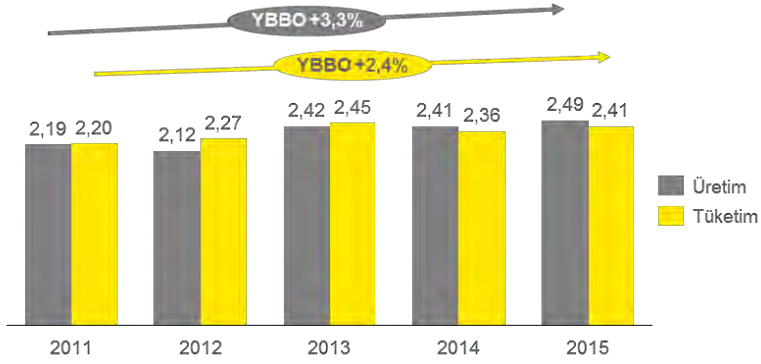
²⁹ TARMAKBİR, 2016

³⁰ TARMAKBİR, Türkiye Tarım Makineleri Sektör Raporu, 2016

³¹ Trademap, 2016

incelendiğinde, daha yüksek oranlı büyümelerin olduğu tespit edilmiştir. İncelenen dönemde, üretim ve tüketim miktarı yılda ortalama %12,8 artmıştır. Üretim değeri ve miktarı arasındaki fark, ABD Doları/Türk Lirası paritesindeki artıştan kaynaklıdır.

Şekil 20: Türkiye Tarım Makineleri Sektörü Üretim ve Tüketim Değerleri (Milyar \$)

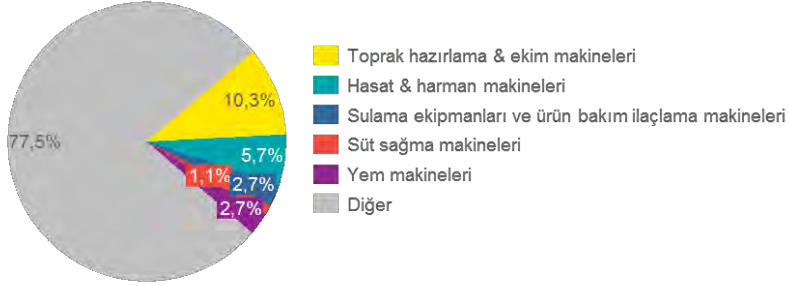
Kaynak: TÜİK, EY Analizi, 2016

Özellikle 2014 ve 2015 yıllarında artan parite, Türk ürünlerinin ABD Doları cinsinden değerini ve uluslararası pazarda birim fiyatını düşürmektedir. Bu durum, Türk ihracatçılara fiyatta rekabet avantajı sağlamakta ve ürünlerin küresel pazarda daha fazla talep görmesine neden olmaktadır. 2015 yılına dek artan tarım makineleri ihracatı, 2015 yılında azalmıştır. Petrol fiyatlarına bağlı olarak gelir seviyesi düşen ve ithalatını azaltan hedef pazarlar ve Orta Doğu'daki siyasi, güvenlik ve terör sorunlarının bu duruma etkisi büyüktür.³²

Rapor kapsamında analiz edilen ürünlerin tarım makineleri sektör üretimi içerisindeki payları analiz edildiğinde, beş ürünün toplam üretimin %22,5'lik kısmını oluşturduğu tespit edilmiştir.

³² EY Analizi, 2016

Şekil 21: İlgili Alt Sektörlerin Tarım Makineleri Sektör Üretimi İçindeki Payları (%)

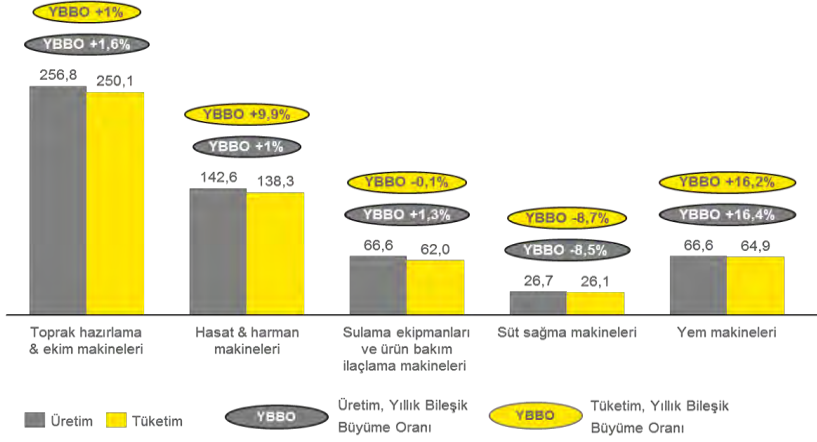

Kaynak: TÜİK, EY Analizi, 2016

Bu ürünlerden toprak hazırlama & ekim makineleri, %10,3 ile incelenen ürünler içerisinde en fazla paya sahiptir. 2011-2015 yılları arasında üretim değeri yılda ortalama %1 büyüyen ürünün, üretim hacmi 250 Milyon \$'ın üzerindedir. Toprak hazırlama & ekim makinelerinin miktar bazındaki üretim verisi ise, aynı dönemde yılda ortalama %11 oranında artmıştır. Analiz edilen ürünlerde üretim değeri en yüksek oranda artan yem makineleri (%16,4 YBBO), 2015 yılında 66,6 Milyon \$'lık üretim hacmine ulaşmıştır. Yem makinelerinin miktar bazındaki üretimi ise aynı dönemde yılda ortalama %20'nin üzerinde büyümüştür. Yem makineleri üretimindeki artışın sebebi, yem sektörünün büyümesidir. Türkiye'deki hayvan yemi talebi iç pazardan karşılanamayacak kadar yükselmiştir.³³ Sektördeki üretim içerisinde %1,1'lik paya sahip olan süt sağma makinelerinin üretim değeri ise, son dört yıllık dönemde yılda ortalama %8,5 azalmıştır. Üretim miktarı verileri ise, 2011 ve 2015 yıllarında yaklaşık olarak aynı seviyelerdedir. Küresel pazarın tamamını etkileyen kur değişimleri, üretim değeri ve üretim miktarı arasında görülen farklılıkta önemli rol oynamaktadır.

³³ T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014

Şekil 22: Tarım Makineleri Ürünlerinin 2015 Yılı Üretim ve Tüketim Değeri (Milyon \$) ve 2011-2015 Yılları Arasındaki YBBO (%)

Kaynak: TÜİK, EY Analizi, 2016

Sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri haricinde analiz edilen tüm ürünlerde tüketim değerleri, üretim değerlerine paralel bir eğilim göstermektedir. Tüketim değeri en fazla büyüyen ürün %16,2 YBBO ile yem makineleri iken, en fazla küçülen ürün %-8,7'lik YBBO ile süt sağma makineleridir. En yüksek değerde tüketilen ürün ise, toprak hazırlama & ekim makineleridir (250 Milyon \$). Sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makinelerinde, üretimin tersine tüketim değeri düşük oranda da olsa azalmıştır (%0,1 YBBO). Hasat & harman makineleri ürününde ise, tüketim değeri üretime kıyasla çok daha hızlı büyümüş ve 62 Milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Bu durum, hasat & harman makineleri ithalatının ihracata kıyasla daha hızlı arttığını göstermektedir. Sonuç olarak, Türkiye yem makineleri pazarında tüketime bağlı olarak üretim de artmıştır. Hasat & harman makinelerinde de ithalattaki artış dikkat çekmektedir.

İlgili Göstergeler:

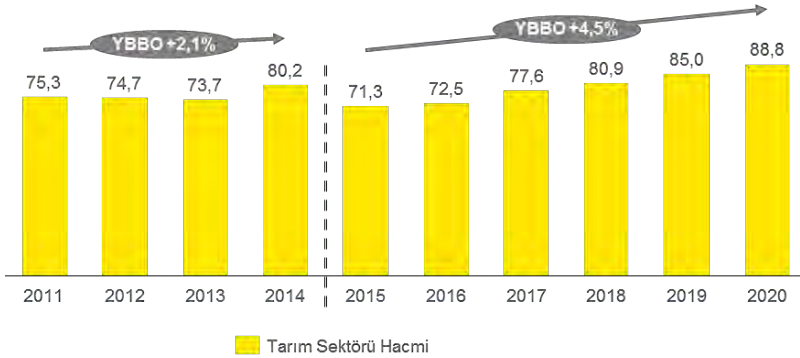
Tarım sektörü, tarım makinelerinin girdi olarak kullanıldığı başlıca sektördür. Sektörde üretim girdilerinin %20'sini tarım makineleri oluşturmaktadır. Bu yüzden, sektörün hacmi tarım makineleri sektörünün büyüklüğü ve potansiyelinin anlaşılması için ana gösterge olarak kullanılmaktadır.

Türkiye'de 2015 yılında işlenen tarım alanlarının oranı %26,4'tür. Tarımdan sağlanan istihdam ise, toplam istihdamın %20,6'sını oluşturmaktadır.³⁴ 2014 yılında 80 Milyar \$'lık hacme ulaşan Türkiye tarım sektörü, 2011-2014 yılları

³⁴ TÜİK, 2016

arasında yılda ortalama %2 oranında büyümüştür. Sektörün 2015 yılını 71 Milyar \$'lık hacimle kapatacağı öngörülmektedir.³⁵ Sektör hacminin düşmesindeki ana nedenlerden biri, üretim ve tüketim değerlerinde olduğu gibi ABD Doları/Türk Lirası paritesindeki artıştır. Diğer bir önemli neden ise, AB'ye tarım ürünleri ihracatında *Fertiliser Act* ile birlikte AB tarafından bazı kısıtlamaların getirilmesidir.³⁶ Sektör hacmi Türk Lirası bazında incelendiğinde, 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %11,5'lik büyüme görülmekte ve 2015 yılında sektör hacminin artacağı öngörülmektedir.

Şekil 23: Türkiye Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$)

Kaynak: Business Monitor International, 2016

Sektörde geleceğe yönelik projeksiyonlar analiz edildiğinde, Türkiye tarım sektörü hacminin 2020 yılında yaklaşık olarak 90 Milyar \$ seviyelerine yükseleceği öngörülmektedir. Sektördeki büyüme oranının ise, 2015-2020 yılları arasında yılda ortalama %4,5 olması beklenmektedir. Aynı oran, sektör hacminin Türk Lirası cinsinden hesaplandığı analizde yılda ortalama %12,5'dir. Gelecek dönemde sektörde beklenen büyümenin ana nedeni, Türk hükümetinin tarım sektörüne yaptığı yatırımlar ve tarım sektörünün öncelikli sektörler arasında yer almasıdır. Ayrıca Türkiye için öngörülen nüfus artış hızının yüksekliği, ihracat hacmindeki büyüme beklentisi ve şeker, pirinç, tahıl ve buğday gibi temel tarım gıdalarının üretiminin yüksek oranda artması, sektörün büyümesine katkı sağlayacaktır.³⁷

³⁵ Business Monitor International, Turkey Agribusiness Report, 2016

³⁶ Business Monitor International, Turkey Agribusiness Report, 2016

³⁷ Business Monitor International, Turkey Agribusiness Report, 2016

3.2. Türkiye Tarım Makineleri Sektörü Dış Ticaret Eğilim Analizi

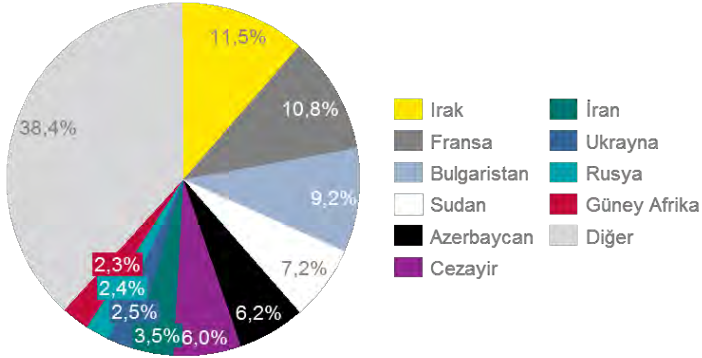
Tarım makineleri sektöründe 2015 yılında 650 Milyon \$ seviyelerinde ihracat gerçekleştiren Türkiye, bu değeri 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %12 artırmıştır. ABD ve Irak, Türkiye'nin tarım makineleri ihracatında en fazla öne çıkan ülkelerdir. Türkiye'nin küresel ihracat pazarında %1,2'lik paya sahip olduğu tespit edilmiştir. Rapor kapsamında analiz edilen beş ürün grubu, 204 Milyon \$'lık değer ile Türkiye'nin tarım makineleri ihracatının %31,3'ünü oluşturmaktadır. Toprak hazırlama & ekim makineleri 82,1 Milyon \$ ile Türkiye'nin en fazla ihraç ettiği üründür. Irak, Azerbaycan ve Cezayir, incelenen beş üründe en fazla ihracat gerçekleştirilen pazarlardır.

İlgili alt sektörler için Türkiye'nin dış ticaret performansına yönelik detaylı analizlere aşağıdaki bölümlerde yer verilmiştir.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

2015 yılında 82,1 Milyon \$ değerinde toprak hazırlama & ekim makineleri ihraç eden Türkiye, 2011-2015 yılları arasında bu değeri yılda ortalama %6,9 artırmıştır. Aynı dönemde toprak hazırlama & ekim makineleri küresel ihracatı ise yılda ortalama %4,4 azalmış ve 6,6 Milyar \$ seviyesine gerilemiştir. Ekonomileri doğal kaynaklara bağlı olan Orta Doğu ülkeleri, Rusya, Azerbaycan, Cezayir'in son yıllarda gelir seviyesinde yaşanan düşüş, bu ülkelerin ithalat değerini olumsuz yönde etkilemiş ve küresel pazardaki daralmada önemli rol oynamıştır. Türkiye'nin daralan küresel pazara kıyasla büyümesi, küresel pazardaki etkinliğinin arttığını göstermektedir.

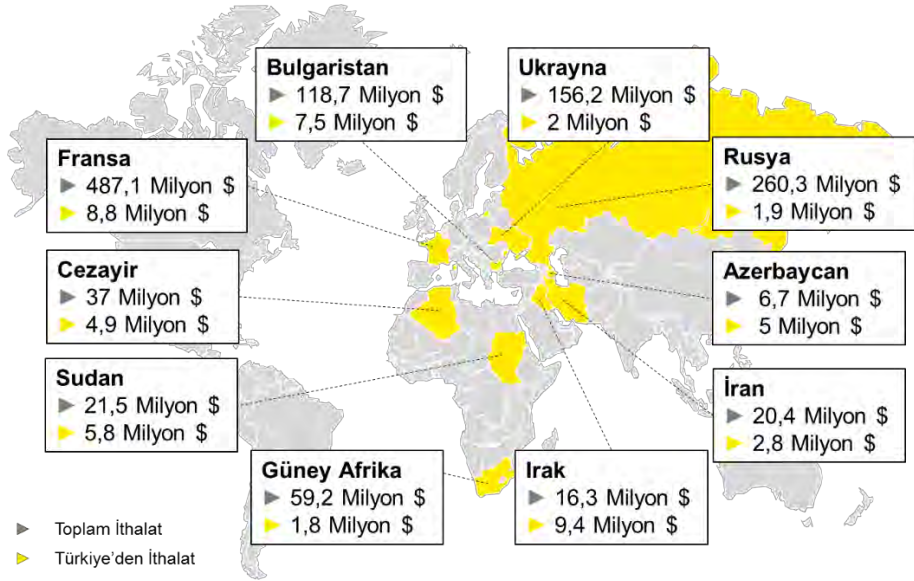
Şekil 24: Türkiye 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri İhracatının Ülkelere Dağılımı (%)

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatı yaptığı ülkelerin dağınık bir coğrafi düzene sahip olduğu tespit edilmiştir. Irak, Azerbaycan, Bulgaristan, İran gibi sınır komşularının yanı sıra, Avrupa ülkeleri ve Afrika ülkeleri, Türkiye'nin ihracatında öne çıkmaktadır. Bu ülkelerden Irak, Fransa ve Bulgaristan Türkiye'nin toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatının yaklaşık üçte birini karşılamaktadır.

Şekil 25: Türkiye'nin 2015 Yılında En Çok Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri İhracatı Yaptığı Ülkelerin İthalat Değerleri

Kaynak: Trademap

Irak Türkiye'nin rakiplerine kıyasla lojistik avantaja sahip olduğu ülkelerden biridir. Bu avantajın da etkisiyle, ülke 2015 yılında 16,3 Milyon \$ değerindeki toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının 9,4 Milyon \$'lık kısmını Türkiye karşılamıştır. İthalat değeri 2011-2015 yılları arasında ortalama %5,7 artan Irak'ın aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalat yılda ortalama %9,3 artmıştır. Pazar büyümesinin üzerinde performans gösteren Türkiye %57,7'lik pay ile lider konumda yer almaktadır. Irak'ın ithalatında Türkiye'yi Çin %18,3'lük pay ile takip etmektedir. Ayrıca Çin, 2011-2015 yılları arasında Irak'a ihracatını yılda ortalama %79,3 oranında artırmıştır. Petrol fiyatlarındaki düşüş ve terör sorunları nedeniyle Irak'ın gelir seviyesinde düşüş yaşanması, pazarı düşük fiyatlı ürünlere yöneltmiştir. Sonuç olarak, Çin ile Türkiye'nin pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç etmesi, her iki ülkenin de pazardaki etkinliklerini arttırmasındaki en önemli sebep olarak tespit edilmiştir.

Fransa, toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde 2015 yılında toplam 487,1 Milyon \$ değerinde ithalat gerçekleştirmiştir. Bu değer 8,8 Milyon \$'ı Türkiye'den ithal edilmiştir. Toprak hazırlama & ekim makineleri sektöründe ithalat değerini 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %6,7 azaltan Fransa, aynı dönemde Türkiye ile ithalatını yılda ortalama %35 artırmıştır. Türkiye'nin Fransa'ya ihracatı artmasına rağmen, hacimsel olarak rakiplerinin

oldukça gerisinde kalması sebebiyle, pazar payında önemli bir artış olmamıştır. Fransa'nın toprak hazırlama & ekim makineleri pazarındaki talebin %60'ını karşılayan Almanya ve İtalya, pazarda etkindir (sırasıyla %41 ve %19). Pazarın büyük bir bölümüne Batı Avrupa ülkelerinin hakim olduğu Fransa'nın, toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatında orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç eden ve lojistik maliyetlerin daha düşük olduğu yakın coğrafyadaki ülkeleri tercih ettiği tespit edilmiştir.

Bulgaristan 2015 yılında 118,7 Milyon \$ değerinde toprak hazırlama & ekim makineleri ithal etmiştir. Yaklaşık %30'luk payıyla Almanya'nın lider olduğu pazarda, Fransa, İtalya, Türkiye ve Romanya, pazardaki diğer etkin ülkelerdir. Bu ülkelerin paylarının birbirine yakın olması, pazardaki rekabet seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Dört ülke pazardaki toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının üçte birinden fazlasını karşılamaktadır. Orta fiyat segmentindeki ürün talebini Romanya'dan karşılayan ülke, Türkiye'den düşük fiyatlı ürün ithal etmektedir. Türkiye, 7,5 Milyon \$'lık toprak hazırlama & ekim makineleri ihraç ettiği Bulgaristan'da, rakiplerine kıyasla lojistik avantaja sahiptir. Ayrıca, pazara paralel büyüme gösteren Türkiye, payını incelenen dönemde korumuştur.

Sudan, Türkiye'nin en fazla toprak hazırlama & ekim makineleri ihraç ettiği dördüncü ülke olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda Türkiye, lider olduğu pazarda %27,3'lük paya sahiptir. 2015 yılında 5,8 Milyon \$ olan Türkiye'nin ihracatı, son dört yıllık dönemde yılda ortalama %17,7 oranında azalmıştır. Bu değer, 21,5 Milyon \$ olan ve aynı dönemde yılda ortalama %3,9 azalan Sudan'ın küresel ithalatından daha yüksek hızla küçülmüştür. Dolayısıyla, Türkiye'nin pazardaki payının azaldığı analiz edilmiştir. Özellikle, İtalya ve İspanya'nın pazardaki etkinliklerini artırması, bu durumun başlıca sebepleridir. Genel olarak incelendiğinde, İtalya %18'lik, Brezilya %14,3'lük ve İspanya %12,9'lik pay ile Türkiye'nin en önemli rakipleridir. Türkiye pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken, bu ürün segmentinde Brezilya ile rekabet etmektedir. İtalya ve İspanya ise, Sudan'ın orta fiyat segmentindeki toprak hazırlama & ekim makinesi talebini karşılamaktadır. Pazarda son dönemlerde düşük fiyat segmentindeki ürün talebinin artması, Türk ihracatçıları için Sudan pazarında fırsat yaratmaktadır.

Azerbaycan ekonomisi petrol ve doğalgaz ihracatına yüksek oranda bağımlıdır. Bu nedenle, son dönemlerde petrol fiyatlarındaki düşüş durgun bir ekonomik ortam yaratmaktadır. 2015 yılında 6,7 Milyon \$'lık toprak hazırlama & ekim makineleri ithal eden ülke, ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %2 azaltmıştır. Aynı dönemde Türkiye'den yapılan ithalat ise, yılda

ortalama %10,9 artmış ve 5 Milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin, pazarda büyüdüğü ve pazar payını yüksek oranda artırdığı görülmektedir. Türkiye'nin fiyatta rakiplerine kıyasla rekabetçi olması, pazardaki etkinliğinin önemli oranda artmasındaki başlıca faktördür. Pazardaki talebin dörtte üçünü karşılayan Türkiye'nin yanı sıra, Rusya da %15'lik payı ile Azerbaycan'da etkindir. Genel olarak, Rusya'nın pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç ettiği tespit edilmiştir.

Cezayir toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde 2015 yılındaki 37 Milyon \$'lık ithalatının 4,9 Milyon \$'ını Türkiye'den gerçekleştirmiştir. İthalat değerini 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %19 arttıran Cezayir, aynı dönemde Türkiye'den ithalatını yılda ortalama %46,2 arttırmıştır. Türkiye bu dönemde pazarın iki katından fazla büyüyerek, Cezayir pazarındaki payını arttırmıştır. Cezayir'in düşük fiyat segmentindeki ürünlere olan talebinin artması, Türkiye'nin pazarda büyümesindeki ana etkenlerden biri olarak görülmektedir. Cezayir'in toprak hazırlama & ekim makineleri pazarındaki ithalatının %26'sını İtalya, %23'ünü Hindistan ve %14'ünü İspanya karşılarken, Türkiye %13'ün üzerindeki paya sahiptir. Bu ülkelerden İtalya ve İspanya'nın pazara yakınlıkları, ülkelere rakipleri karşısında rekabet avantajı sağlamaktadır. İki ülke de Cezayir'e orta fiyat segmentinde ürün ihraç ederken, Hindistan ve Türkiye'nin düşük fiyatlı ürünlerin ihracatını yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

İran 2015 yılında 20,4 Milyon \$ olan toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının 2,8 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den gerçekleştirmiştir. Bu ürün için İran'ın küresel ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %6,7 azalırken, aynı dönemde Türkiye'den ithalatı yılda ortalama %9,8 büyümüştür. Bu durum, incelenen dönemde Türkiye'nin İran pazarındaki payının arttığını göstermektedir. Türkiye'nin fiyatta rekabetçi olması ve İran'ın düşük fiyatlı ürünlere yönelmesi, Türkiye'nin İran pazarındaki payının artmasında etkin rol oynamıştır. Çin, İran pazarında %58,8'lik payla lider konumda yer alırken İtalya ve Türkiye %14'lük payları ile pazarda öne çıkan diğer ülkelerdir. Çin ve Türkiye pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken İtalya, İran'ın orta fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır. Sonuç olarak, İran'ın toprak hazırlama & ekim makinelerindeki ithalatını farklı coğrafyalardan, farklı fiyat segmentlerinde gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Ukrayna toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %17 azalarak 2015 yılında 156,2 Milyon \$ olmuştur. Aynı dönemde Türkiye'den yapılan ithalat ise yılda ortalama %12,8 büyümüş ve 2 Milyon \$ seviyesine ulaşmıştır. Son yıllarda daralan pazarın aksine

ihracatını artıran Türkiye, pazardaki etkinliğini de yükseltmiştir. Ancak, Türkiye'nin pazar payında önemli bir değişiklik olmamıştır. Ukrayna toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının yaklaşık %40'ını Almanya'dan karşılamaktadır. Almanya'ya ek olarak, ABD de pazarda %15'lik payla etkindir. İki ülke Ukrayna'nın toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının yaklaşık üçte ikisini karşılamaktadır. Almanya pazara yüksek fiyatlı ürün ihraç ederken, ABD orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Almanya pazara yakınlığı ile ABD'ye karşı lojistik avantaja sahiptir. Bu durum, Almanya'nın pazar payının artmasında, ABD'nin ise pazar payının azalmasında etkin rol oynamaktadır.

Rusya uçak krizinin ardından 2015 yılında Türkiye'den yaptığı toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatını yaklaşık %50 oranında azaltmış ve ithalat değeri 1,9 Milyon \$ seviyesine gerilemiştir. Buna karşın, Rusya ve Türkiye arasında son dönemde ilişkilerin normalleşmesi için atılan adımlar, Rusya'nın Türk ihracatçılar için yeniden yüksek potansiyelli bir pazara dönüşmesine neden olmuştur. Rusya'nın aynı ürünlerdeki küresel ithalatı ise, son dört yıllık dönemde yılda ortalama %15,9 azalmış ve 260,3 Milyon \$'a düşmüştür. Petrol fiyatlarının düşmesiyle gelir seviyesinde görülen gerileme, bu durumun önemli etkenlerindendir. Almanya'nın lider konumda olduğu Rusya toprak hazırlama & ekim makineleri pazarında ABD, Çin, Ukrayna ve İtalya yüksek pazar payına sahip diğer ülkelerdir. Beş ülke, Rusya'nın ithalatının üçte ikisini karşılamaktadır. Almanya ve ABD pazara orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç ederken, Ukrayna ve Çin, Rusya'nın düşük fiyatlı ürün talebinin önemli bir kısmını karşılamaktadır. İtalya ise, pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Tüm segmentlerde ürün talep eden Rusya, ağırlıklı olarak Avrupa ülkelerinden ithalat yapmıştır.

Güney Afrika 2015 yılında 59,2 Milyon \$ değerindeki toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının 1,8 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den karşılamıştır. Bu üründe ithalat değerini 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %6,6 azaltan Güney Afrika, aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalatı yılda ortalama %54,4 artırmıştır. Daralan pazara rağmen büyüyen Türkiye'nin ihracatı, değerinin düşük olması sebebiyle Türkiye'nin pazar payında önemli bir değişiklik meydana getirmemiştir. Güney Afrika pazarının toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının %20,6'sı ABD, %18,8'i ise Almanya tarafından karşılanmaktadır. Birbirleri arasındaki rekabet seviyesi yüksek olan ve pazara yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç eden iki ülkenin yanı sıra, Brezilya da pazarda etkin konumdadır. Üç ülke Güney Afrika'nın toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının yaklaşık yarısını karşılamaktadır. Bu ülkelerden ABD'nin

pazardaki payı azalma eğiliminde iken, Almanya ve Brezilya etkinliklerini artırma eğilimindedir.

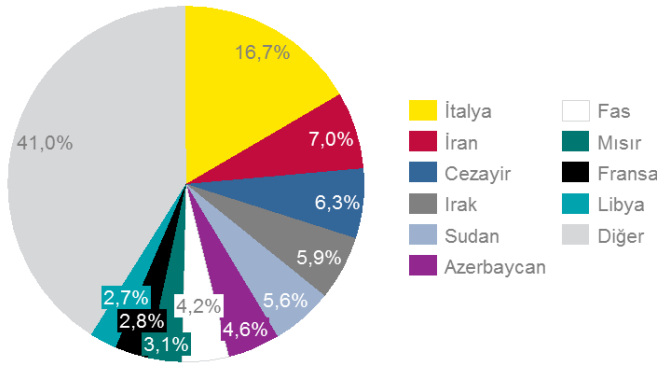
Türkiye'nin toprak hazırlama & ekim makineleri alt sektörüne yönelik gerçekleştirilen dış ticaret analizinde öne çıkan hususlara aşağıda yer verilmiştir:

- ▶ 2011-2015 yılları arasında küresel pazarda daralma olmasına karşın, Türkiye'nin ihracatı artma eğilimindedir.
- ▶ Irak, Azerbaycan ve Bulgaristan, Türkiye'nin toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatının dörtte birinden fazlasını karşılamaktadır. Bu ülkelerde, ayrıca, Türkiye'nin rakiplerine kıyasla lojistik avantajı bulunmaktadır.
- ▶ Toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatında Türkiye'nin en önemli rakipleri olarak, Almanya, İtalya, ABD ve Çin öne çıkmaktadır.
- ▶ Türkiye, analiz edilen ülkelerden Irak, Sudan ve Azerbaycan'da lider konumdadır. Ek olarak, son dört yıllık dönemde, Irak, Azerbaycan, Cezayir ve İran pazarlarında Türkiye'nin payı yüksek oranda artmıştır.
- ▶ Fransa, Ukrayna ve Güney Afrika'nın toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatı azalma eğiliminde olmasına rağmen, Türkiye'den gerçekleştirdikleri ithalat yüksek oranda artmıştır.
- ▶ Türkiye, analiz edilen pazarlara ağırlıklı olarak düşük fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir.
- ▶ Ekonomileri doğal kaynaklara bağlı olan ülkelerde, toprak hazırlama & ekim makinelerindeki talep, düşük fiyat segmentindeki ürünlere kaymaktadır.

Hasat & Harman Makineleri:

2015 yılında 68,7 Milyon \$ değerinde hasat & harman makineleri ihraç eden Türkiye, 2011-2015 yılları arasında bu değeri yılda ortalama %2,1 artırmıştır. Aynı dönemde hasat makinesi küresel ihracatı ise yılda ortalama %4,2 azalmış ve 17,7 Milyar \$ seviyesine gerilemiştir. Bu durum, Türkiye'nin küresel pazardaki etkinliğinin incelenen dönemde artma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin fiyat-kalite endeksine göre avantajlı fiyatlarla ihracat yapması, küresel pazardaki etkinliğinin artmasında önemli rol oynamaktadır.

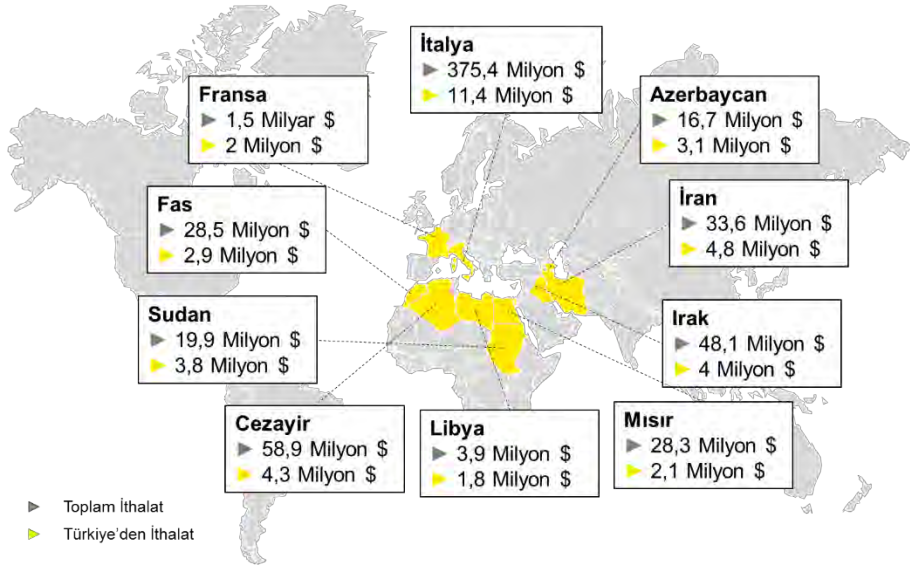
Şekil 26: : Türkiye 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri İhracatının Ükelere Dağılımı (%)

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin en fazla hasat & harman makinesi ihracatı gerçekleştirdiği ülke %16,7 ile İtalya'dır. Bunun yanında, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin de Türkiye'nin ihracatının önemli bir bölümünü kapsamaları dikkat çekmektedir. Genel olarak hasat & harman makineleri tedarik yapısı dağınık bir coğrafya üzerinden ilerlemektedir.

Şekil 27: Türkiye'nin En Çok Hasat & Harman Makineleri İhracatı Yaptığı Ülkelerin İthalat Değerleri (2015)

Kaynak: Trademap

İtalya hasat & harman makineleri ürününde 2015 yılındaki 375,4 Milyon \$'lık ithalatının 11,4 Milyon \$'ını Türkiye'den gerçekleştirmiştir. İthalatını son dört yıllık dönemde yılda ortalama %3,4 azaltan İtalya, aynı dönemde Türkiye'den ithalatını yılda ortalama %2,1 artırmıştır. Daralan pazarın aksine büyüyen Türkiye'nin ihracatı, pazar payında önemli bir değişiklik meydana getirmemiştir. Almanya'nın %26,6'lık payla lider konumda olduğu İtalya pazarında, Fransa ve Çin de ön plana çıkmaktadır. Bu ülkeler pazardaki talebin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Almanya ve Fransa, pazara yüksek fiyatlı ürün ihraç etmektedir. İki ülkenin de pazara yakınlıkları, ülkelere lojistik avantaj sağlamaktadır. Çin ise, pazarın düşük fiyat segmentindeki ürün talebinin önemli bir kısmını karşılamaktadır.

İran son dönemlerde izlediği dışa açılım politikası sebebiyle özellikle Batı Avrupalı ihracatçıların önemli hedef pazarlarından biri haline gelmiştir. Hasat & harman makineleri ürününde de benzeri bir durum geçerlidir. 2014 yılında Çin'in %72'lik payla baskın yapıda olduğu pazarda, 2015 yılında Almanya'dan gerçekleştirilen ihracat büyümüş ve Almanya'nın pazar payı %25 oranında yükselmiştir. Bunun yanı sıra, Hollanda, Fransa gibi ülkeler de pazardaki etkinliklerini artırmışlardır. İran'a yakınlığıyla lojistik avantaja sahip olan Türkiye ise, pazarda yaklaşık %15'lik paya sahiptir. 2011-2015 yılları arasında

yılda ortalama %2,5 olan pazar büyümesinin üzerinde büyüme performansı gösteren Türkiye, İran pazarındaki payını arttırmıştır. Almanya pazara yüksek ve orta fiyat segmentindeki ürünleri ihraç ederken Çin ve Türkiye ise pazara düşük fiyatlı ürün tedarik etmektedir.

Cezayir hasat & harman makineleri ürünündeki ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %21,6 artırmış ve yaklaşık 59 Milyon \$ seviyesine yükseltmiştir. Bu değer yaklaşık %70'lik kısmını pazara hakim olan Finlandiya karşılamaktadır. Finlandiya'nın küresel ekonomik kriz sonrası yeni pazarlar araması ve Cezayir'e bakanlıklar düzeyinde ziyaretler gerçekleştirilmesi, Finlandiya'nın pazardaki etkinliğinin başlıca sebeplerindendir.³⁸ Türkiye ise pazara 4,3 Milyon \$ değerinde hasat & harman makinesi ihraç etmiştir. Son dört yıllık dönemde pazara ihracatını yüksek oranda artıran Türkiye, pazarın üzerinde büyümüş ve pazardaki payını yüksek oranda artırmıştır. Cezayir'in hasat & harman makinelerinde düşük fiyat segmentindeki ürünlere olan talebinin artması ve pazarda lider olan Finlandiya'nın yüksek ve orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmesi sebebiyle pazar payının azalması, Türkiye'nin Cezayir'de büyümesinin başlıca etkenleridir.

Irak 2011 yılına oranla kıyaslandığında hasat & harman makineleri ithalatını 2015 yılında %100'ün üzerinde artırmıştır. Irak'ın hasat & harman makineleri ithalatının üçte ikisini karşılayan Polonya, pazarda baskın yapıda olup orta fiyat segmentindeki ürünlerin ihracatına odaklanmıştır. 2013 yılında Ekonomi Bakanı'nın da yer aldığı Polonya delegasyonunun Irak'a gerçekleştirdiği ziyaret ve ticari ilişkilerin gelişmesi için atılan adımlar, Polonya'nın pazarda lider olmasında etkili olmuştur.³⁹ 48 Milyon \$'ın üzerinde hasat & harman makinesi ihraç eden Irak'ta, Türkiye'den yapılan ithalat 4 Milyon \$'dır. Ancak, Türkiye'nin pazara gerçekleştirdiği ihracatın büyüme hızı, pazarın genel büyüme hızının altındadır. Bu durum, Türkiye'nin pazar payının az da olsa düştüğünü göstermektedir. Pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye, bu ürün segmentinde Çin ve Romanya ile rekabet etmektedir.

Sudan toprak hazırlama & ekim makinelerinde olduğu gibi hasat & harman makineleri ürününde de Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülkeler arasında yer almaktadır. 2015 yılında 3,8 Milyon \$ olan Türkiye'nin ihracatı, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %31,2 artış göstermiştir. Sudan'ın hasat & harman makineleri küresel ithalatı ise, aynı dönemde yılda ortalama %7 büyümüş ve 20 Milyon \$ seviyesine yaklaşmıştır. Pazarın üzerinde

³⁸ Export Finland, 2016

³⁹ Iraq-Business News, 2013

büyüyen ve pazardaki payını önemli oranda artıran Türkiye'nin, Sudan pazarındaki en önemli rakibi %25'in üzerinde payı olan Çin'dir. Çin de Türkiye gibi pazara düşük fiyatlı ürün ihraç etmekte ve pazardaki payını artırmaktadır. 2011 yılında pazarın yarısına hakim olan ancak sonrasında bu payı koruyamayan Brezilya'ya karşı fiyatta rekabetçi olmaları, Çin ve Türkiye'nin pazar payını yüksek oranda artırmadaki ana neden olduğu tespit edilmiştir.

Azerbaycan Türkiye'nin sınır komşusu olması ve iki ülke arasındaki yakın ilişkiler sebebiyle, tarım makineleri sektöründe de Türk ihracatçıların konumlandığı pazarlardan biridir. Hasat & harman makineleri ürününde 2015 yılında 16,7 Milyon \$'lık ithalat gerçekleştiren ülke, bu değer 3,1 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den karşılamıştır. Hasat & harman makineleri ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %15,7 arttıran Azerbaycan, aynı dönemde Türkiye'den ithalatını yılda ortalama %11,8 arttırmıştır. Bu sebeple, incelenen dönemde Türkiye'nin Azerbaycan pazarındaki payının azaldığı analiz edilmiştir. Fransa'nın pazardaki etkinliğini artırması ve pazara yeni bir oyuncu olarak İspanya'nın girmesi, Türkiye'nin pazar payını azaltan etkenlerdir. Azerbaycan'ın hasat & harman makinesi ithalatında Fransa %20,6, Türkiye %18,9 ve Rusya %17,2'lik paya sahiptir. Üç ülkenin pazar paylarının yüksek olması, Azerbaycan pazarında üst seviyede rekabet olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Fransa ve Rusya'nın pazara gerçekleştirdikleri ihracatın yüksek hızla artması, Türk ihracatçıları için pazarda tehdit oluşturmaktadır.

Fas coğrafi konumu nedeniyle Fransa ve İspanya'nın ticarete etkin olduğu ülkelerdendir. Hasat & harman makineleri ürününde de iki ülkenin pazardaki etkinlikleri yüksektir. Her iki ülkeye ek olarak, İtalya da Fas'ın hasat & harman makineleri pazarında yüksek ihracat değerine sahiptir. 28,5 Milyon \$ olan Fas'ın ithalatının yarısından fazlası bu ülkeler tarafından karşılanmaktadır. Son dört yıllık dönemde daralma eğiliminde olan Fas pazarında, Türkiye'den yapılan hasat & harman makineleri ithalatı 2,9 Milyon \$'dır. Aynı dönemde Türkiye'den yapılan ithalatın büyüme eğiliminde olması, Türkiye'nin pazardaki payının arttığını göstermektedir. Fas'ta düşük fiyatlı ürün talebinin artması, Türkiye'nin pazarda büyümesinde etkili olmuştur. Fransa, İspanya ve İtalya, Fas'a orta fiyat segmentinde ürün ihraç ederken, Türkiye pazarın düşük fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. Pazarın yüksek fiyatlı ürün talebinin ise ağırlıklı olarak Hollanda tarafından karşılandığı gözlemlenmiştir.

Mısır 2015 yılında 28,3 Milyon \$ olan hasat & harman makineleri ithalatının 2,1 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den gerçekleştirmiştir. Hasat & harman makineleri sektöründe ithalat değerini 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %1,6 azaltan Mısır, aynı dönemde Türkiye'den ithalatını yılda

ortalama %38,1 artırmıştır. Bu sebeple, incelenen dönemde Türkiye, Mısır pazarının oldukça üzerinde bir büyüme performansı sergileyerek pazar payında artış sağlamıştır. Mısır'ın hasat & harman makineleri pazarındaki ithalatının %45'ini Almanya, İtalya, İspanya ve Türkiye karşılamaktadır. Rekabet seviyesinin yüksek olduğu pazarda, Almanya ve İspanya pazarın yüksek fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. İtalya'nın düşük ve orta fiyat segmentinde ürün ihraç ettiği Mısır, Türkiye'den ise ağırlıklı olarak düşük fiyatlı ürün ithal etmektedir. Türkiye'nin pazardaki en önemli rakipleri, benzer fiyat segmenti ile öne çıkan Çin ve Güney Kore'dir. Ancak, iki ülkenin de pazar payının düşmesi ve Türkiye ile Mısır arasındaki STA Mısır'ı, Türk ihracatçıları için cazip hale getirmektedir.

Fransa hasat & harman makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %3,2 azalmış ve 1,5 Milyar \$ seviyesine gerilemiştir. Türkiye'den gerçekleştirilen ithalat değeri 2 Milyon \$ seviyelerinde olup, aynı dönemde yüksek hızla azalma eğilimindedir. Fransa pazarına Türkiye ile aynı segmentte ürün ihraç eden Çin ve Macaristan'ın pazardaki etkinliklerini artırması, bu durumun başlıca sebebidir. Almanya, yaklaşık %32'lik payla Fransa pazarında lider konumdadır. İtalya, Belçika ve ABD, pazarda etkin olan diğer ülkelerdir. Dört ülke, Fransa'nın hasat & harman makineleri ithalatının %60'ından fazlasını tedarik etmektedir. Bu durum, Fransa'nın ağırlıklı olarak lojistik avantaja sahip ülkeleri tercih ettiğini göstermektedir.

Libya, Türk ürünlerinin pazardaki bilinirliği yüksek olması sebebiyle Türk ihracatçıları için önemli pazarlar arasında yer almaktadır. Son dört yıllık dönemde hasat & harman makineleri ithalatını yılda ortalama %37,9 artıran Libya, 2015 yılında 3,9 Milyon \$ değerinde ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye ise pazarda %47'lik payla lider konumdadır. 2011-2015 yılları arasında Libya'ya ihracatını yılda ortalama %82 artıran Türkiye, 2015 yılında 1,8 Milyon \$'lık hasat & harman makineleri ihracatı gerçekleştirmiştir. Pazardaki payını yüksek oranda artıran Türkiye'nin yanı sıra, pazara yakınlığıyla lojistik avantaja sahip olan İtalya da, Libya pazarında %16'lık payla etkin konumdadır. Türkiye, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken İtalya, Libya'ya düşük ve orta fiyat segmentinde ürün tedarik etmektedir. Ancak, son dönemde düşük fiyat segmentindeki ürünlerin talebi artmıştır. Bu durum, Türk ihracatçıları için pazarı cazip kılmaktadır.

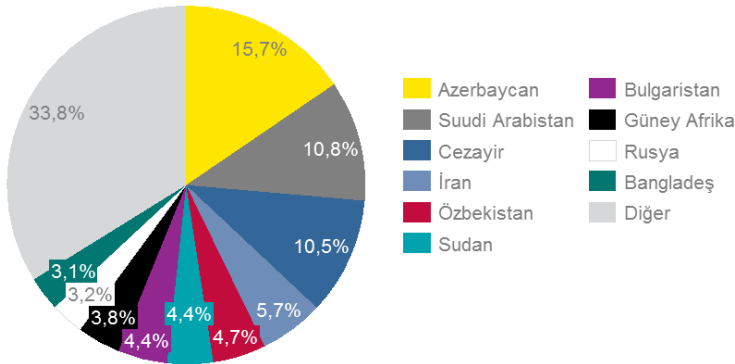
Türkiye'nin hasat & harman makineleri alt sektörüne yönelik gerçekleştirilen dış ticaret analizinde öne çıkan hususlara aşağıda yer verilmiştir:

- ▶ Son dört yıllık periyotta, hasat & harman makinelerinin küresel pazardaki ihracat hacmi azalırken, Türkiye'nin ihracatı büyüme eğilimindedir.
- ▶ Türkiye'nin hasat & harman makineleri ihracatında İtalya ön plana çıkmaktadır. Ek olarak, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Avrupa ülkeleri de Türkiye'nin ihracatında önemli konumdadırlar.
- ▶ Almanya, analiz edilen pazarlarda Türkiye'nin en önemli rakibidir. Bu pazarlara Türkiye ile aynı fiyat segmentinde ürün ihraç eden Çin de Türkiye'nin önemli rakipleri arasında yer almaktadır. Pazarlarda Türkiye'nin rakipleri arasında gösterilebilecek diğer ülkeler ise, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda ve Polonya'dır.
- ▶ Türkiye, Libya'da lider konumdadır. Libya'daki pazar payını son yıllarda yüksek oranda artıran Türkiye, Cezayir, Sudan, Mısır ve Fas pazarlarında da etkinliğini artırma eğilimindedir. Bu analizler, Kuzey Afrika'nın Türk ihracatçıları için yüksek potansiyelli olduğunu göstermektedir.

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

2015 yılında 22,9 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ihraç eden Türkiye, son dört yıllık periyotta bu üründeki ihracatını yılda ortalama %16,5 artırmıştır. Ürünün küresel ihracat değeri ise 3,1 Milyar \$ seviyelerinde olup, aynı periyotta azalma eğilimindedir.

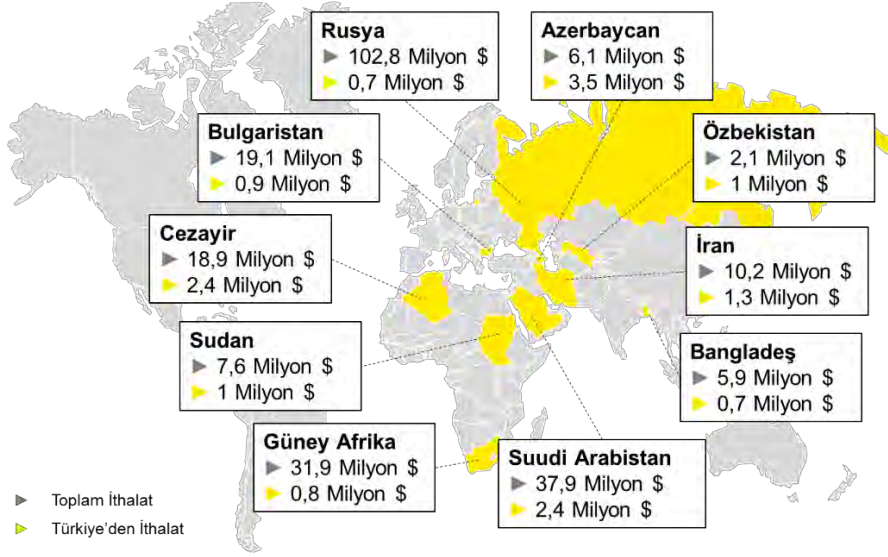
Şekil 28: Türkiye 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürününde en fazla öne çıkan ülke %15,7'lik paya sahip olan Azerbaycan'dır. Suudi Arabistan ve Cezayir de Türkiye'nin ihracatında %10'un üzerinde paya sahiptir. Türkiye'nin toplam ihracatının %37'sini karşılayan bu üç ülkenin yanı sıra, farklı bölgelerde bulunan ülkelerin önemli paylara sahip olması, Türk ürünlerinin birçok pazarda konumlandığını göstermektedir.

Şekil 29: Türkiye'nin 2015 Yılında En Çok Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri İhracatı Yaptığı Ülkelerin İthalat Değerleri

Kaynak: Trademap

Azerbaycan sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürünündeki ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %9 artırmış ve 6,1 Milyon \$ seviyesine yükseltmiştir. Aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalat yılda ortalama %24 artan Azerbaycan, 2015 yılında Türkiye'den 3,5 Milyon \$'lık sulama ekipmanı ithal etmiştir. Pazar büyümesinin üzerinde büyüme performansı gösteren Türkiye, pazardaki payını yüksek oranda artırmış ve ABD'yi geçerek lider konuma yerleşmiştir. Pazardaki talebin yaklaşık %60'ını karşılayan Türkiye'nin, pazarda yüksek oranda büyümesinin temel nedeni, fiyattaki rekabetçiliğidir. Son dönemlerde petrol fiyatlarının düşmesiyle gelir seviyesi düşen Azerbaycan, daha düşük fiyatlı ürünlere yönelmiştir. Bu durum, pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç eden ABD'nin ihracat değerini düşürmüş, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye'nin ihracatını yükseltmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin ABD karşısında lojistik avantajının da olması, Türkiye'yi pazarda ön plana çıkaran bir diğer faktördür.

Suudi Arabistan 37,9 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatının 2,4 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den ithal etmiştir. 2011-2015 yılları arasında küresel ithalatını yılda ortalama %17,1 artıran ülkenin, aynı dönemde Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat yılda ortalama %77 oranında artmıştır. Pazara kıyasla çok daha yüksek hızla büyüyen Türkiye, pazardaki payını da artırmıştır. ABD'nin, toplam ithalatın üçte birini karşıladığı pazarda Çin ve Almanya da etkin ülkeler arasında yer almaktadır. ABD pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Çin, Suudi Arabistan'ın düşük fiyatlı ürün talebinin önemli bir kısmını karşılarken Almanya ülkeye yüksek fiyatlı ürün ihracatı gerçekleştirmektedir. Ayrıca, Çin'in pazardaki etkinliği giderek yükselmektedir. Bu durum da, pazardaki talebin düşük fiyatlı ürünlere kaydığını göstermektedir. Diğer yandan, geçmiş dönemde pazarda yüksek paya sahip olan İtalya'nın da pazardaki etkinliği azalmıştır. Pazara Çin gibi düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye'nin de pazar payında görülen artışın nedenleri aynıdır.

Cezayir sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri pazarına, rakiplerine kıyasla lojistik avantaja sahip olan İtalya ve İspanya hakimdir. İki ülke, 18,9 Milyon \$ olan pazardaki toplam ithalatın %55'inden fazlasını karşılamaktadır. Lojistik avantajlarının da etkisiyle fiyatta rekabetçi olan ülkeler, Cezayir'e düşük fiyatlı ürün ihracatı gerçekleştirmektedir. Türkiye ise, son dört yılda Cezayir'e gerçekleştirdiği ihracatı yılda ortalama %38 artırmış ve 2,4 Milyon \$ seviyesine yükseltmiştir. Aynı dönemde yılda ortalama %24,4 büyüyen pazara kıyasla daha hızlı artan Türkiye'nin ihracatı, Türkiye'nin pazardaki payının da yükselmesini sağlamıştır. Türkiye'nin payının artmasındaki en önemli neden, pazara Türkiye gibi düşük fiyatlı ürün ihraç eden Çin'in pazardaki etkinliğinin azalmasıdır.

İran'ın 2011-2015 yılları arasında sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürünündeki talebini düşük fiyat segmentindeki ürünlere kaydirdiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Çin ve Türkiye gibi ülkelerin pazardaki etkinlikleri artış gösterirken, orta fiyatlı ürün ihraç eden İtalya ve İspanya gibi ülkelerin pazar payları önemli derecede düşüş göstermiştir. 2015 yılında 10,2 Milyon \$'lık sulama ekipmanı ithal eden İran pazarı, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %5,6 daralmıştır. Aynı dönemde pazara ihracatını yılda ortalama %28 artıran Türkiye, İran'a 2015 yılında 1,3 Milyon \$'lık sulama ekipmanı ihraç etmiştir. Pazarda %55'lik paya sahip ve İran'ın en önemli ikinci ticaret partneri olan Çin lider iken, pazar payı düşmesine rağmen İtalya, İran'daki en fazla ihracat gerçekleştiren ikinci ülke konumunu korumuştur. Bu iki ülke, Türkiye ile birlikte İran'ın sulama ekipmanı ithalatının %85'inden fazlasını karşılamaktadır.

Özbekistan 2015 yılında 2,1 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatının 1 Milyon \$'lık kısmını Türkiye'den ithal etmiştir.

Son dört yıllık periyotta yılda ortalama %2,3 daralan pazarda, Türkiye'den gerçekleştirilen ithalat aynı dönemde yılda ortalama %2 azalmıştır. Bu değer, Türkiye'nin pazardaki payını koruduğunu göstermektedir. Pazardaki talebin yaklaşık yarısını karşılayan ve pazarda lider olan Türkiye'nin, Özbekistan'daki en önemli rakibi Çin'dir. Pazardaki düşük ve orta fiyat segmentindeki ürün talebinin artmasıyla ön plana çıkan Çin, 2011-2015 yılları arasında pazardaki payını %25 oranında artırmıştır. Türkiye de pazara Çin ile aynı ürün segmentinde ihracat gerçekleştirmektedir. Bu durum, iki ülke arasında pazardaki rekabet seviyesinin yükseldiğini göstermektedir.

Sudan sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürünündeki küresel ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %1,6 artırarak 7,6 Milyon \$ seviyesine yükseltmiştir. Aynı dönemde Sudan'ın Türkiye'den yaptığı ithalat yılda ortalama %13 artmış ve 2015 yılında 1 Milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Bu değerler kıyaslandığında, Türkiye'nin pazarın üzerinde büyüdüğü ve pazardaki payını artırdığı tespit edilmiştir. Geçmiş dönemde pazarda oldukça etkin olan Çin ve Brezilya'nın pazardaki hakimiyetini yitirmesi, Türkiye'nin Sudan pazarında büyümesini sağlamıştır. Sudan pazarına en fazla ihracat gerçekleştiren ülke, pazarda gümrük muafiyeti olan Suudi Arabistan'dır. Suudi Arabistan, Sudan'a gerçekleştirdiği sulama ekipmanı ihracatının dörtte birini *re-export*⁴⁰ ile yapmaktadır.

Bulgaristan pazarında geçmiş dönemde Türkiye'nin payı %16,3 seviyelerinde iken, 2015 yılında bu değer %5,2'dir. Ülkenin AB üyeliğinin ardından, pazarda Batı Avrupa ülkelerinin hakimiyetinin artması, bu durumun sebebidir. Son dört yıllık periyotta ise, Bulgaristan'ın düşük fiyatlı ürünlere olan talebinin artması, Türkiye'nin pazara gerçekleştirdiği ihracatı yüksek oranda artırmıştır. Türkiye'nin pazara yakınlığıyla elde ettiği lojistik avantajın da bu duruma etkisi yüksektir. Bulgaristan'ın küresel ithalatı incelendiğinde, 2011-2015 yılları arasında sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri pazar hacminin yılda ortalama %4 büyüdüğü gözlemlenmiştir. 2015 yılında 19,1 Milyon \$ olan küresel ithalatını 900 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den karşılayan Bulgaristan pazarında İtalya, toplam ithalatın dörtte birinden fazlasını karşılamaktadır. İtalya'nın yanı sıra, Fransa ve Almanya da pazarda etkin olan ülkelerdir. Üç ülke de pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir.

Güney Afrika 31,9 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri küresel ithalatının 800 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den karşılamaktadır. 2011-2015 yılları arasında küresel ithalatı yılda ortalama %10,6 azalan Güney Afrika'nın aynı dönemde Türkiye'den ithalatı yılda ortalama %33 artmıştır. Bu durum, Türkiye'nin pazardaki etkinliğinin arttığını

⁴⁰ İthal edilen ürünlerin ihracatta kullanılması

göstermektedir. Özellikle 2015 yılında Rusya ile yaşanan uçak krizinin ardından Türk ihracatçıların Afrika kıtasına yönelmesi ve sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürününde Brezilya ve Çin'in pazardaki etkinliğinin azalması, Türkiye'nin pazarda büyümesinde etkili olmuştur. Ağırlıklı olarak, orta fiyat segmentinde ürün ithal edilen Güney Afrika pazarında, ABD %32,8'lik payla lider konumdadır. İsrail ve İtalya'nın da pazarda etkinliği yüksek olup ABD ile birlikte Güney Afrika sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatının yaklaşık dörtte üçünü karşılamaktadır.

Rusya sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri küresel ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %9,3 azalarak 102,8 Milyon \$ seviyesine gerilemiştir. Aynı dönemde Rusya'nın Türkiye'den ithalatı ise yılda ortalama %25 artarak 700 Bin \$ olmuştur. Daralan pazara karşın Türkiye'nin ihracatının büyümesi, Türkiye'nin pazar payında kayda değer bir değişiklik yaratmamıştır. Ancak, Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin normalleşme yolunda ilerlemesi pazarı, Türk ihracatçıları için cazip hale getirmektedir. Rusya sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri pazarında %30'un üzerinde payı bulunan ABD lider konumdadır. Ancak, ABD'nin pazardaki etkinliği son dört yıllık periyotta azalma göstermiştir. Öte yandan, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Çin'in ise, pazardaki etkinliği artmaktadır. Bu durum, Rusya'daki talebin düşük fiyatlı ürünlere kaydığının da göstergesi olup pazara Çin gibi düşük fiyatlı ürün tedarik eden Türk ihracatçıları için de fırsat yaratmaktadır.

Bangladeş Türkiye'nin sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürününde yeni girdiği pazarlar arasında yer almaktadır. Pazara 700 Bin \$ seviyelerinde ihracat gerçekleştiren Türkiye'nin, Bangladeş'te %12'lik payı bulunmaktadır. Pazardaki talebin yaklaşık dörtte üçünü karşılayan Çin ise Bangladeş sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri pazarına hakim konumdadır. Ancak, son yıllarda pazara yeni ülkelerin girmesi, Çin'in pazardaki payını dört yıl öncesine göre yaklaşık %10 oranında azaltmıştır. Bu ülkelerden biri, Bangladeş'in sınır komşusu olan Hindistan'dır. Gelir seviyesinin düşük olduğu Bangladeş pazarında, fiyatta rekabet gücü daha yüksek olan ülkelerin ön plana çıkması yüksek olasıdır. Bu sebeple, Çin ve Hindistan'ın pazara yakınlıklarıyla Türkiye'ye karşı sahip oldukları lojistik avantaj, maliyetlerin ve fiyatların düşmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak, Bangladeş'in sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatında ağırlıklı olarak yakın coğrafyada bulunan ülkelerin öne çıktığı tespit edilmiştir.

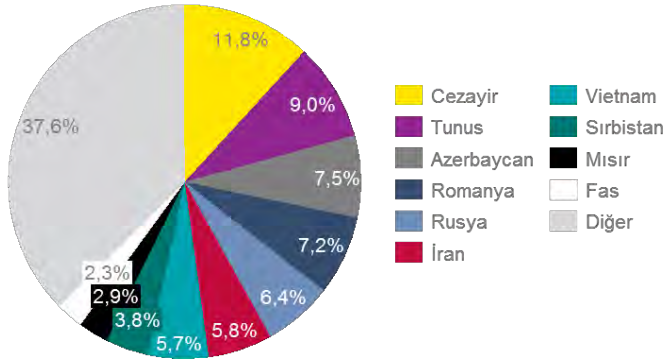
Türkiye sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri dış ticareti için yapılan analizlerden öne çıkan noktalar aşağıda yer almaktadır:

- ▶ Sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makinelerinde daralan küresel ihracat pazarına karşın, Türkiye'nin bu ürünlerdeki ihracatı artma eğilimindedir.
- ▶ Azerbaycan, Suudi Arabistan ve Cezayir, Türkiye'nin 2015 yılında sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ihracatının %37'sini karşılamaktadır.
- ▶ Özbekistan haricinde analiz edilen tüm pazarlarda, 2011-2015 yılları arasında Türkiye'nin ihracatı yüksek oranda artmıştır.
- ▶ Türkiye, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürününde Azerbaycan ve Özbekistan pazarlarında lider konumdadır.
- ▶ ABD, Çin, İtalya ve Almanya, Türkiye'nin küresel pazardaki en önemli rakipleridir.
- ▶ Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerin iyileşmesine yönelik adımlar atılması ve Rusya'nın düşük fiyatlı ürün talebinin artması, Türk ihracatçıları için pazarı cazip kılmaktadır. Ayrıca Güney Afrika, 2015 yılında Rusya ile yaşanan uçak krizinin ardından Türk ihracatçıların hedef pazarları arasına girmiştir.

Süt Sağma Makineleri:

2015 yılında süt sağma makinelerindeki küresel ihracatı yaklaşık 13 Milyon \$ olan Türkiye, bu değeri son dört yıllık periyotta yılda ortalama %11 oranında artırmıştır. 338 Milyon \$'lık hacmi olan küresel ihracat pazarı ise, aynı dönemde yılda ortalama %2 daralmıştır. Bu değerler, Türkiye'nin küresel pazardaki etkinliğinin artma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Küresel pazarda lider olan Hollanda'nın ihracat değerinin düşmesi ve daha düşük fiyatlı ürünlere olan talebin artması, Türkiye'nin etkinliğinin artmasında önemli faktörlerdir.

Şekil 30: Türkiye 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri İhracatının Ülkelere Dağılımı (%)

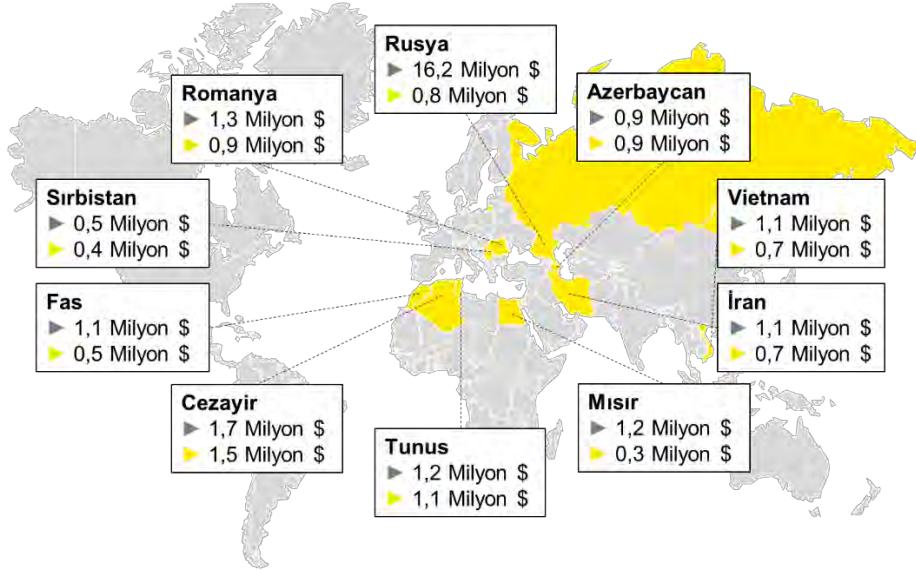

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin süt sağma makineleri ihracatında ön plana çıkan ülkeler analiz edildiğinde, Kuzey Afrika ülkelerinin ağırlığı dikkat çekmektedir. Süt ve süt ürünlerinde bölgedeki pazarın ve talebin büyümesi, Kuzey Afrika bölgesindeki yoğunlaşmanın ana nedenidir.⁴¹ Ek olarak, Doğu Avrupa ve Orta Doğu bölgesinde yer alan ülkeler de Türkiye'nin ihracatında önem arz etmektedir. Türkiye'nin süt sağma makineleri ihracatında ilk dört sırada yer alan Cezayir, Tunus, Azerbaycan ve Romanya, Türkiye'nin toplam ihracatının üçte birinden fazlasını karşılamaktadır.

⁴¹ Business Monitor International, Middle East & Africa Agribusiness Insight, 2016

Şekil 31: Türkiye'nin 2015 Yılında En Çok Süt Sağma Makineleri İhracatı Yaptığı Ülkelerin İthalat Değerleri

Kaynak: Trademap

Cezayir, Türkiye'nin süt sağma makinelerinde lider olduğu ve en fazla ihracat gerçekleştirdiği pazardır. 1,7 Milyon \$'lık ithalatın 1,5 Milyon \$'lık kısmını karşılayan Türkiye, pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Cezayir'in süt sağma makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %9,5 oranında azalmıştır. %90'lık payı bulunan ve pazarda baskın yapıda olan Türkiye'nin dışında, Fransa pazarda %9'luk paya sahiptir. Fransa'nın pazara yakınlığıyla sahip olduğu lojistik avantaj ve pazardaki gümrük muafiyeti, Türk ihracatçıları için tehdit oluşturmaktadır.

Tunus süt sağma makineleri pazarındaki talebin neredeyse tamamı Türkiye tarafından karşılanmaktadır. 1,2 Milyon \$ olan ithalatın 1,1 Milyon \$'lık kısmını karşılayan Türkiye, son dört yıllık periyotta yılda ortalama %1 büyüyen pazarın üzerinde büyümüş ve pazardaki payını artırmıştır. Türkiye'nin küresel pazarda fiyat-kalite endeksinde ülkelere avantajlı fiyatlar sunması da Tunus pazarında öne çıkmasını sağlayan etkenlerden biridir.

Azerbaycan 2015 yılında ithal ettiği 900 Bin \$'lık süt sağma makinelerinin tamamını Türkiye'den tedarik etmiştir. Pazar, 2011 yılından itibaren yılda ortalama %86 büyümüştür. Bu büyümenin tamamı Türkiye'den yapılan ithalatın artmasıyla meydana gelmiştir. Azerbaycan'da kültürel yakınlık gibi faktörleri avantaja çeviren Türkiye, süt sağma makinelerinde Azerbaycan'a

orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Pazara yakınlık sebebiyle sahip olunan lojistik avantaj da, pazarda Türkiye'yi öne çıkaran başka bir etkidir.

Romanya süt sağma makineleri pazarında da yine analiz edilen diğer pazarlarda olduğu gibi Türkiye'nin baskın yapısı dikkat çekmektedir. 1,3 Milyon \$'lık ithalatın 900 Bin \$'lık kısmı Türkiye'den karşılanmaktadır. 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %2,5 daralan pazarda, Türkiye'den yapılan ithalat aynı dönemde yılda ortalama %11 artmıştır. Pazarda etkinliğini arttıran ve payını %73 seviyesine yükselten Türkiye'nin dışında, %10'luk payı ile Macaristan'ın pazarda faal olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken Macaristan, Romanya'nın orta fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır.

Rusya gelir seviyesinde son yıllarda yaşanan düşüş nedeniyle, küresel ithalatını birçok sektörde düşürmüştür. Süt sağma makineleri de bu ürün gruplarından biridir ve dolayısıyla 2011-2015 yılları arasında süt sağma makineleri ithalatı yılda ortalama %20 azalmıştır. Aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalatı ise yılda ortalama %65 oranında artırmıştır. Rusya'nın Türkiye'den de ithal ettiği düşük fiyat segmentindeki ürünlere olan talebinin artması, Türkiye'nin pazarda daha etkin olmasının ve büyümesinin ana nedenidir. Rekabetin yüksek olduğu Rusya pazarında, önemli bir yere sahip olan ülkelerin pazar payları birbirine yakındır. Bu durum, pazarın homojen bir yapıya sahip olduğunun göstergesidir. İsveç, Almanya, Polonya ve Çin, pazardaki en etkin ülkeler olup, toplam ithalatın yarısından fazlasını karşılamaktadır. Bu ülkelerden İsveç ve Almanya'nın pazardaki etkinlikleri azalırken, Polonya ve Çin'in etkinlikleri ise artmaktadır. Polonya'nın Rusya'ya coğrafi yakınlığı, ülkenin rakipleri karşısında lojistik avantaja sahip olmasını sağlamaktadır. Çin'in avantajı ise, rakiplerine kıyasla rekabetçi bir fiyat politikası izlemesidir.

İran 1,1 Milyon \$'lık süt sağma makineleri ithalatının 700 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den gerçekleştirmiştir. Son dört yıllık dönemde küresel ithalatı yılda ortalama %15 oranında artan İran'ın, aynı dönemde Türkiye'den ithalatı yılda ortalama %58 artış göstermiştir. Türkiye'den ithalatın yüksek oranda artması, Türkiye'nin 2011 yılında %19 olan pazar payını %68'e çıkarmıştır. Pazarda baskın yapıda olan Türkiye'nin İran'daki en önemli rakibi, %22'lik paya sahip olan ve aynı zamanda pazara yeni giriş yapmış olan Beyaz Rusya'dır. Türkiye ve Beyaz Rusya'nın İran pazarındaki paylarının yüksek oranda artmasının başlıca nedeni, 2011 yılında pazardaki talebin yarısını karşılayan İtalya'nın pazardaki varlığının sona ermesidir. İran'ın talebini orta ve yüksek fiyatlı ürünlerden düşük fiyat segmentindeki ürünlere kaydırması, İtalya'nın pazar payının düşmesindeki en büyük etken olduğu tespit edilmiştir.

Vietnam süt sağma makineleri küresel ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %20,5 oranında azalmış ve 2015 yılında 1,1 Milyon \$ seviyesine gerilemiştir. Aynı dönemde Türkiye'den yapılan ithalat ise yılda ortalama %128 büyümüş ve 700 Bin \$ seviyesine yükselmiştir. Pazarda yüksek oranda büyüyen ve pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye, Vietnam'ın süt sağma makineleri ithalatının yaklaşık üçte ikisini karşılamaktadır. Pazarda etkin olan diğer ülkeler ise İsrail ve Çin'dir. 2011 yılında pazarın %80'ine hakim olan İsrail, Vietnam'ın düşük fiyatlı ürünlere yönelmesiyle pazardaki payının önemli bir kısmını kaybetmiştir. Bu durum, Türkiye ve Çin'in pazarda büyümesinin de ana etkenlerindendir.

Sırbistan, süt sağma makinelerindeki ithalatının neredeyse tamamını Türkiye'den tedarik etmektedir. 2011-2015 yılları arasında büyüme eğiliminde olan pazarda, aynı dönemde Türkiye'nin payında artış görülmektedir. Türkiye'nin pazarda bu derecede baskın yapıda olmasının temel nedeni, pazardaki rakiplerine kıyasla fiyatta rekabetçi olmasıdır. Geçmiş dönemde pazarda etkin olan Hollanda ve Almanya'nın pazardan çekilmesinin nedeni de, Sırbistan'daki talebin düşük fiyatlı ürünlere kaymasıdır.

Mısır, Kuzey Afrika'nın büyük ekonomilerinden olması sebebiyle Türk ihracatçılar için yüksek potansiyel barındırmaktadır. Süt sağma makinelerinde 2015 yılında 1,2 Milyon \$'lık ithalat gerçekleştiren ülkenin, aynı üründeki küresel ithalatı son dört yıllık dönemde yılda ortalama %33 bymştir. Türkiye, 300 Bin \$ seviyelerinde ihracat gerçekleştirdiği Mısır pazarında, ihracatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %23 artırmıştır. Bu durum, pazarın altında büyüme performansı sergileyen Türkiye'nin Mısır pazarındaki payının azaldığını göstermektedir. Türkiye ile birlikte pazara aynı segmentte ürün (düşük fiyatlı) ihraç eden Çin'in pazara girmesi, Türkiye'nin pazardaki payının azalmasının başlıca nedenidir. Pazarda %36'lık payı olan Çin, Türkiye ile birlikte pazardaki talebin toplamda üçte ikisini karşılamaktadır. Mısır'a düşük fiyatlı ürün ihraç eden Çin ve Türkiye'nin pazardaki paylarının yüksek olması, Mısır pazarında düşük fiyatlı ürünlere olan talebin yüksek olduğunu göstermektedir.

Fas 1,1 Milyon \$'lık süt sağma makinesi ithalatının yaklaşık 500 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den karşılamaktadır. 2011-2015 yılları arasında küresel ithalatını yılda ortalama %1 artıran Fas, aynı dönemde Türkiye'den ithalatını yılda ortalama %14 artırmıştır. Dolayısıyla Türkiye, Fas pazarındaki payını yüksek oranda artırmıştır. Bu durumun başlıca nedeni, pazarda geçmiş dönemdeki etkinliği yüksek olan İtalya ve İspanya'nın pazar paylarının düşmesidir. Fas'ın düşük fiyat segmentindeki ürünlere yönelmesi, İtalya ve İspanya'nın pazar paylarının düşmesini sağlamıştır. Pazarda %44'lk payla Türkiye lider konumdadır ve orta fiyat segmentinde ürün ihraç eden İtalya ve

İspanya ile birlikte, Fas'ın süt sağma makineleri ithalatının dörtte üçünden fazlasını karşılamaktadır.

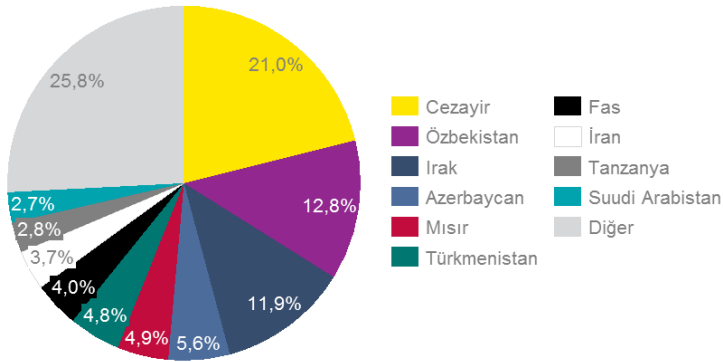
Türkiye'nin süt sağma makineleri alt sektörüne yönelik gerçekleştirilen dış ticaret analizinde öne çıkan hususlara aşağıda yer verilmiştir:

- ▶ 2011-2015 yılları arasında Türkiye'nin süt sağma makineleri ihracatı yılda ortalama %11 büyüyerek 13 Milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Küresel pazarda düşük fiyatlı ürünlere olan talebin artması, Türkiye'nin ihracatının artmasında etkili olmuştur.
- ▶ Kuzey Afrika ülkeleri, Türkiye'nin en fazla süt sağma makinesi ihraç ettiği ülkelerdir.
- ▶ Türkiye, Rusya ve Mısır haricinde, analiz edilen pazarların tümünde lider konumdadır.
- ▶ Azerbaycan pazarındaki ithalatın tamamı Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Türkiye, Sırbistan ve Tunus'taki ithalatın da neredeyse tamamını tedarik etmektedir.
- ▶ Türkiye'nin analiz edilen pazarlardaki en önemli rakibi Çin'dir.

Yem Makineleri:

Türkiye'nin yem makineleri ürünündeki ihracat hacmi 2015 yılında 17,4 Milyon \$'dır. Bu değer, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %28 artmıştır. Bu artışta, Cezayir ve Türkmenistan'a gerçekleştirilen ihracatın büyümesi önemli rol oynamaktadır. Yem makineleri ürününde küresel ihracat pazarı ise 890 Milyon \$'ın üzerinde hacme sahip olup, son dört yıllık dönemde %1 daralmıştır.

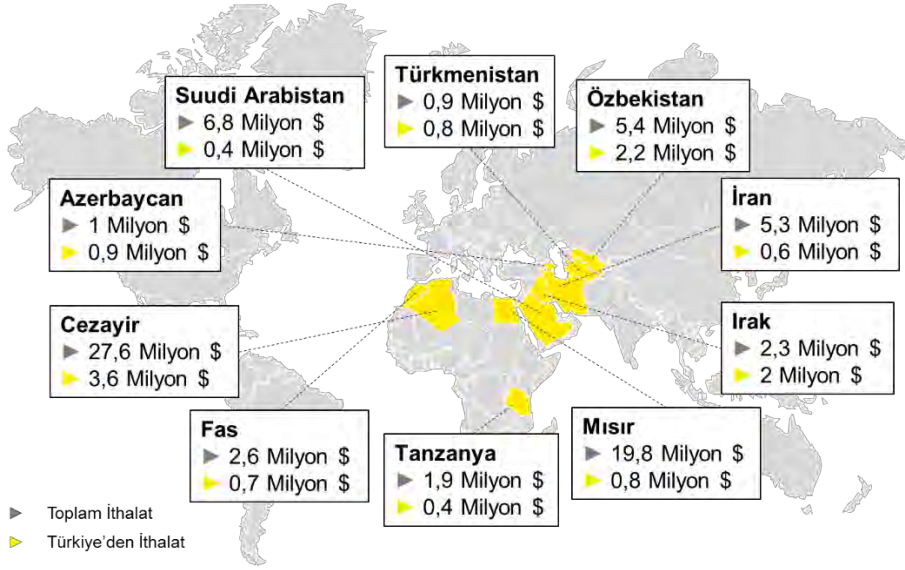
Şekil 32: : Türkiye 2015 Yılı Yem Makineleri İhracatının Ülkelere Dağılımı (%)

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin yem makineleri ihracatını yüksek oranda artırdığı Cezayir, %21'lik payı ile Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülke konumundadır. Özbekistan ve Irak da, Türkiye'nin ihracatının %10'undan fazlasını karşılamaktadır. En fazla ihracat gerçekleştirilen ülkelerin geneline bakıldığında, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Orta Asya ülkelerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Şekil 33: Türkiye'nin En Çok Yem Makineleri İhracatı Yaptığı Ülkelerin İthalat Değerleri (2015)

Kaynak: Trademap

Cezayir, Türkiye'den 3,6 Milyon \$ değerinde yem makinesi ithal etmiştir. Bu değeri 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %110'un üzerinde artıran ülke, küresel ithalatını da aynı dönemde yılda ortalama %41 artırmış ve 27 Milyon \$'ın üzerine çıkarmıştır. Cezayir'in gerek küresel gerekse Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalatın yüksek oranda artmasının temel nedenlerinden biri, Cezayir hükümetinin tarım sektörünün büyümesine yönelik politikalarıdır.⁴² İtalya'nın %37,6'lık payla lider olduğu pazarda, İspanya, Türkiye ve Almanya diğer etkin ülkelerdir. Pazara yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç eden İtalya'nın tersine, Türkiye ve İspanya pazara düşük fiyatlı ürün ihraç etmektedir. Almanya ise, pazarın orta fiyat segmentindeki ürün talebini

⁴² FAO, Algeria, 2016

karşılamaktadır. Ağırlıklı olarak Avrupa ülkelerinin öne çıktığı pazarda, yüksek fiyat segmentindeki ürünlere olan talebin artması da dikkat çekmektedir.

Özbekistan hükümeti ithal ikameci bir politika izleyerek tarım sektörünü ülkenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye getirmek istemektedir. Bu sebeple, tarım alanında yatırımlarını artıran ülkenin yem makineleri ithalatı son dört yılda ortalama %63 büyümüş ve 5,4 Milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Özbekistan pazarının %40'ından fazlasına hakim olan Türkiye, pazarda lider konumdadır. 2011-2015 yılları arasında pazara kıyasla daha hızlı büyüyen Türkiye'nin ihracatı, Özbekistan'daki pazar payının da artmasına neden olmuştur. Türk ihracatçıların fuar ve ziyaret gibi aktivitelere katılması, bu durumun oluşmasındaki ana faktörlerdendir. Pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye dışında, Çin ve Almanya da Özbekistan yem makineleri pazarında etkin konumdadır. Çin de Türkiye gibi düşük fiyatlı ürünlerin ihracatına odaklanırken Almanya, Özbekistan'a orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün tedarik etmektedir. İki ülke, Özbekistan'ın yem makineleri ithalatının yarısını karşılamaktadır.

Irak hükümeti de Özbekistan ve Cezayir hükümetleri gibi tarım sektörünü geliştirmeye yönelik adımlar atmaktadır. Bu adımlardan biri, tarım makinelerinin ithal edilmesi ve sektöre düşük fiyatlarla satılmasını sağlayan kamu şirketlerinin kurulmasıdır. Bu şirketler genel olarak düşük fiyat segmentindeki ürünleri ithal etmektedir. Ayrıca, pazara yakınlığı sebebiyle lojistik maliyetleri daha düşük olan Türkiye, Irak pazarındaki rakipleri karşısında fiyatta daha rekabetçi olabilmektedir. Bu sebeple, 2,3 Milyon \$ hacmindeki Irak yem makineleri pazarının 2 Milyon \$'lık kısmına hakim olmasının yanı sıra; pazara ihracatını da son dört yılda ortalama %28 artırmıştır. Büyüyen pazarın aksine, Çin'in pazardaki etkinliği giderek azalmaktadır.

Azerbaycan 1 Milyon \$'lık yem makineleri ithalatının yaklaşık %90'ı Türkiye tarafından karşılanmaktadır. 2011 yılına kıyasla pazar payını iki katından fazla artıran Türkiye'nin pazarda bu denli büyümesindeki başlıca neden, Rusya ve Beyaz Rusya'nın pazardaki etkinliklerini yitirmesidir. Pazara yakınlığıyla lojistik avantaja sahip olan Türkiye, fiyatta da rakiplerine kıyasla daha rekabetçidir. Türkiye'nin pazarda etkinliğini giderek artırması ve baskın yapıda olmasının yanında pazarın, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %26 oranında büyümesi de Azerbaycan'da Türk ihracatçıları için fırsat yaratmaktadır.

Mısır ekonomisine %15 oranında katkısı olan tarım sektörü, hükümetin de yatırım için öncelik verdiği sektörler arasında yer almaktadır.⁴³ Bu durum, tarım makinelerinde yapılan ithalat değerlerine de olumlu yansımaktadır. Yem makineleri ithalatını son dört yılda ortalama %17 artıran ülkenin ithalat değeri 20 Milyon \$ seviyesine yaklaşmıştır. Pazardaki talebin yaklaşık yarısını karşılayan Çin, Mısır'da lider konumdadır. Pazarda bir diğer etkin ülke ise ABD'dir ve Mısır'ın yem makineleri ithalatının dörtte birinden fazlasını karşılamaktadır. Pazara ihracatını son dört yıllık periyotta yılda ortalama %15 artıran Türkiye ise, Mısır'a 800 Bin \$'lık ihracat gerçekleştirmektedir. 2011-2015 yılları arasında pazardaki payını koruyan Türkiye, gelecek dönemde Mısır'la yapılan STA'nın da etkisiyle pazardaki etkinliğini artırma fırsatına sahiptir. Diğer yandan, Mısır'ın düşük fiyat segmentindeki ürünlere olan talebinin artması da Türkiye için potansiyel teşkil etmektedir.

Türkmenistan fiyat endeksli bir pazar yapısına sahip olması nedeniyle, genellikle düşük kalite ve katma değerli ürünleri ithal etmektedir.⁴⁴ Pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç eden Türkiye, pazarın yaklaşık %90'ına hakimdir. 2015 yılında 900 Bin \$'lık hacme ulaşan pazarla birlikte Türkiye'nin de Türkmenistan'a ihracatı artmıştır. Türkmenistan yem makineleri pazarının bir diğer özelliği ise, pazarın doygunluğa ulaşmamış olmasıdır. Pazarın doymamış olması, gelecek dönemde pazara birçok oyuncunun girebileceğini ve rekabet seviyesinin yükselebileceğini göstermektedir.

Fas ekonomisinin %16'sını oluşturan tarım sektörü, 2014 yılından itibaren daralma eğilimindedir. Daralmanın sebebi, kamuya ait tarım işletmelerinin verimsiz yönetilmesi ve sektörde çalışacak iş gücünün azalmasıdır.⁴⁵ Sektördeki daralma yem makineleri ithalatına da yansımıştır. 2013 yılı sonunda 10,5 Milyon \$ olan küresel ithalat değeri, 2015 yılında 2,6 Milyon \$'a gerilemiştir. Pazara 2014 yılında giren Türkiye ise, pazardaki daralmaya rağmen ihracat değerini korumuştur. Pazara 700 Bin \$'lık ihracat gerçekleştiren Türkiye için, Fas'ın düşük fiyatlı ürün talebini artırması fırsat olarak görülmektedir. Pazarda lider konumda olan İspanya da pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. İspanya'nın pazara yakınlığı sebebiyle Türkiye'ye kıyasla lojistik avantaja sahip olması ise, Türk ihracatçıları için tehdit oluşturmaktadır.

İran 5,3 Milyon \$'lık yem makineleri ithalatının 600 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den ithal etmiştir. Küresel ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda

⁴³ Business Monitor International, Egypt Agribusiness Report, 2016

⁴⁴ T.C. Ekonomi Bakanlığı, Türkmenistan, 2016

⁴⁵ Business Monitor International, Morocco Agribusiness Report, 2016

ortalama %10 azaltan ülkenin, aynı dönemde Türkiye'den yaptığı ithalat da yaklaşık olarak aynı oranda azalmıştır. Türkiye'den yapılan ithalatın azalmasındaki ana faktörlerden biri, İran'ın dışa açılma politikası sebebiyle birçok Avrupa ülkesinin pazardaki etkinliğini artırması ve rekabet seviyesini yükseltmesidir. Pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Çin'in %58'lik payla lider olduğu İran pazarında Türkiye, %12'lik paya sahiptir. Türkiye de Çin gibi İran'a düşük fiyatlı ürün tedarik etmektedir. İtalya, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerin ise pazardaki etkinlikleri artmaktadır.

Tanzanya *Agricultural Sector Development Programme*⁴⁶ ile birlikte tarım sektörüne yaptığı yatırımları artırmıştır. Ülke ekonomisinin %40'ını oluşturan ve büyüyen sektörde⁴⁷, yem makineleri ürününde yapılan ithalat da son dört yıllık periyotta yılda ortalama %84 oranında artmıştır. 1,9 Milyon \$'lık ithalat hacmine sahip olan Tanzanya, bu değer 400 Bin \$'lık kısmını Türkiye'den ithal etmiştir. Türkiye bu üründe Tanzanya pazarına yeni girmiştir. Pazarda %30'un üzerinde paya sahip olan Çin lider iken, ABD'nin de %29,4'lük payı bulunmaktadır. Bu durum, Tanzanya pazarındaki talebin farklı ürün segmentlerine dağıldığını göstermektedir.

Suudi Arabistan yem makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %30 oranında azalmış ve 6,8 Milyon \$ seviyesine gerilemiştir. Pazar hacminin düşmesinin ana nedeni, Suudi Arabistan tarım sektöründeki daralmadır.⁴⁸ Küresel pazarın aksine, Türkiye'den yapılan yem makineleri ithalatı ise, büyüme eğilimindedir. Pazardaki payını %6,5 oranında artıran Türkiye'nin pazarda büyümesinin ana nedeni, petrol fiyatlarının düşmesi ile gelir seviyesinde düşüş olan Suudi Arabistan'ın düşük fiyat segmentindeki ürünlere talebinin artmasıdır. Suudi Arabistan pazarında en etkin ülkeler Kanada ve Hollanda'dır. İki ülke pazardaki talebin %40'ından fazlasını karşılamaktadır. Kanada pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç ederken Hollanda, Suudi Arabistan'a orta ve düşük fiyat segmentindeki ürünleri ihraç etmektedir.

Türkiye'nin yem makineleri alt sektörüne yönelik gerçekleştirilen dış ticaret analizinde öne çıkan hususlara aşağıda yer verilmiştir:

- Türkiye'nin yem makineleri küresel ihracat pazarındaki etkinliğini artırmaktadır.

⁴⁶ Tarım Sektörü Geliştirme Programı, çiftçilerin özellikle tarımsal teknoloji ve pazarlama alanındaki bilgi seviyelerini artırmak ve yatırımları teşvik etmek amacıyla uygulanmaktadır.

⁴⁷ Business Monitor International, Tanzania Agribusiness Report, 2016

⁴⁸ Business Monitor International, Saudi Arabia Agribusiness Report, 2016

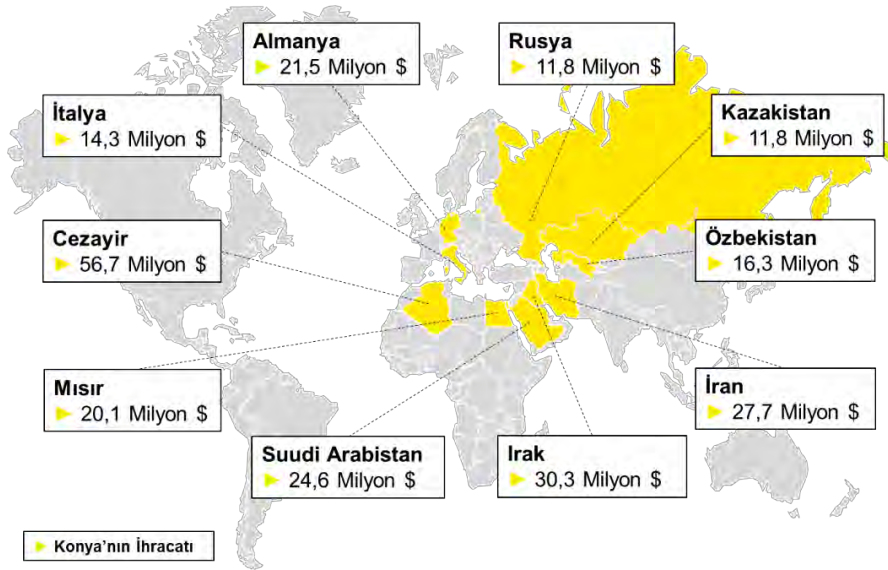
- ▶ Cezayir, Türkiye'nin yem makineleri ihracatının %21'ini karşılamaktadır. Orta Doğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika ülkeleri, Türkiye'nin ihracatının yoğunlaştığı diğer ülkelerdir.
- ▶ Türkiye, Özbekistan, Irak, Azerbaycan ve Türkmenistan pazarlarında lider konumdadır.
- ▶ Cezayir, Mısır, Fas ve Türkmenistan'da tarım sektörü hacminin ve sektöre yapılan yatırımların artması, ihracatçı firmalar için fırsat yaratmaktadır.
- ▶ Türkiye, Irak, Azerbaycan ve İran pazarlarında rakiplerine kıyasla lojistik avantaja sahiptir.
- ▶ Analiz edilen pazarlarda Türkiye'nin en önemli rakibi, pazarlara Türkiye ile benzer segmentte ürün ihraç eden Çin'dir.

3.3. Konya Tarım Makineleri Sektörü İhracat Performansı

Tarım makinelerini de kapsayan makineler & aksam ve parçaları ürün grubunda⁴⁹ Konya'da faaliyet gösteren firma sayısı 2014 yılında 830 iken, 10.500'den fazla kişi bu firmalarda istihdam edilmektedir. Sektördeki firma sayısı bir önceki yıla göre düşüş gösterirken (%14), istihdam edilen kişi sayısı artmıştır (%1).⁵⁰

Konya'nın en fazla ihracat gerçekleştirdiği sektör olan makineler & aksam ve parçalarında Konya ilinin ihracat performansı incelendiğinde, 2015 yılında ihracatın 452,6 Milyon \$ olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu değer 2014 yılına kıyasla %1 seviyelerinde düşmüştür. Rusya, Azerbaycan, İran ve Libya'ya yapılan ihracatın azalması, düşüşte etkin rol oynamaktadır. Buna karşın, Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerde normalleşme adımlarının atılması, Rusya'yı Türk ihracatçıları için daha cazip hale getirmektedir. Bu durumun, tarım makineleri sektöründe de ihracat değerini artırması yüksek olasıdır.

Şekil 34: Konya İlinin Makineler & Aksam ve Parçaları (GTIP: 84) Sektöründe En Çok İhracat Gerçekleştirdiği 10 Ülke ve İhracat Değerleri (Milyon \$)

Kaynak: TÜİK, 2016

⁴⁹ Konya ilinin tarım makineleri sektöründeki ihracat performansının değerlendirilmesi için 84 GTIP kodlu makineler & aksam ve parçaları ürün grubu baz alınmıştır.

⁵⁰ SGK, 2016

Konya ilinin makineler & aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracatında, Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri yüksek paylarıyla dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Konya'dan, Orta Asya bölgesine yapılan ihracatın da yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Cezayir 56,7 Milyon \$ ile en fazla ihracat yapılan ülke iken Irak ve İran ise Türkiye'nin lojistik avantajının bulunduğu ve Konya ilinin 25 Milyon \$'ın üzerinde ihracat gerçekleştirdiği pazarlardır. Üç ülke, Konya'nın makineler & aksam ve parçaları ihracatının yaklaşık dörtte birini karşılamaktadır. Ek olarak, Cezayir ve Mısır pazarlarına gerçekleştirilen ihracat yüksek oranda büyümektedir. Bu ürün grubunda Türkiye de en fazla ihracatı Avrupa ülkelerine gerçekleştirmektedir. Almanya, İtalya, Cezayir, Irak ve İran, Türkiye'nin de en fazla ihracat gerçekleştirdiği 10 ülke arasında yer almaktadır. Sonuç olarak, Konya'dan gerçekleştirilen makineler & aksam ve parçaları ve dolayısıyla tarım makineleri ihracatının, Türkiye'nin ihracat eğilimine paralel bir gidişata sahip olduğu tespit edilmiştir. ⁵¹

⁵¹ Trademap, 2016

4. Hedef Pazarların Analizi

4.1. Hedef Pazarların Belirlenmesi

Konya Ticaret Odası bünyesinde faaliyet gösteren tarım makineleri firmalarına yönelik EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi ile seçilen beş pazar aşağıda yer almaktadır:

Şekil 35: Konya Ticaret Odası Tarım Makineleri Kümesi Hedef Pazarları

Metodoloji doğrultusunda, yaklaşık 200'den fazla ülke için ülkelerin 2015 yılı toplam ithalat büyüklükleri, ülkelerdeki 2011-2015 yılı ithalat değişim oranı, Türkiye'nin ilgili ülkeye 2015 yılı ihracatı ve 2011-2015 ihracat değişim oranı ile Konya ihracat verileri ışığında hesaplama gerçekleştirilmiştir. Hesaplamalar sonucunda en yüksek puanı alan **ilk 30 ülke** belirlenmiştir. **Belirlenen ülkeler;** Cezayir, Vietnam, Libya, Kırgızistan, Irak, ABD, Brezilya, Pakistan, Fransa, Hollanda, Avustralya, Mısır, İrlanda, Almanya, Suudi Arabistan, Etiyopya, Azerbaycan, Angola, İran, Ürdün, İtalya, Özbekistan, Bulgaristan, Güney Afrika, Şile, İngiltere, İsrail, İspanya, Macaristan, Hindistan'dır.

Bu kapsamda, **30 ülkelik uzun liste** EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi çerçevesinde yer alan Filtre 1 kriterlerine tabi tutularak 15 ülkeye indirilmiştir.

Filtre 1 kapsamında analiz edilen parametreler aşağıda yer almaktadır:

- ▶ 2015 yılı toplam tarım makineleri ithalat büyüklüğü
- ▶ 2011-2015 pazar büyüklüğünün değişim oranı
- ▶ 2015 yılı ürünlerin toplam ithalatı
- ▶ Türkiye'den gerçekleştirilen 2015 yılı toplam ihracat değerleri
- ▶ Konya'dan ilgili ülkelere gerçekleştirilen ihracat değerleri

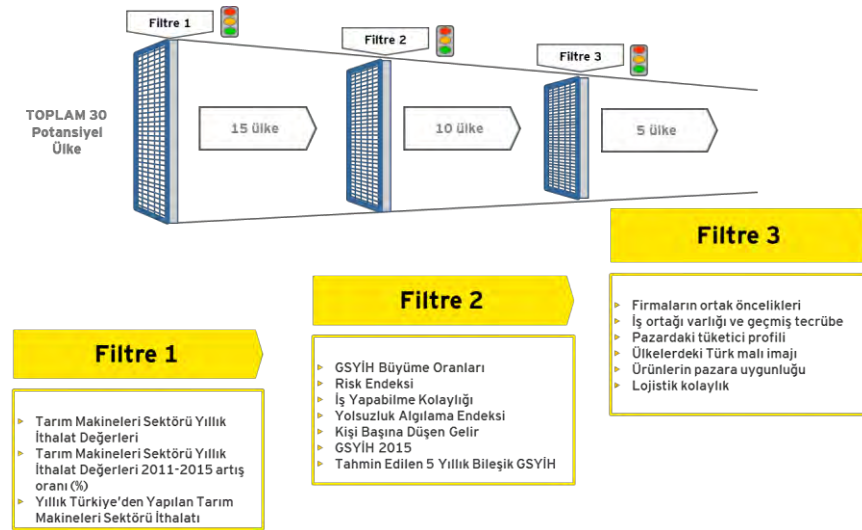
Filtre 1 kapsamında ulaşılan listeyi; Cezayir, Vietnam, Libya, Kırgızistan, Irak, ABD, Brezilya, Pakistan, Fransa, Hollanda, Avustralya, Mısır, İrlanda, Etiyopya ve Özbekistan oluşturmaktadır.

Filtre 2 kriterleri doğrultusunda, 15 ölkelik liste, 10 ölkeye indirilmiştir. Filtre 2 kapsamında analiz edilen parametreler aşağıda yer almaktadır:

- ▶ Genel risk skoru
- ▶ Yolsuzluk endeksi sıralaması
- ▶ İş yapma kolaylığı
- ▶ GSYİH değeri
- ▶ GSYİH büyüme oranı
- ▶ Kişi başına düşen GSYİH
- ▶ 5 yıllık tahmini GSYİH değerleri

Bu durumda; ABD, Fransa, Hollanda, Cezayir, Vietnam, Avustralya, Pakistan, İrlanda, Özbekistan ve Etiyopya filtre 2 sonucu ulaşılan ölkeler olmuştur.

Şekil 36: EY Hedef Pazar Belirleme Metodolojisi

Filtre 3 kriterleri dikkate alınarak ilk beş ülke belirlenmiştir. Filtre 3 kapsamında analiz edilen parametreler aşağıda yer almaktadır:

- ▶ Firmaların ortak öncelikleri
- ▶ İş ortağı varlığı ve geçmiş tecrübe
- ▶ Pazardaki tüketici profili
- ▶ Ülkelerdeki Türk malı imajı
- ▶ Ürünlerin pazara uygunluğu

Konya’da tarım makineleri sektöründe faaliyet gösteren Konya Ticaret Odası üyesi firmaların görüşleri ve KTO’nun onayı alınarak, ihracat yapılması hedeflenen ülkeler değerlendirilmiş ve hedef pazarlar olarak; Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir belirlenmiştir.

4.2. Hedef Pazarların Analizi

4.2.1 Pakistan

Hedef Pazarların Genel Ekonomik ve Sosyo-Politik

Durumu:

Güney Asya bölgesinde yer alan Pakistan, Hindistan, Afganistan ve İran ile sınır komşusudur. Başkenti İslamabad olan ülkenin, en büyük şehirleri Karaçi ve Lahor’dur. Dünyanın en kalabalık dokuzuncu ülkesi olan Pakistan’da, 2014 yılındaki nüfus 186 Milyonun üzerindedir. Nüfusun gelecek dönemde yüksek hızla büyümesi ve 2020 yılında 206 Milyonu bulması beklenmektedir. Pakistan nüfusunun %28’lik kısmı iş gücünü oluşturmaktadır. Ülkede çalışanların yarısının tarım sektöründe istihdam edilmesi, tarım sektörünün ülke ekonomisindeki önemini ortaya çıkarmaktadır.

%55’inden fazlasını hizmet sektörünün oluşturduğu Pakistan ekonomisinde, sanayinin payı %30’a yakındır. Pakistan ekonomisinin gelişimine büyük katkısı olan tarım sektörü, ekonomi içindeki payını koruyamasa da büyümeye devam etmektedir. Para politikalarında IMF’nin etkin rol oynadığı ekonomik sistemde, diğer uluslararası finans kuruluşlarının da desteğiyle kullanılan krediler, likiditede yaşanan sorunlara kısa vadeli çözümler getirmekte ve yatırım yapılmasına olanak sağlamaktadır.⁵²

Tablo 1: Makroekonomik Göstergeler

GSYİH (Milyar \$) (2014)	244	GSYİH (Milyar \$) (2020)	327
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2014)	1.428	Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2020)	1.565
GSYİH Büyüme Oranı (%) (2014)	4,1	GSYİH Büyüme Oranı (%) (2020)	5,5

⁵² TC Ekonomi Bakanlığı, Ülke Masaları, Pakistan, 2016

Enflasyon (%) (2014)	8,6	Enflasyon (%) (2020)	5
Nüfus (Milyon) (2014)	186,2	Nüfus (Milyon) (2020 - Tahmini)	206

Kaynak: IMF, World Economic Outlook

Ekonomisi %4,1 oranında büyüyen Pakistan'ın, GSYİH'si 2014 yılında 244 Milyar \$'dır. Ekonomik büyümenin 2020 yılında %5,5 seviyelerine yükseleceği öngörülmektedir. Böylelikle, GSYİH'nin 2020 yılında 327 Milyar \$ olması beklenmektedir. Bunun dışında, 2014 yılında %8,6 olan enflasyonun, gelecek dönemde %5 seviyelerine düşmesi, reel gelirin de artmasına neden olacaktır.

Şekil 37: Risk Göstergeleri

Çok İyi İyi Orta Kötü Çok Kötü

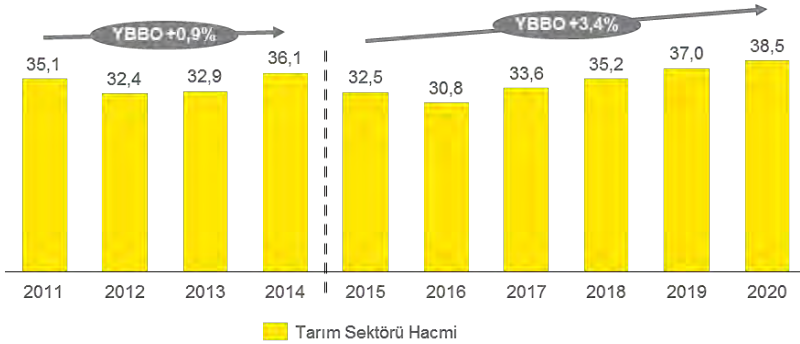
Kaynak: EY Growing Beyond Borders

Pakistan, -gümrük süreç yükü hariç- analiz edilen tüm risk göstergelerinde ortalamanın üzerinde risk barındırmaktadır. Ülkenin gümrük süreçlerindeki verimlilik ise orta seviyesinde yer almaktadır. İş yapma süreçleri, ticari haklar, ticari işlemler, bürokratik süreçler vb. konular daha fazla vakit alabilmektedir. Bu sebeple, risk göstergelerinde genel olarak kötü seviyesinde yer alan pazara ihracat gerçekleştirecek firmaların tedbirli olması önerilmektedir.

İlgili Göstergeler:

Pakistan ekonomisinin yaklaşık %15'ini oluşturan tarım sektörü, ülkedeki istihdamın %43'ünü karşılamaktadır. Ülkenin ekonomik gelişimi, istihdamı ve ekonomik istikrara ulaşması üzerinde önemli katkıya sahip olan tarım sektörü, ülkenin imalat sanayisinin gelişimi için de önem arz etmektedir. Örneğin, imalat sanayiinde en fazla paya sahip olan tekstil sektörünün temel girdilerinden olan pamuk, Pakistan'ın en fazla ürettiği tarımsal üründür. Tahıl ürünleri, şeker ve pirinç, Pakistan tarım sektöründe öne çıkan diğer ürünlerdir. Tarım sektörünün Pakistan ekonomisine katkısı ve istihdamdaki payı göz önünde bulundurulduğunda, Pakistan'ın tarım makineleri ihracatı için yüksek potansiyelli pazarlardan biri olduğu tespit edilmiştir.⁵³ 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %1 büyüyen Pakistan tarım sektörü, 2014 yılında 36 Milyar \$'lık hacme ulaşmıştır. Hükümetin bu dönemde sektöre yatırım yapması ve sektörün büyümesine yönelik regülasyonlar düzenlemesi, büyümenin başlıca sebeplerindendir.

Şekil 38: Pakistan Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

Kaynak: Business Monitor International, 2016

Ülkede yaşanan güvenlik sorunları, elektrik altyapısının yetersizliği ve finansal kaynakların kısıtlı olması gibi etkenlerin, 2015 ve 2016 yıllarında Pakistan tarım sektörü daraltması beklenmektedir. Fakat sektörün 2017 yılı itibariyle tekrar büyüyeceği öngörülmektedir. Pakistan'ın yüksek ekonomik büyüme rakamları yakalaması ve gelir seviyesinin gelecek dönemde artmasının beklenmesi, orta ve uzun vadedeki büyüme beklentisinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, hükümetin çiftçilere eğitim programı uygulanmasına yönelik planları ve gelişen tekstil sektörünün pamuk üretimini de doğrudan etkilemesi ve sektörün gelişimine katkı sağlaması da önemlidir. Bu

⁵³ EY Growing Beyond Borders, EY Analizi, 2016

gelişmelerle, Pakistan tarım sektörünün 2020 yılında 38,5 Milyar \$'lık hacme ulaşması beklenmektedir.⁵⁴

2011-2015 İthalat Eğilim Analizi:

Pakistan'da tarım sektörü ekonominin önemli bir kısmını oluşturmakta ve sektöre yapılan yatırımlar giderek artmaktadır. Bu durum, Pakistan'ın tarım makineleri ithalatına da yansımıştır. 2011 yılında 80 Milyon \$ seviyelerinde tarım makinesi ithal eden ülkenin, 2015 yılındaki ithalatı 87 Milyon \$'ın üzerine çıkmıştır. Pakistan'ın tarım makineleri ithalat pazarındaki talebin yarısından fazlasını karşılayan Beyaz Rusya ve Çin, en dikkat çeken ülkelerdir. Pazarı orta fiyat segmentinde ürün ihraç eden Beyaz Rusya'nın, pazardaki payı incelenen dönemde azalmıştır. Ayrıca, Beyaz Rusya, rapor kapsamında incelenen ürünlerde etkin değildir. Çin ise ağırlıklı olarak pazarın düşük fiyatlı ürün talebini karşılamakta olup ve pazardaki payını 2011 yılına kıyasla önemli oranda artırmıştır. Çin'in pazarda vergi muafiyetinin olması, rakipleri karşısında avantajlı olmasını sağlamaktadır.

Hasat & harman makineleri, Pakistan'ın en fazla ithal ettiği (23 Milyon \$) ve ithalatının en yüksek hızla arttığı (%125) üründür. Yem makineleri pazarında da yüksek değerde ithalat ve yüksek oranda büyüme olduğu tespit edilmiştir. Süt sağma makineleri, pazar hacminin en düşük olduğu üründür. Bu ürünün ithalat değerinde de yüksek oranlı düşüş gözlemlenmektedir. Mekanizasyon oranının düşük olduğu ve ağırlıklı olarak geleneksel yöntemleri kullanan küçük ve orta ölçekli süt üreticilerinin Pakistan'daki sayısının yüksek olması, süt sağma makineleri ithalatındaki görünümde önemli rol oynamaktadır.⁵⁵

Tablo 2: Pakistan İthalat Değerleri ve İthalat Büyümeleri

Dış Ticaret Verileri	İthalat (Milyon \$) (2015)	İthalat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)	Türkiye'den İhracat (Milyon \$) (2015)	Türkiye'den İhracat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)
8432	3,1	%-17	0,1	%-38
8433	23,0	%125	0,6	%1305
842481	3,7	%14	0,2	%3650
843410	0,2	%-89	0,1	%3400
843610	10,5	%107	-	-

Kaynak: Trademap

⁵⁴ Business Monitor International, Pakistan Agribusiness Report, 2016

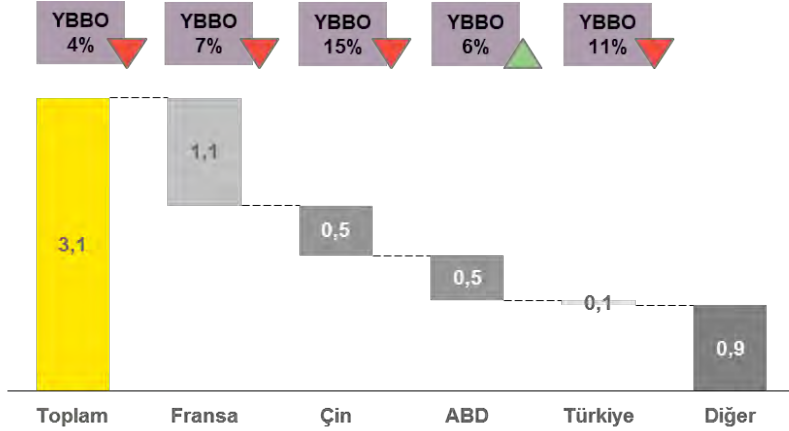
⁵⁵ Switzerland Global Enterprise, 2014

Pazarda Türkiye’den yapılan ithalatın hacmi ise düşük seviyede kalmıştır. Yem makinelerinde Pakistan’a ihracat gerçekleştirmeyen Türkiye, birçok üründe de pazara yeni girmiştir. Bu yüzden, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ve süt sağma makinelerinde Türkiye’nin ihracatının büyüme oranları çok yüksek seviyelerde hesaplanmıştır. Toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde ise, Türkiye’nin ihracatı azalma eğilimindedir.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

Toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %4 azalan Pakistan, 2015 yılında 3,1 Milyon \$’lık ithalat gerçekleştirmiştir. Pazardaki talebin üçte birinden fazlasını karşılayan Fransa, Pakistan’da lider konumdadır. Çin ve ABD, pazarda etkin olan diğer ülkelerdir. Fransa, pazarın yüksek fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. Diğer yandan, Çin ve ABD, düşük ve orta fiyat segmentinde rekabet etmektedir. Türkiye ise, pazara yaklaşık 100 Bin \$’lık ihracat gerçekleştirmektedir. Türkiye’nin ihracatı 2011 yılına kıyaslandığında azalma eğilimindedir.

Şekil 39: Pakistan’ın 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri (GTIP: 8432) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

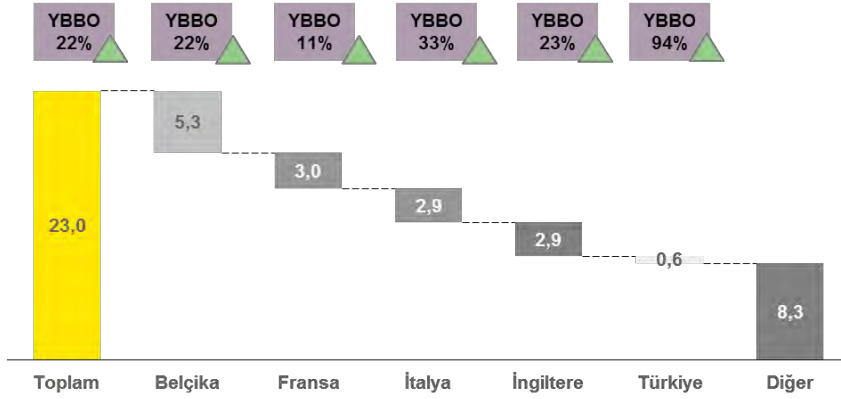
Pazarda lider konumda olan Fransa’nın Pakistan’a toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatı son dört yıllık periyotta azalma eğilimindedir. Çin’in de Fransa gibi pazara ihracatı azalmaktadır. Fransa ve Çin’in ihracatı pazardan daha yüksek oranda daraldığı için, iki ülkenin pazardaki paylarını koruyamadığı tespit edilmiştir. ABD ise, pazarda daralmasına karşın toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %6 artırmıştır. ABD’nin yüksek katma değerli ürünleri daha düşük

fiyatta ihraç etmesi, pazarda büyümesinin en önemli sebebidir. ABD'li firmaların bu fiyat politikasını, pazarda yerleşik bir konuma ulaşmak için izlemiş olması muhtemeldir.

Hasat & Harman Makineleri:

Yüksek hızla büyüyen Pakistan hasat & harman makineleri ithalat pazarı, 2015 yılında 23 Milyon \$'lık hacme ulaşmıştır. Belçika'nın %23'lük payla lider olduğu pazarda, öne çıkan diğer ülkelerin ihracat değeri birbirine yakındır. Bu durum, pazardaki rekabet seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Pazara 2015 yılında giren Türkiye'nin Pakistan'a ihracatı 600 Bin \$ seviyelerindedir.

Şekil 40: Pakistan'ın 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri (GTIP: 8433) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

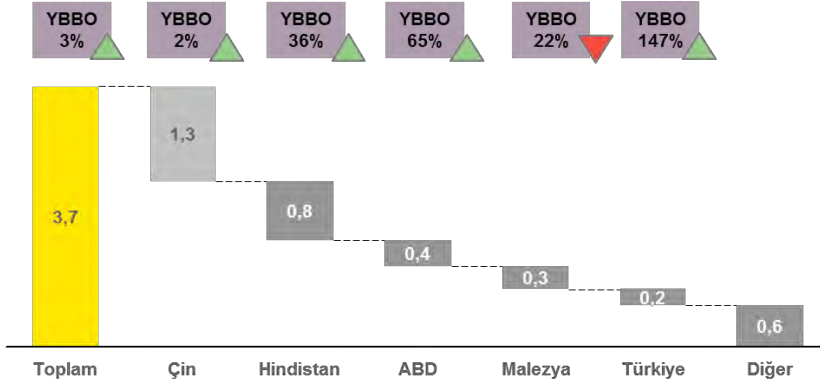
Batı Avrupa ülkelerinin ön plana çıktığı Pakistan pazarında, Belçika ve İngiltere'den yapılan ithalat değeri pazara paralel bir şekilde artmıştır. İki ülke de pazardaki paylarını korumuştur. Pazara 2,9 Milyon \$'lık ihracat gerçekleştiren İtalya, son dört yıllık dönemde Pakistan'a ihracatını yılda ortalama %33 oranında artırmıştır. Pazarın üzerinde büyüyen İtalya'nın ihracat değerinin artmasındaki başlıca etken, iki ülke arasındaki anlaşmadır. Anlaşma gereği, bazı tarım işletmelerine makine ithalatında gümrük vergisinden muafiyet sağlanması, İtalya'ya rakipleri karşısında rekabet avantajı sağlamaktadır.⁵⁶ Diğer yandan, Fransa'nın Pakistan'a hasat & harman makineleri ihracatı artmasına rağmen, ülkenin pazar payı azalmıştır. İtalya'nın pazardaki etkinliğinin artması, bu durumun başlıca nedenlerindendir.

⁵⁶ Embassy of Italy, Islamabad, 2014

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

Pakistan, 2015 yılında 3,7 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithal etmiştir. Pazarda Pakistan'a coğrafi yakınlıklarıyla lojistik avantaja sahip olan Çin ve Hindistan'ın ağırlıkları dikkat çekmektedir. İki ülke, Pakistan'ın sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatının %57'sini karşılamaktadır. Çin'in, ayrıca, gümrük vergisinden muaf olması, ülkeyi rakipleri karşısında avantajlı konuma getirmektedir. Pazarda etkin olan diğer ülkeler ABD ve Malezya'dır. Türkiye'nin Pakistan'a gerçekleştirdiği ihracat ise 200 Bin \$ seviyelerindedir. Pazara yeni giren ve düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye, bu ürün segmentinde Çin ve Malezya ile rekabet etmektedir. ABD ve Hindistan ise, pazarın orta fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır.

Şekil 41: Pakistan'ın 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri (GTİP: 842481) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

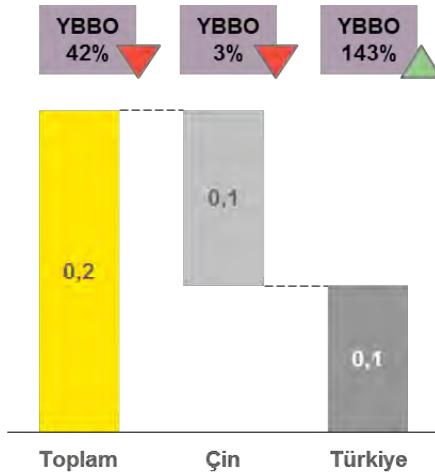
Kaynak: Trademap

2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %3 büyüyen Pakistan pazarında, Hindistan ve ABD'nin pazardaki etkinlikleri yüksek oranda artmıştır. Çin pazara paralel şekilde büyüyüp pazardaki payını korurken, Malezya'nın ihracatı aynı dönemde yılda ortalama %22 azalmıştır. Bu analizler, Pakistan pazarında orta fiyat segmentindeki ürün talebinin arttığını göstermektedir.

Süt Sağma Makineleri:

200 Bin \$ hacmindeki Pakistan süt sağma makineleri pazarı, henüz gelişmemiştir. Pazardaki ithalatın yarısı Çin'den, yarısı Türkiye'den karşılanmaktadır. Ülkenin bu ürünlerdeki ithalatı son dört yıllık dönemde azalma eğilimindedir. Aynı dönemde Türkiye'den yapılan ithalat ise yüksek oranda artmaktadır. Türkiye'nin pazara 2013 yılında girmesi, yüksek oranlı büyümede önemli rol oynamaktadır. Bu bulgulara rağmen, olgunlaşmamış pazarda tam anlamıyla rekabet analizi yapılamamaktadır.

Şekil 42: Pakistan'ın 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri (GTIP: 843410) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

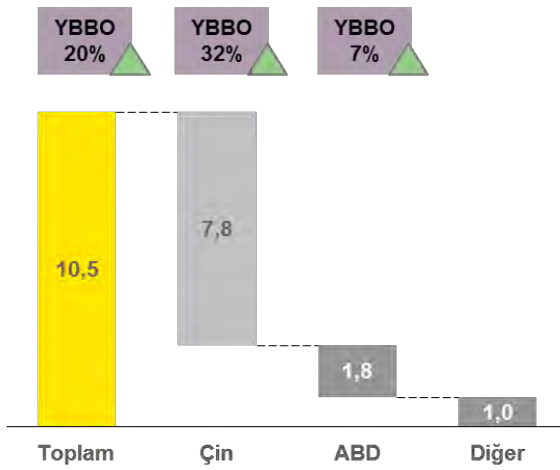
Pakistan'ın hayvan başına aldığı süt miktarı, dünya ortalamasına kıyasla %90 oranında azdır.⁵⁷ Ülke hükümetinin tarım alanında yaptığı yatırımlar göz önünde bulundurulduğunda, bu alandaki verimi artırmak için gelecek dönemde süt sağma makineleri ithalatını artırması beklenmektedir.

⁵⁷ American-Eurasian Journal of Agricultural & Environmental Sciences, 2015

Yem Makineleri:

Pakistan, yem makineleri ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %20 artırarak, 10 Milyon \$ seviyesinin üzerine çıkarmıştır. Pazardaki ithalatın yaklaşık dörtte üçünü (7,8 Milyon \$) karşılayan Çin, Pakistan yem makineleri pazarında baskın yapıdadır. ABD ise Pakistan'a 1,8 Milyon \$'lık yem makinesi ihraç etmiştir. Çin, pazarın düşük fiyatlı ürün talebini karşılarken ABD, Pakistan'a orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Pazarın Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat ise 50 Bin \$'ın altındadır.

Şekil 43: Pakistan'ın 2015 Yılı Yem Makineleri (GTIP: 843610) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Büyüyen pazarda, Çin'den yapılan ithalat son dört yıllık dönemde yılda ortalama %32 oranında artmıştır. Pazarın üzerinde büyüyen Çin, Pakistan'ın yem makineleri ithalatındaki etkinliğini de yükseltmiştir. Bu durumun başlıca nedeni, pazara aynı segmentte ürün ihraç eden Tayland ve Singapur'un pazardan çıkmasıdır. ABD'nin de pazara ihracatı incelenen dönemde artmıştır. Ancak, pazar büyümesinin altında büyüme performansı sergileyen ABD'nin pazardaki payı düşmüştür. Yapılan analizler sonucunda, Pakistan yem makineleri pazarında düşük fiyat segmentindeki ürün talebinin arttığı tespit edilmiştir.

Satış Dağıtım Kanalları:

Tarım makineleri satış ve dağıtım aracı olarak distribütörler⁵⁸ kullanılmaktadır. Ülkenin ana dağıtım merkezi Karacı şehridir. Ayrıca ülkede ikili ilişkiler büyük önem arz etmektedir. Satış sonrası hizmetin tarım makineleri sektörü için önem arz etmesi sebebiyle; distribütör ya da acente ile yıllık bakım ücretlerinin önceden kararlaştırılarak garanti altına alınması gerekmektedir.

Türkiye için Pazardaki Fırsat ve Tehditler:

Fırsatlar	
▶ İş gücünün yarısından fazlasının tarımda istihdam ediliyor olması ve 2020'ye kadarki dönemde nüfus artış beklentisi ▶ Enflasyonda beklenen düşüş (2020 yılı) ile kişi başına düşen gelirin reel yükseleceği öngörülmektedir. Böylelikle, gıda ve dolayısıyla tarımsal ürünlere talebin ve alım gücünün artacak olması ▶ Tarımın, ülke ekonomisinin %15'ini oluşturması (pamuk sektörünün önem arz etmesi) sebebiyle hükümetin çiftçilere yönelik eğitim programları planlaması ve 2020 yılı itibarıyla 38,5 Milyar \$'lık (%3,4 büyüme) tarım hacminin öngörülmesi ▶ Hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ve süt sağma makinelerinde, Türkiye'nin pazara yeni girmiş olmasına rağmen, Pakistan'ın Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalatın olumlu performans göstererek Türk malı algısının pazarda yerleşmeye başlıyor olması Tarımdaki makineleşmenin artması ile ithalat hacimlerinin de artış gösterme potansiyeline sahip olması	
Tehditler	
▶ Gümrük süreç yükü haricinde incelenen tüm risk göstergelerinde ortalamanın üzerinde risk barındırması ▶ Bölgedeki güvenlik sorunları, elektrik altyapısı ve finansal kaynak sıkıntısının kısa vadeli de olsa tarım sektörünü etkileyeceği beklentisi ▶ Analiz edilen ürünlerden toprak hazırlama & ekim makineleri ile süt sağma makinelerinde toplam ithalatın azalması ▶ Türkiye'den gerçekleştirilen toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının pazardan daha hızlı düşüş göstermesi ▶ Pazara genel olarak; AB ülkeleri, ABD ve Asya Pasifik ülkelerinin hakim olması ve birçok alt sektörde vergi muafiyetine sahip Çin'in lider olması	

⁵⁸ TC Ekonomi Bakanlığı, Pakistan Ülke Masası

4.2.2. Etiyopya

Hedef Pazarların Genel Ekonomik ve Sosyo-Politik

Durumu:

Afrika'nın doğusunda bulunan Etiyopya, birçok Afrika ülkesine kıyasla ekonomik ve siyasi açıdan gelişmişliği ile öne çıkan bir ülkedir. Denize kıyısı bulunmayan ülke, dokuz farklı federal bölgeye ve iki farklı şehir idaresine ayrılmıştır. Nüfus ve ekonomi açısından en büyük bölgeler Oromiya ve Amhara'dır. Addis Ababa ve Dire Dawa ise, ülkedeki büyük şehirlerdir. 2014 yılındaki nüfusu 88 Milyonun üzerinde olan Etiyopya, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesidir. Nüfusun 2020 yılında 97 Milyona yükselmesi beklenmektedir. Ayrıca, ülkede kırsal nüfus oranının %85 olması, tarım sektöründeki potansiyelin yüksek olduğunu göstermektedir. Etiyopya ekonomisinde, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, dış ticaretin liberalizasyonu ve yerli & yabancı yatırımların teşvik edilmesine yönelik adımlar atılmıştır. Bu durum, ülkenin dış ticaret hacminin büyümesine neden olmuştur. Ayrıca günümüzde, Etiyopya hükümeti tarafından hazırlanan kalkınma planları çerçevesinde tarım, öncelikli sektörler arasında yer almaktadır. Yeni arazilerin tarıma açılması ve girdi kullanımının artırılması, plan doğrultusunda atılan adımlardan bazılarıdır. Etiyopya hükümetinin tarıma verdiği önemin başlıca sebebi, toplam istihdamın yaklaşık %80'inin⁵⁹ tarım sektöründe istihdam ediliyor olmasıdır. Yapılan analizler, Etiyopya'nın tarım makineleri ihracatçıları için yüksek potansiyel barındırdığını göstermektedir.

Tablo 3: Makroekonomik Göstergeler

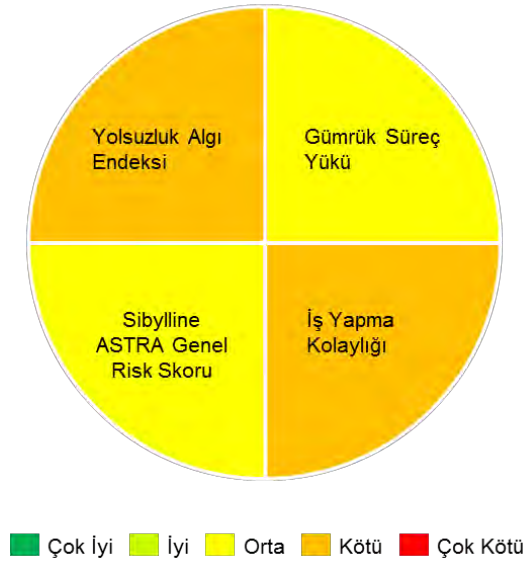
GSYİH (Milyar \$) (2014)	56	GSYİH (Milyar \$) (2020)	100
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2014)	628	Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2020)	1.024
GSYİH Büyüme Oranı (%) (2014)	10,3	GSYİH Büyüme Oranı (%) (2020)	7,4
Enflasyon (%) (2014)	7,4	Enflasyon (%) (2020)	8,2
Nüfus (Milyon) (2014)	88,3	Nüfus (Milyon) (2020 - Tahmini)	97,2

Kaynak: IMF, World Economic Outlook

⁵⁹ TC Ekonomi Bakanlığı, Ülke Masaları, Etiyopya, 2016

Etiyopya'nın makroekonomik göstergeleri analiz edildiğinde, yüksek oranlı ekonomik büyüme göze çarpmaktadır. 2014 yılında %10'un üzerinde büyüme gösteren ekonominin, 2020 yılında %7,4 büyümesi beklenmektedir. 2014 yılındaki ekonomik büyüme, Sahra-altı Afrika'daki tüm ülkelerin büyüme oranının üzerindedir. Dolayısıyla, kişi başına düşen gelir seviyesi dünya ortalamasının oldukça gerisinde olan Etiyopya'nın, gelir seviyesi de yükselecektir. 2014 yılında 56 Milyar \$ olan GSYİH'nin, ekonomik büyümenin etkisiyle 2020 yılında 100 Milyar \$ olacağı öngörülmektedir.

Şekil 44: Risk Göstergeleri

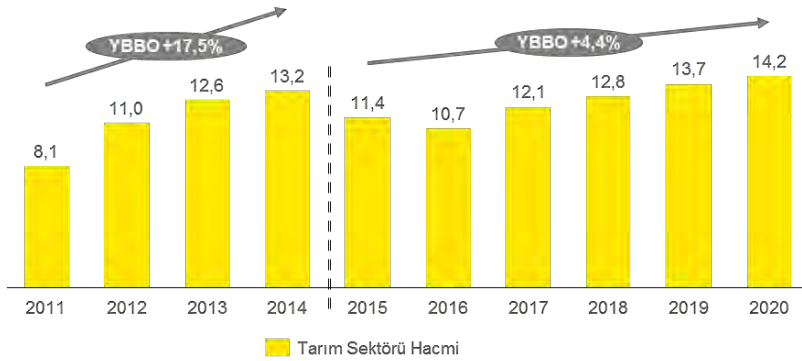
Kaynak: EY Growing Beyond Borders

Etiyopya, incelenen göstergelerde genel olarak orta ve orta üzeri risk barındırmaktadır. İş yapma kolaylığı endeksinde kötü seviyesinde bulunan ülkede, iş yapma ve ticari süreçler ağır işlemektedir. Gümrük süreçleri ve risk skorları bazında ise orta seviyede risk bulunurken, yolsuzluk algısının ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, pazara ihracat gerçekleştirecek firmaların bürokratik süreçlerde zorluklarla karşılaşabileceğini göstermektedir. Buna rağmen, Etiyopya, Vietnam'ın ardından hedef pazarlarda risk göstergeleri en iyi olan ülkedir.

İlgili Göstergeler:

Ülke ekonomisine %25'lik katkı yapan tarım sektörü, ülkedeki istihdamın da %80'ini karşılamaktadır. Etiyopya'da 2000'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan tarımsal büyüme programı kapsamında, verimliliği artırma, pazar bağlantıları sağlama, katma değer artışı ve altyapının geliştirilmesi amaçlanmış ve bunlara yönelik adımlar atılmıştır.⁶⁰ Hükümetin politikaları doğrultusunda tarım sektöründe yapılan bu yatırımlar karşılığını vermiştir. Sektör, 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %17,5 büyümüştür. Şeker ve kahve üretimi ve ihracatındaki artışın, bu büyümedeki etkisi büyüktür. 2014 yılında 13 Milyar \$'lık hacmin üzerine çıkan sektör, ülke ihracatının da %80'inden fazlasını karşılamaktadır.⁶¹

Şekil 45: Etiyopya Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

Kaynak: Business Monitor International, 2016

2015 yılında yaklaşık 2 Milyar \$ değer kaybetmesi beklenen Etiyopya tarım sektöründeki daralmanın, 2016 yılında da devam edeceği öngörülmektedir. Özellikle sulamada karşılaşılan altyapı eksikliği, tarımda mekanizasyon oranının düşük olması ve tarım girdi maliyetlerinin ABD Doları'nın artışına bağlı olarak yükselmesi, sektördeki daralma beklentisinin ana nedenleridir. Ancak, gelecek dönemde gelir seviyesindeki artışla bu sorunların çözülmesi ve sektörün tekrar büyümesi beklenmektedir. Büyümeyle, sektör hacminin 2020 yılında 14 Milyar \$'ı aşacağı öngörülmektedir.⁶² Bu yüzden, 2017 yılı itibariyle Etiyopya'nın tarımda mekanizasyonu artırmak amacıyla tarım makineleri ithalatını artırması yüksek olasıdır.

⁶⁰ Agricultural Growth Program, 2016

⁶¹ TC Ekonomi Bakanlığı; Business Monitor International, 2016

⁶² Business Monitor International, Ethiopia Agribusiness Report, 2016

2011- 2015 İthalat Eğilim Analizi:

Tarım makineleri ürün grubunda 2015 yılında 115 Milyon \$'lık ithalat yapan Etiyopya, bu değeri 2011 yılına kıyasla %100'ün üzerinde artırmıştır. İthalatın yüksek oranda artmasının başlıca nedeni, Etiyopya hükümetinin tarım sektörüne yaptığı yatırım, uluslararası iş birlikleri ve verdiği teşviklerdir. Tarım sektörünün ülkedeki istihdamın yaklaşık %80'ini karşılaması ve ülkenin ihracatının %80'inden fazlasının tarım sektöründen gerçekleştirilmesi, hükümetin tarım sektörünü önceliklendirmesindeki ana etkenlerdir.

Rapor kapsamında analiz edilen ürünlerin tümünde Etiyopya'nın ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. Bu ürünlerin içerisinde en yüksek değerde ithal edilen, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleridir. En yüksek büyüme ise, süt sağma makinelerindedir. Ancak, süt sağma makineleri pazarının henüz doygunluk seviyesine ulaşmamış olması da yüksek oranlı büyümede rol oynamaktadır. Aynı durum, yem makineleri pazarı için de geçerlidir.

Tablo 4: Etiyopya İthalat Değerleri ve İthalat Büyümeleri

Dış Ticaret Verileri	İthalat (Milyon \$) (2015)	İthalat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)	Türkiye'den İhracat (Milyon \$) (2015)	Türkiye'den İhracat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)
8432	15,4	%50	0,5	%31
8433	16,4	%152	0,2	-
842481	25,0	%339	-	-
843410	1,0	%1258	-	%-96
843610	0,7	%214	-	-

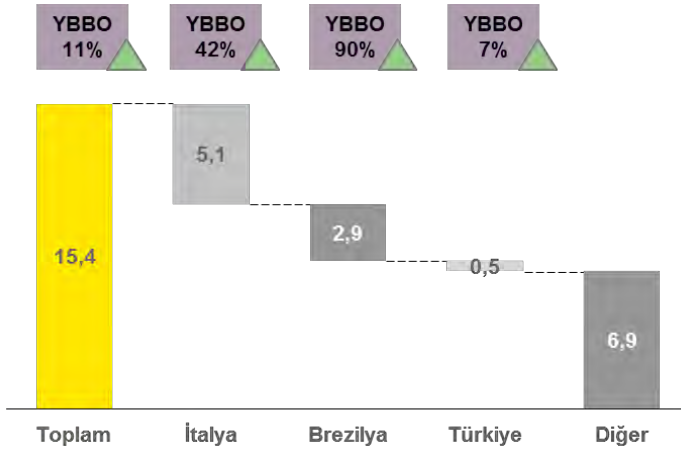
Kaynak: Trademap

Türkiye, Etiyopya sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri, süt sağma makineleri ve yem makineleri pazarlarında henüz konumlanmamıştır. Hasat & harman makineleri pazarına da yeni giren Türkiye'nin, pazara en fazla ihraç ettiği ürün toprak hazırlama & ekim makineleridir. Bu üründe gerçekleştirilen ihracat 2011-2015 yılları arasında büyüme eğilimindedir.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

2015 yılındaki 15,4 Milyon \$'lık toprak hazırlama & ekim makineleri ithal eden Etiyopya, bu değerin 5,1 Milyon \$'lık kısmını İtalya'dan karşılamıştır. Pazarda etkin olan bir diğer ülke ise, Brezilya'dır. İki ülke pazarın toprak hazırlama & ekim makineleri talebinin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Etiyopya'ya orta fiyat segmentinde ürün ihraç eden İtalya, ülkeye aynı segmentte ürün ihraç eden Brezilya karşısında lojistik avantaja sahiptir.

Şekil 46: Etiyopya'nın 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri (GTIP: 8432) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

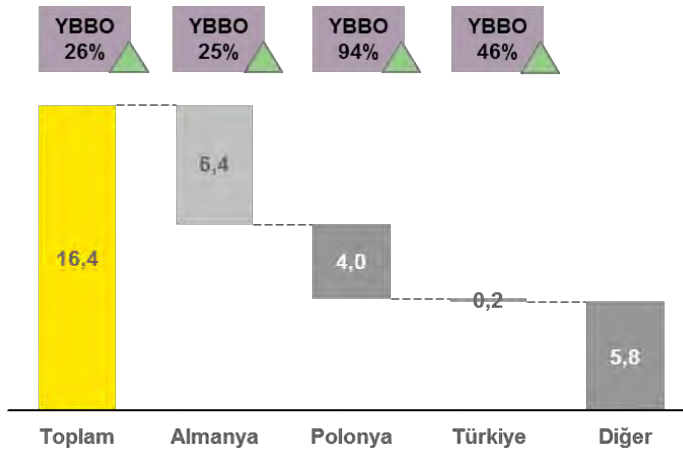
Etiyopya'ya 500 Bin \$ seviyelerinde toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatı gerçekleştiren Türkiye, 2011-2015 yılları arasında pazara ihracatını yılda ortalama %7 oranında artırmıştır. Ancak, pazarın altında büyüyen Türkiye'nin pazar payı düşmüştür. Etiyopya toprak hazırlama & ekim makineleri pazarındaki rekabet seviyesinin yüksek olması, bu durumun başlıca sebebidir. Son dört yıllık dönemde yılda ortalama %11 büyüyen Etiyopya pazarında, İtalya ve Brezilya'nın payı yüksek oranda artmıştır. Aynı dönemde İtalya'dan yapılan ithalat yılda ortalama %42, Brezilya'dan yapılan ithalat %90 büyümüştür. Bu durum, Etiyopya pazarındaki talebin orta fiyat segmentindeki ürünlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Brezilya'dan yapılan ithalatın artmasında, Brezilya'nın tarım araştırma enstitüsü olan **Embrapa**'nın Etiyopya ile yaptığı teknik iş birliği anlaşması etkili olmuştur.⁶³ Yapılan iş birliğinin, Brezilya ile Etiyopya arasındaki ticari ilişkileri ve Brezilyalı firmaların Etiyopya'daki etkinliğini artırmış olması yüksek olasıdır.

⁶³ ACORD, 2016

Hasat & Harman Makineleri:

Hasat & harman makineleri ithalatı 2015 yılında 16,4 Milyon \$ olan Etiyopya, bu ürünlerdeki ithalat değerini 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %26 artırmıştır. Almanya ve Polonya, Etiyopya'nın hasat & harman makineleri ithalatındaki en önemli tedarikçilerdir. Toplam ithalatın yaklaşık üçte ikisini karşılayan iki ülke, pazara orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Etiyopya'nın 2015 yılında Türkiye'den yaptığı ithalat ise, 200 Bin \$ seviyelerindedir. Pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türkiye, bu ürün segmentinde pazarda %5 payı olan Çin ile rekabet etmektedir.

Şekil 47: Etiyopya'nın 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri (GTIP: 8433) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Pazarda lider olan Almanya, ihracatını pazarın büyümesiyle paralel şekilde artırmış (YBBO %25) ve pazardaki payını yaklaşık olarak korumuştur. Tarım sektöründe, Almanya ve Etiyopya arasında bakanlıklar düzeyinde iş birliği yapılmış ve tarımsal eğitim merkezi kurulmuştur. Ayrıca, iş birliğine dahil olan sekiz Alman tarım makine üreticisi firma arasında **AGCO**, **GRIMME** gibi hasat makineleri üreticisi olan firmalar da bulunmaktadır.⁶⁴ Bu durumun Almanya'nın, Etiyopya pazarında etkin olmasındaki rolü büyüktür. Diğer yandan, pazara gerçekleştirdiği ihracat son dört yıllık dönemde yılda ortalama %94 oranında büyüyen Polonya, Etiyopya pazarındaki payını yüksek oranda artırmıştır. Polonya'nın en büyük traktör ve tarım ekipmanları üreticisi olan **Ursus**'un pazara girmesi, bu durumun başlıca nedenidir.⁶⁵ Pazara 2012 yılında giren Türkiye'nin ise ihracatı son üç yıllık periyotta yılda ortalama %46

⁶⁴ Future Agricultures, 2015

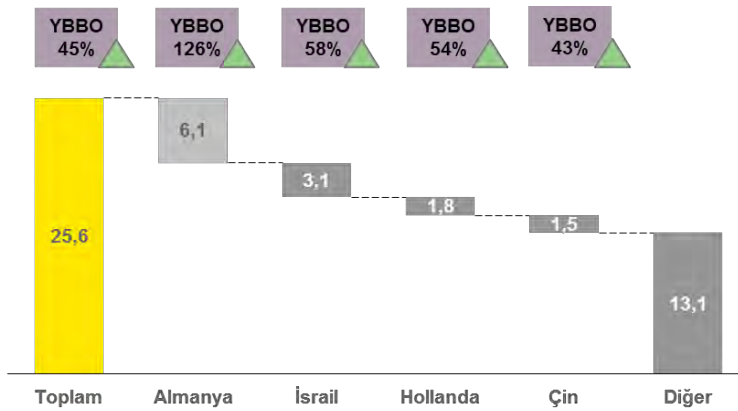
⁶⁵ Nasz Dziennik, 2015

artmıştır. Ancak bu artış, Etiyopya'ya ihracatı düşük olan Türkiye'nin pazar payında önemli bir değişiklik yaratmamıştır.

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

25,6 Milyon \$'lık hacme sahip olan Etiyopya sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalat pazarı, 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %45 büyümüştür. Almanya'nın yaklaşık %25'lik payla lider olduğu pazarda, İsrail, Hollanda ve Çin de etkindir. Pazarda bu ülkelerin dışında ihracat gerçekleştirilen ülkelerin paylarının birbirine yakın olması, pazardaki rekabet seviyesinin yüksek olduğunun göstergesidir. Türkiye ise, pazara 50 Bin \$'ın altında ihracat gerçekleştirmektedir. Almanya ve Hollanda pazara yüksek fiyatlı ürün ihraç etmektedir. İsrail'in düşük ve orta fiyat segmentinde ürün ihraç ettiği pazara, Çin düşük fiyatlı ürün tedarik etmektedir.

Şekil 48: Etiyopya'nın 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri (GTIP: 842481) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Etiyopya pazarında analiz edilen ülkelerin son dört yıllık dönemde pazarda büyüdükleri ya da pazar paylarını korudukları tespit edilmiştir. Bu ülkelerden Almanya, pazarda yüksek oranda büyümüştür. Almanya ve Etiyopya'nın iş birliği ile kurulan ve Etiyopya'da tarımsal mekanizasyon alanında eğitim programları düzenlemesi amaçlanan ATC⁶⁶ aracılığı ile iki ülke firmaları arasında iş birliği gelişmiş ve ticari ilişkiler ve ortaklıklar kurulmuştur.⁶⁷ Bu durumun Almanya'nın pazardaki ihracat değerine yansımaları yüksek olasıdır.

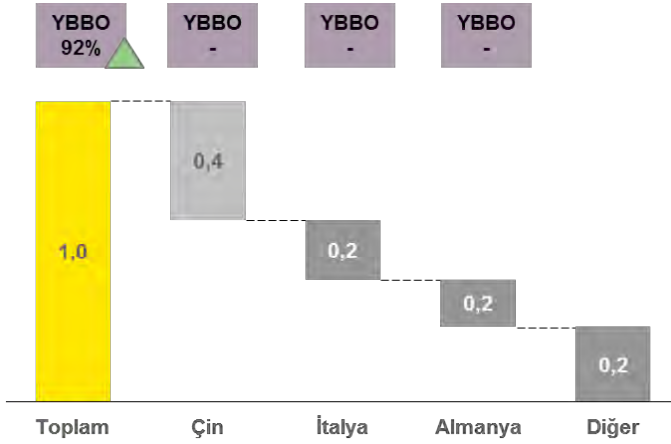
⁶⁶ Ethio-German Agricultural Training Centre (ATC)

⁶⁷ Future Agricultures, 2015

Süt Sağma Makineleri:

Analiz edilen üç pazara kıyasla hacmi oldukça düşük olan Etiyopya süt sağma makineleri pazarında, 2015 yılında 1 Milyon \$'lık ithalat yapılmıştır. Pazarın hacmi küçük olmasına rağmen, son dört yılda yüksek oranda büyüme olması dikkat çekmektedir. Pazardaki talebin %40'ını karşılayan Çin, pazarda İtalya ve Almanya ile rekabet etmektedir.

Şekil 49: Etiyopya'nın 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri (GTIP: 843410) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

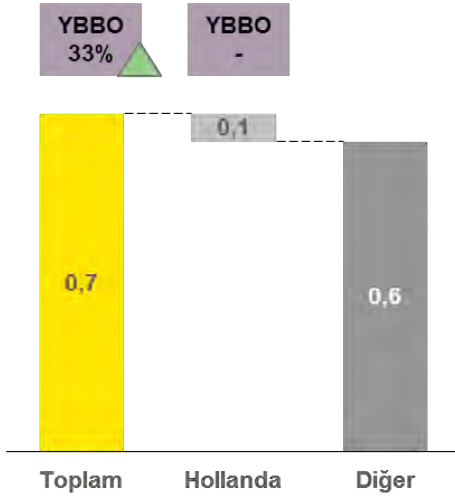
Henüz olgunlaşmamış olan pazarda yer alan ülkeler de, pazara yeni giriş yapmıştır. Bu yüzden, pazarda talep edilen segmentler, fiyat aralıkları, rekabet seviyesi gibi dinamikler tespit edilememektedir. Pazara gelecek dönemde daha fazla ülkenin girmesi yüksek olasıdır. Bu yüzden, tarım yatırımlarının yapıldığı, tarımsal mekanizasyonun geliştiği ve yaygınlaştığı Etiyopya pazarı, süt sağma ihracatçıları için yüksek potansiyel vaat etmektedir.⁶⁸

⁶⁸ EY Analizi

Yem Makineleri:

Etiyopya yem makineleri pazarı, süt sağma makineleri pazarına benzer özellikler taşımaktadır. Hacmi oldukça düşük olan pazarda, 2015 yılında yapılan ithalatın değeri 700 Bin \$ seviyelerindedir. Diğer yandan, pazar 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %92 oranında büyümüştür. Hollanda, yaklaşık 100 Bin \$ ile Etiyopya'ya bu ürün grubunda en fazla ihracat gerçekleştiren ülkedir.

Şekil 50: Etiyopya'nın 2015 Yılı Yem Makineleri (GTIP: 843610) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Etiyopya yem makineleri pazarı olgunluk seviyesine ulaşmamıştır. Pazarda öne çıkan ülkelerin kısa vadede değişkenlik göstermesi beklenmektedir. Ürünü farklı ülkelerden düşük değerlerde ithal eden Etiyopya'da, tarımdaki verimliliğin artması için yaptığı yatırımların yem makinelerinin ithalatını artırması yüksek olasıdır. Diğer yandan, Etiyopya tarım makineleri sektöründe ikinci el pazarı da büyümektedir. Bu durum, pazar hacminin düşük olmasında etkindir.⁶⁹

⁶⁹ FAO, 2013

Satış Dağıtım Kanalları:

Etiyopya'nın tarım makineleri satış & dağıtım kanalı olarak Tarım Bakanlığı firması, toptancılar & ithalatçılar ve kooperatifler kullanılmaktadır.⁷⁰ Ayrıca yerel acenteler ile birlikte çalışarak özellikle ihalelerde etkili olmak ve prosedürleri yerine getirilmesinde yardım sağlanabilmektedir. Gıda ve sanayiye yönelik kamu alımları büyük potansiyele sahip olduğu için bu konularda acenteler ile işbirlikleri avantaj sağlamaktadır.

Türkiye için Pazardaki Fırsat ve Tehditler:

Fırsatlar	
▶ Ülke nüfusunun 2020 yılına kadarki dönemde 97 Milyona yükselmesi ve bu durumun tarım üzerinde etkisinin bulunduğu %85 oranındaki kırsal nüfusta artışı etkileyecek olması ▶ Toplam iş gücünün %80'inini temsil eden tarım istihdamı ve hükümetin en büyük ekonomi kalemlerinden biri olan tarıma yönelik yeni arazi ve girdi kullanımının artırılmasına yönelik çalışmaların devam etmesi ▶ Tarım sektörünün (özellikle şeker ve kahve) ihracatın %80'inini oluşturması ve altyapı, pazar bağlantıları, verimlilik artırma gibi konularda hükümetin program kapsamında çalışmalar yapıyor olması ve tarım ihracatındaki verimliliğini arttırabilmek için makineleşmeye ağırlık verecek olması ▶ Ülke ekonomisi üzerindeki büyüme beklentisinin, Sahra Altı Afrika ülkelerinin üzerinde olması (2020 yılı/ %7,4) ve artacak gelir seviyesi ile gıda tüketiminin de pozitif yönlü etkileneceği beklentisi ▶ 2020 yılı itibarıyla tarım sektör hacminin 14 Milyar \$'a ulaşacağı ve tarım makinelerine olan talepte artış yaşanacağını öngörülmesi ▶ Etiyopya'nın 2011- 2015 yılları arasında ilgili tüm alt sektörlerinde ithalatının pozitif eğilime sahip olması ▶ Toprak hazırlama & ekim makinelerinde Türkiye'den gerçekleştirilen ithalatın 2011- 2015 yılları arasında %31 oranında artış göstermesi	
Tehditler	
▶ Ülke risk göstergelerinin orta ve orta üzeri risk teşkil etmesi ▶ Pazara genel olarak AB ülkeleri, Brezilya, İsrail, Çin ve Güney Afrika'nın hakim olması ▶ Almanya ve Polonya gibi Etiyopya pazarında büyük paylara sahip ülkelerin uluslararası markaları ile pazarda faaliyet göstermeleri ve	

⁷⁰ TC Ekonomi Bakanlığı, Etiyopya Ülke Masası

pazar bilinirliklerinin yüksek olması sebebiyle rekabet üstünlüğüne sahip olmaları

- ▶ Brezilya ile Etiyopya arasında Tarım Araştırma Enstitüsü çatısı altında teknik işbirliğinin olması ve Brezilyalı firmaların faaliyetlerinin artırılmasında etkili olması
- ▶ Almanya'nın tarımsal mekanizasyon alanında eğitim düzenlemek için Etiyopya ile işbirliği yapması
- ▶ Ülkenin sulama altyapısındaki eksiklikler ve tarım sektöründe mekanizasyon oranının düşük olması sebebiyle kısa bir süreliğine de olsa pazar daralması üzerinde etkilerinin beklenmesi
- ▶ Tarım girdi maliyetlerinin ABD Doları karşısında oldukça dalgalı bir yapıda ilerliyor olması

4.2.3. Vietnam

Hedef Pazarların Genel Ekonomik ve Sosyo-Politik

Durumu:

Güneydoğu Asya'da yer alan Vietnam, Çin, Laos ve Kamboçya ile sınır komşusudur. Ülke topraklarının %34'ünü tarım arazisi oluşturmaktadır. 2014 yılındaki 90,7 Milyon olan Vietnam nüfusunun %73'ü kırsal kesimde yaşamaktadır. Nüfusun 2020 yılında 97 Milyon seviyesine yaklaşması beklenmektedir. Vietnam'daki en büyük iki şehir Hanoi ve Ho Chi Minh City'dir. Hanoi ülkenin siyasi başkenti iken, Ho Chi Minh City ticari ve ekonomik başkent olarak kabul edilmektedir.

Vietnam ekonomisinin ana gelir kaynağı sanayi ürünleridir. Sanayi alanında %13-%14 seviyelerinde büyüyen ülke, en fazla üretimi petrol ve madencilik sektörlerinde yapmaktadır. Hizmet ve tarım sektörlerinde de büyüyen Vietnam'da, kamu iktisadi teşekküllerinin ekonomi üzerindeki etkisi de büyüktür. Ancak, hükümet bu etkiyi azaltmak istemekte ve bu kurumların özelleştirilmesi için çabalamaktadır. Ülkenin 2007 yılında DTÖ⁷¹ üyesi olması sonrasında dış ticaret sisteminin liberalleştiği ve yabancı yatırım miktarının arttığı tespit edilmiştir. Bu durum, Vietnam'ın ithalat ve ihracat değerini de artırmıştır.⁷²

Tablo 5: Makroekonomik Göstergeler

GSYİH (Milyar \$) (2014)	186	GSYİH (Milyar \$) (2020)	276
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2014)	2.049	Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2020)	2.855
GSYİH Büyüme Oranı (%) (2014)	6	GSYİH Büyüme Oranı (%) (2020)	6,2
Enflasyon (%) (2014)	4,1	Enflasyon (%) (2020)	4
Nüfus (Milyon) (2014)	90,7	Nüfus (Milyon) (2020 - Tahmini)	96,6

Kaynak: IMF, World Economic Outlook

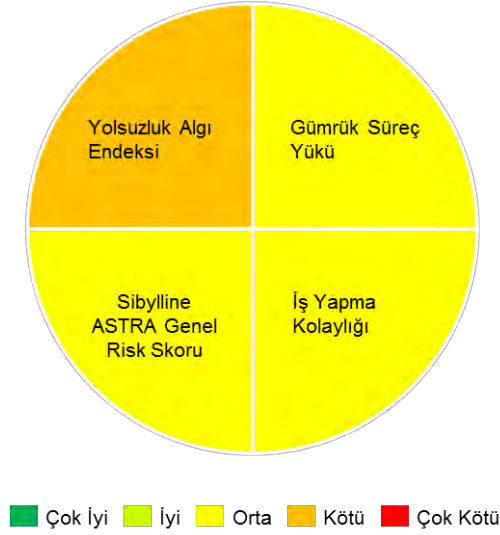
Vietnam'ın analiz edilen makroekonomik verilerinde en dikkat çekici nokta, kişi başına düşen gelirdeki artıştır. 2014 yılında 2.049 olan \$ olan değer, 2020 yılında 2.855 \$ seviyesine yükseleceği öngörülmektedir. Bu artışın temel nedeni, ekonomik büyüme oranının nüfus artış hızına kıyasla daha yüksek

⁷¹ Dünya Ticaret Örgütü

⁷² TC Ekonomi Bakanlığı, Ülke Masaları, Vietnam, 2016

olmasıdır. %6 seviyelerindeki büyüme oranını gelecek dönemde de koruması beklenen Vietnam ekonomisinde, enflasyon oranı %4,1'dir. Pozitif makroekonomik tablonun yanı sıra, tarım sektörünün ekonomideki payı ve istihdamdaki katkısı sebebiyle Vietnam için önemi, tarım makineleri ihracatçıları için Vietnam pazarını cazip hale getirmektedir.

Şekil 51: Risk Göstergeleri

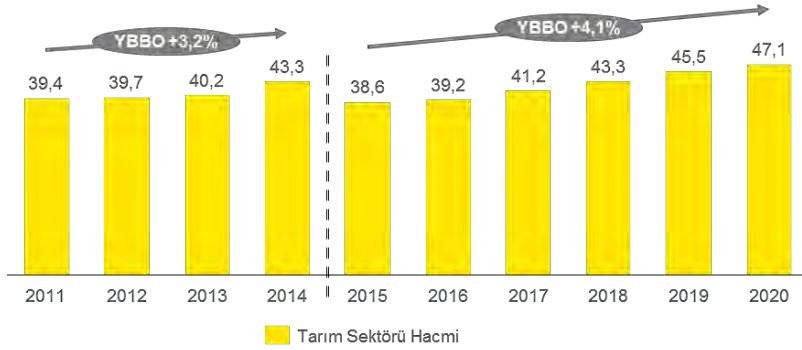
Kaynak: EY Growing Beyond Borders

Vietnam'ın 2007 yılında DTÖ üyesi olmasında, ticari işlemler ve gümrük süreçleri vb. konularda gelişme gözlemlenmiştir. Gümrük süreç yükü, genel risk skoru gibi endekslerde orta seviyesinde yer alan Vietnam, iş yapma kolaylığı endeksinde 189 ülke arasında 90. sıradadır. Ülkenin ortalamanın üzerinde risk barındırdığı gösterge ise, yolsuzluk algı endeksidir. Analiz edilen risk göstergeleri bazında, Vietnam, hedef pazarlar arasında en düşük risk değerlerine sahip ülkedir.

İlgili Göstergeler:

Son yıllarda sanayi alanında yüksek oranda büyüme gösteren Vietnam'da, tarım ekonomisi de geçmiş yıllardaki önemini korumaktadır. Ekonomideki payı %23 seviyelerinde olan sektörde, pirinç ve kahve üretimi ön plana çıkmaktadır. Tarım sektörünün Vietnam ekonomisi için başka bir önemi ise, toplam istihdamın %46,8'lik kısmını karşılamasıdır. Vietnam, tarım sektöründe güçlü olduğu pirinç ve kahve ürünlerinde küresel pazarda en büyük ikinci ihracatçı konumundadır. Ülkenin, düşük maliyetler sebebiyle fiyattaki rekabetçiliği ihracat değerini yükseltmiş ve tarım sektörünün gelişmesine katkı sağlamıştır.⁷³ Ayrıca, Vietnam hükümetinin tarım sektörüne yönelik teşvikleri de büyümede etkin rol oynamıştır. Sektör hacmi 2011-2014 yılları arasında yaklaşık 4 Milyar \$ değerinde artmıştır.

Şekil 52: Vietnam Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

Kaynak: Business Monitor International, 2016

Vietnam tarım sektöründe 2015 yılında yaklaşık %10 oranında daralma yaşanmıştır. Ülkenin önemli ticaret pazarlarında fiyatın yanında kalite ve termin süreleri gibi etkenlerin önemli hale gelmesi, rekabet seviyesinin artmasına neden olmuştur. Bu durumun, Vietnam'ın ihracatına ve en önemli ihracat kalemlerinden olan tarım sektörüne olumsuz yansıtacağı öngörülmektedir. Ancak, verimlilik ve kaliteyi artırmaya yönelik yatırımlar için adımlar atılması, sektördeki daralmanın geçici olmasını ve tekrar büyümesini sağlayacaktır. Ek olarak, imzalanması yüksek olası olan uluslararası ticaret anlaşmalarıyla Vietnam'ın yeni pazarlara girişinin kolaylaşması da ülkenin ihracatını artıracaktır. Bu gelişmelerin, Vietnam sektör hacmini 2020 yılında 47 Milyar \$ seviyelerine yükseltmesi beklenmektedir.⁷⁴

⁷³ Trademap, EY Growing Beyond Borders, EY Analizi, 2016

⁷⁴ Business Monitor International, Vietnam Agribusiness Report, 2016

2011 – 2015 İthalat Eğilim Analizi:

2015 yılında 403 Milyon \$'lık tarım makinesi ithal eden Vietnam, ithalatının 150 Milyon \$'lık kısmını Çin'den karşılamaktadır. Çin ve Vietnam arasındaki yakın ticari ve siyasi ilişkilerin yanında, birçok üründe gümrük vergisi muafiyeti ve lojistik avantaj, pazarda Çin'i öne çıkaran başlıca faktörlerdir. Japonya, Güney Kore ve Tayland gibi pazara yakın olan ülkeler de, Vietnam'ın tarım makineleri ithalatında etkindir. Vietnam'ın tarım makineleri ithalatı 2011 yılına kıyasla yaklaşık %60 oranında büyümüştür. Bu büyümeye, ülkenin tarım sektörünün büyümesiyle paralellik göstermektedir.

Vietnam'ın analiz edilen ürünler arasında en fazla ithal ettiği (95,2 Milyon \$) ve ithalatını en yüksek hızla azalttığı (%-34) ürün, hasat & harman makineleridir. Sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ürünü de 90,3 Milyon \$'lık ithalat değeriyle dikkat çekmektedir. Vietnam'ın ithalatının en fazla arttığı ürün ise (%78), toprak hazırlama & ekim makineleridir. Süt sağma makineleri pazarının hacmi ise diğer ürünlere kıyasla oldukça küçüktür.

Tablo 6: Vietnam İthalat Değerleri ve İthalat Büyümeleri

Dış Ticaret Verileri	İthalat (Milyon \$) (2015)	İthalat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)	Türkiye'den İhracat (Milyon \$) (2015)	Türkiye'den İhracat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)
8432	28,8	%78	0,4	%1046
8433	95,2	%-34	0,2	%196
842481	90,3	%25	0,1	%270
843410	1,1	%-18	0,7	%2630
843610	24,3	%-22	0,4	%274

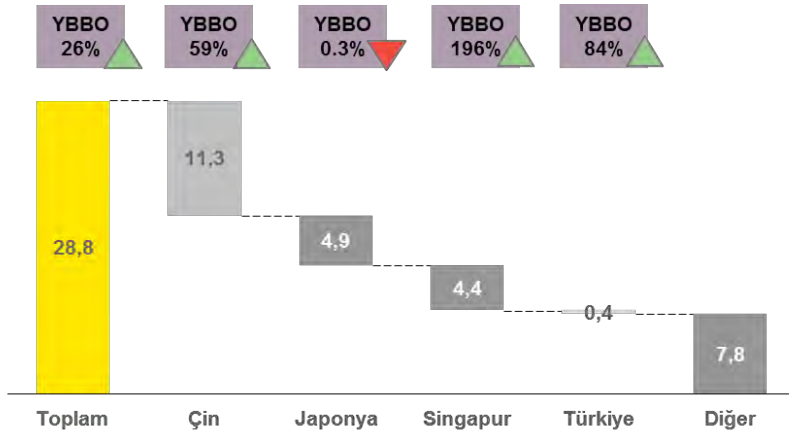
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Vietnam pazarındaki performansı analiz edildiğinde, birçok üründe pazara yeni girildiği tespit edilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin ihracat değerlerinin yüksek oranda artmasına neden olmuştur. Süt sağma makinelerindeki talebin çoğunluğunu karşılayan Türkiye, diğer ürünlerde rakiplerine kıyasla düşük seviyede ihracat gerçekleştirmiştir.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

Toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde Vietnam pazarı yaklaşık 29 Milyon \$'lık hacme sahiptir. Pazarda lider olan Çin'in yanı sıra, Japonya ve Singapur'dan yapılan ithalat da yüksek değerdedir. Bu üç ülke, Vietnam'ım toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatının %70'inden fazlasını karşılamaktadır. Pazarda Türkiye'den gerçekleştirilen ithalat ise, 400 Bin \$ seviyelerindedir. Genel olarak düşük fiyat segmentinde ürün ithal edilen Vietnam pazarında Çin, bu talebin önemli bir kısmını tedarik etmektedir.

Şekil 53: Vietnam'ın 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri (GTIP: 8432) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

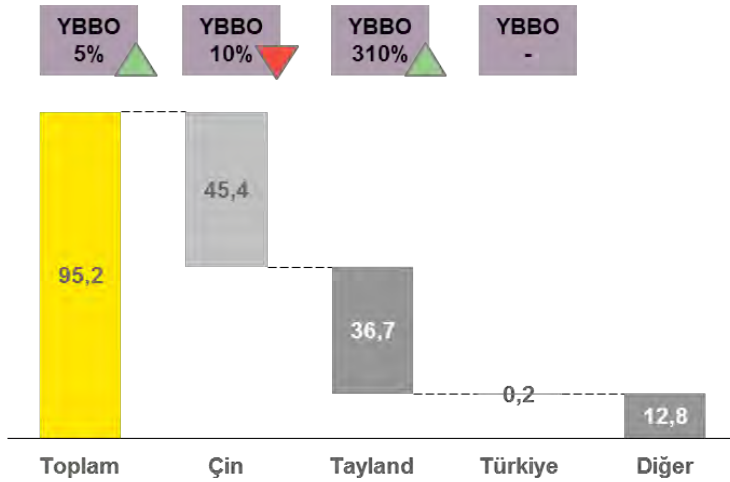
2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %26 oranında büyüyen Vietnam toprak hazırlama & ekim makineleri pazarında, ülke hükümetinin stratejilerinin büyümedeki katkısı büyüktür. Vietnam Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'nın stratejisi doğrultusunda toprak ekiminin geliştirilmesi alanında projeler yapılması kararlaştırılmıştır.⁷⁵ Pazarda aynı dönemde Çin'den ve Singapur'dan yapılan ithalat yüksek oranda artmıştır. Bu durum, ülkelerin pazardaki paylarının da artmasına neden olmuştur. Japonya'nın ise, pazara gerçekleştirdiği ihracat yaklaşık olarak aynı seviyelerde kalsa da, pazar payı azalmıştır. Japonya'nın, özellikle Çin karşısında fiyat rekabetinde geriye düşmesi, bu durumun gerçekleşmesinde önemli etkiye sahiptir. Pazar 2012 yılında giren Türkiye'nin, Vietnam'a toprak hazırlama & ekim makineleri ihracatı yüksek oranda artma eğilimindedir.

⁷⁵ VIAEP, 2013

Hasat & Harman Makineleri:

2015 yılında 95 Milyon \$'lık hasat & harman makineleri ithal eden Vietnam'da, hükümetin mekanizasyon alanındaki politikaları ve düzenlemeleri ön plana çıkmaktadır. Özellikle traktör ve hasat & harman makineleri gibi ürünlerde yapılacak alımlarda kredi kullanımının kolaylaştırılması gibi adımlar atılmıştır.⁷⁶ Pazardaki ithalatın yaklaşık yarısını karşılayan Çin'in yanında, Tayland da Vietnam hasat & harman makineleri pazarında etkin konumdadır. Pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç eden iki ülke de, coğrafi yakınlıklarıyla pazarda lojistik avantaja sahiptir. Bu sebeple, Çin ve Tayland arasındaki rekabet üst seviyededir. Pazara yeni giren Türkiye'den yapılan ithalat ise 200 Bin \$ seviyelerindedir.

Şekil 54: Vietnam'ın 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri (GTIP: 8433) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

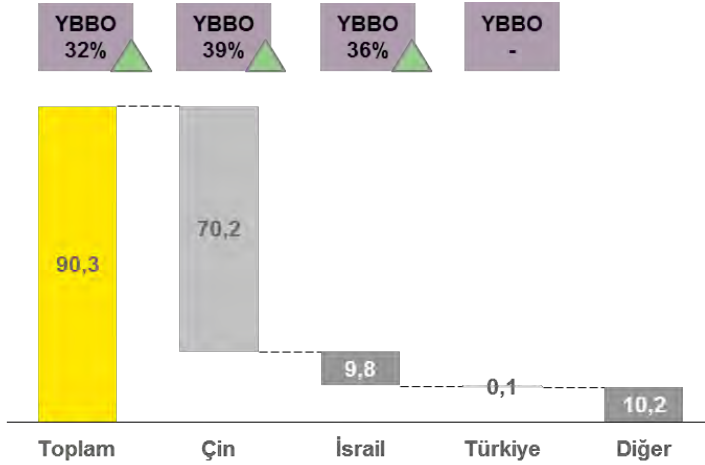
Son dört yıllık dönemde yılda ortalama %5 büyüyen Vietnam hasat & harman makineleri pazarında, Çin'den yapılan ithalat yılda ortalama %10 azalma eğilimindedir. Aynı dönemde Tayland'dan yapılan ithalat ise, yılda ortalama %310 oranında artmıştır. Bu değerler, Çin'in pazardaki payının düştüğünü, Tayland'ın payının ise yüksek oranda arttığını göstermektedir. Tayland'ın Çin'e kıyasla fiyatta daha rekabetçi olması, bu durumun başlıca nedenlerindendir.

⁷⁶ Ken Research, 2016

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

Vietnam, 2015 yılında 90 Milyon \$'ın üzerinde sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatı gerçekleştirmiştir. Toplam ithalatın dörtte üçünden fazlasını karşılayan Çin, pazarda baskın yapıdadır. Çin'den sonra pazara en fazla ihracat gerçekleştiren ülke, pazardaki talebin %11'ini karşılayan İsrail'dir. Türkiye, hasat & harman makinelerinde olduğu gibi pazara yeni girmiştir. Aynı yıl Türkiye'den yapılan ithalatın değeri 100 Bin \$ seviyelerindedir. Çin, Vietnam'ın düşük fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. İsrail ise, pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir.

Şekil 55: Vietnam'ın 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri (GTIP: 842481) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

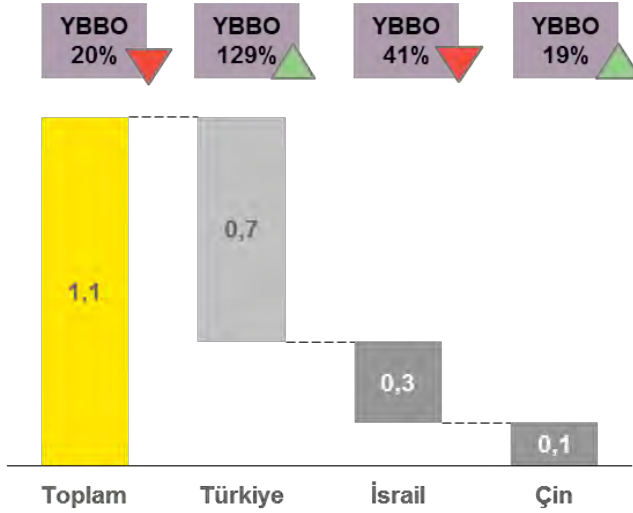
Kaynak: Trademap

Sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %32 artıran Vietnam, aynı dönemde Çin ve İsrail'den yaptığı ithalatı da yüksek oranda artırmıştır. Artışlar, pazar büyümesinin üzerindedir. Bu durum, Çin ve İsrail'in pazar payının arttığını göstermektedir.

Süt Sağma Makineleri:

Süt sağma makineleri ithalatı diğer hedef pazarlarda olduğu gibi Vietnam pazarında da düşük değerdedir. 2015 yılındaki 1,1 Milyon \$'lık ithalatın üçte ikisi Türkiye'den yapılmıştır. Türkiye bu ürün grubunda İsrail ile rekabet etmektedir. Vietnam, süt sağma makineleri ithalatında düşük fiyatlı ürün talebini Türkiye'den karşılamaktadır. İsrail'den ise orta ve yüksek fiyat segmentindeki ürünler ithal edilmektedir.

Şekil 56: Vietnam'ın 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri (GTIP: 843410) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

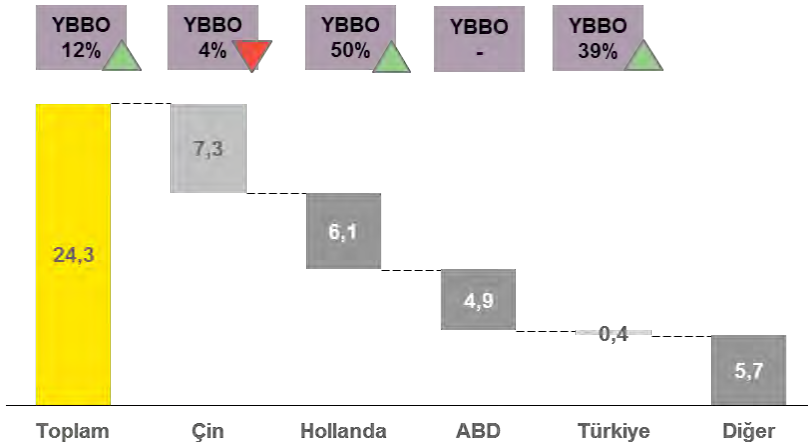
Kaynak: Trademap

Vietnam süt sağma makineleri ithalat pazarı son dört yıllık dönemde yılda ortalama %20 oranında daralmıştır. Pazara ihracatını aynı dönemde yılda ortalama %129 artıran Türkiye, Vietnam'daki etkinliğini yükseltmiş ve pazarda büyümüştür. Yüksek oranlı büyümede Türkiye'nin pazara 2014 yılında girmesinin etkisi büyüktür. Diğer yandan, İsrail'in ihracat değeri pazardan daha yüksek hızda daralmış ve ülkenin pazar payı düşmüştür. Bu durum, Vietnam süt sağma makineleri pazarındaki talebin düşük fiyat segmentindeki ürünlere kaydığını göstermektedir.

Yem Makineleri:

2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %12 oranında büyüyen Vietnam yem makineleri ithalat pazarı, 2015 yılında 24,3 Milyon \$'lık hacme ulaşmıştır. Pazara 7,3 Milyon \$'lık ihracat gerçekleştiren Çin, lider konumdadır. Hollanda ve ABD de pazarda etkin olan diğer ülkelerdir. Vietnam, Çin'den düşük, ABD'den orta, Hollanda'dan yüksek fiyat segmentinden ürün ihraç etmektedir. Pazara 400 Bin \$'lık ihracat gerçekleştiren Türkiye ise, Vietnam'a düşük fiyatlı ürün ihraç etmektedir.

Şekil 57: Vietnam'ın 2015 Yılı Yem Makineleri (GTIP: 843610) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Büyüyen pazarda ithalat değerinin en yüksek oranda arttığı ülke Hollanda'dır. Son dört yıllık periyotta Vietnam'ın Hollanda'dan yem makineleri ithalatı yılda ortalama %50 büyümüştür. Pazara yeni giren ABD'nin de pazardaki etkinliği artma eğilimindedir. Diğer yandan, pazarda lider olan Çin'in ihracatı ise, Vietnam pazarı büyümesine rağmen azalma göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda, Vietnam yem makineleri pazarında yüksek fiyatlı ürün talebinin yükseldiği tespit edilmiştir.

Satış Dağıtım Kanalları:

Ülkedeki yasalar doğrultusunda, ihracatçı firmaların yerel bir distribütör ya da acente aracılığı ile faaliyet gösterilmesine izin verilmektedir. Acenteler, iç pazarda satış ve pazarlamaya ek olarak satış sonrası hizmet ve garanti kapsamı gibi hizmetler de sunmakta ve komisyon almaktadır. Ek olarak satış temsilcilerinin de bulunduğu pazarda acentelerin daha güvenilir ve tercih edilmesi gereken bir kanal olarak görülmektedir. Distribütörler ise yerel temsilciler olarak ihracatçı firmadan satın almaktadır. Fakat bazı durumlarda nihai kullanıcı ürünü doğrudan satın almak istemektedir ve bu durumda distribütörler acente gibi çalışmaktadır.

Türkiye için Pazardaki Fırsat ve Tehditler:

Fırsatlar	
▶ Nüfusunun %73'ü kırsal kesimde yaşayan Vietnam'ın, 2020 yılına kadarki dönemde toplam nüfusunun 97 Milyon olmasının beklenmesi ▶ Tarım ve hizmet sektörlerinin özelleştirilmesinin planlanması ve bu doğrultuda ithalat ve ihracatın hacminin daha da artış göstermesinin beklenmesi ▶ Tarımın, Vietnam ekonomisindeki payının yüksek olması (%23) ve sektörün istihdama katkısı (%46,8) sebebiyle tarım makinesi üreticileri için potansiyel oluşturması ▶ 2020 yılına kadarki dönemde ekonomideki büyüme beklentileri ile kişi başına düşen gelirin artacak olması ve bu eğilimin gıda tüketiminde pozitif etkilerinin görülmesinin beklenmesi ▶ Vietnam'ın küresel seviyede önemli bir tarımsal ürün (kahve ve pirinç) ihracatçısı olması ve hükümetin bu yönde teşviklerinin artış göstermesi sebebiyle makineleşmeye olan ihtiyacın verimlilik açısından öneminin artış gösterecek olması ▶ Tarım ürünlerinde verimlilik ve kaliteyi arttırmak için tarım makinelerine verilen önemin de aynı oranda artacağını öngörülmesi ▶ Uluslararası anlaşmaların sayısının artırılması ile tarım ürünlerinde yeni pazarlara ulaşılabileceği ve hacmin 2020 yılı itibarıyla 47 Milyar \$'a ulaşması beklenmesi, talepteki değişimler ile mekanizasyona verilen önemin artacak olması ▶ Türkiye'den gerçekleştirilen ithalatın ilgili tüm ürünlerde artış göstermesi ▶ Süt sağma makineleri ithalatının tamamına yakının Türkiye'den gerçekleştiriliyor olması ve 2011- 2015 yılları arası ithalatın artış eğilimi göstermesi	

- ▶ Ülke risk değerlerinin orta ve ortalamanın üzerinde risk seviyelerine sahip olması

Tehditler

- ▶ Genel olarak dış ticaret pazarındaki güçlü ve yerleşik Çin etkisi
- ▶ Pazara genel olarak Asya Pasifik, AB ülkeleri, İsrail ve ABD'nin hakim olması ve aynı zamanda ülkenin Asya Pasifik bölgesi ile güçlü dış ticaret ilişkilerinin bulunması
- ▶ Tarımdaki kalite ve termin sürelerinde rakiplerine oranla geride kalınması, tarım sektörünün yavaşlamasına sebep olması
- ▶ Toprak hazırlama & ekim makineleri ile sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri haricinde analiz edilen tüm ürünlerde toplam ithalatın düşüş göstermesi
- ▶ Süt sağma makineleri haricinde tüm alt sektörlerde lider konumda olan Çin'in vergi muafiyetinin bulunması

4.2.4. Özbekistan

Hedef Pazarların Genel Ekonomik ve Sosyo-Politik

Durumu:

Eski Sovyet ülkelerinden olan Özbekistan, Orta Asya bölgesinde yer almaktadır ve ülkenin başkenti Taşkent'tir. Özbekistan, 2014 yılında 30 Milyonun üzerinde nüfusa sahip olup Rusya ve Ukrayna'nın ardından en kalabalık BDT⁷⁷ ülkesi olarak ön plana çıkmaktadır. Ülke nüfusunun 2020 yılında 33 Milyon olması beklenirken, nüfusun yarısından fazlasının 25 yaşın altında olması dikkat çekmektedir. Bu durumun, gelecek dönemde ülkedeki tarımsal tüketimi artırması ve tarım sektörünün büyüyerek istihdamı, dolayısıyla tarım makineleri ithalatını artırması yüksek olasıdır.

Özbekistan doğalgaz, altın ve pamuk ürünlerinde dünyanın önemli üreticilerindendir. Petrolün de ekonomiye önemli katkısının olduğu ülkede, ekonominin yaklaşık yarısını hizmet sektörü, üçte birini ise sanayi oluşturmaktadır. Tarımın ekonomi içerisindeki payı ise %19'dur. Ayrıca, Özbekistan Hükümeti yabancı yatırımı teşvik amacıyla sermaye sahibi firmalara vergi muafiyeti gibi avantajlar sağlamaktadır.⁷⁸

Tablo 7: Makroekonomik Göstergeler

GSYİH (Milyar \$) (2014)	63	GSYİH (Milyar \$) (2020)	72
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2014)	2.062	Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2020)	2.202
GSYİH Büyüme Oranı (%) (2014)	8,1	GSYİH Büyüme Oranı (%) (2020)	6
Enflasyon (%) (2014)	9	Enflasyon (%) (2020)	10
Nüfus (Milyon) (2014)	30,6	Nüfus (Milyon) (2020 - Tahmini)	32,9

Kaynak: IMF, World Economic Outlook

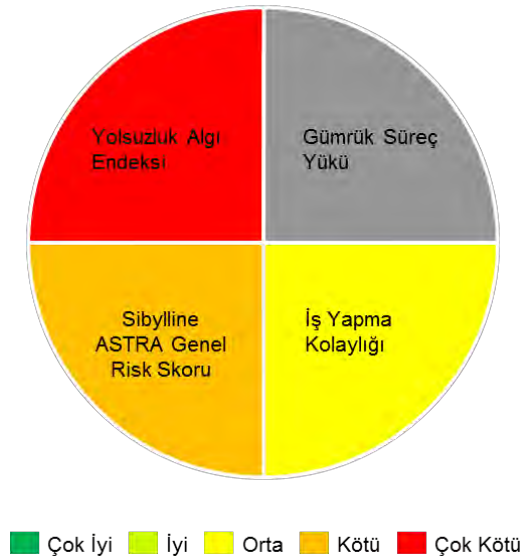
Özbekistan ekonomisi 2000'li yıllardan itibaren yüksek oranda büyümüştür. 2014 yılında %8 büyüyen ekonomide, GSYİH 63 Milyar \$'dır. Özbekistan'ın

⁷⁷ Bağımsız Devletler Topluluğu, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya ve Tacikistan'ın üye olduğu, üye ülkeler arasında siyasi ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinin amaçlandığı devletler topluluğudur.

⁷⁸ TC Ekonomi Bakanlığı, Ülke Masaları, Özbekistan, 2016

geçmiş dönemde fiyatı yüksek olan doğalgaz, altın ve bakır ihracatında yüksek değerlere ulaşması, yüksek ekonomik büyümenin temel sebebidir.⁷⁹ 2020 yılında ise, ekonominin %6 büyümesi ve GSYİH'nin 72 Milyar \$ olması beklenmektedir. 2.062 \$ olan kişi başına düşen gelirin de, yüksek ekonomik büyümenin etkisiyle 2020 yılında 2.200 \$ seviyesine yükseleceği öngörülmektedir. Yüksek ekonomik büyümenin olumsuz etkisi ise, yüksek enflasyon oranıdır. %9 seviyelerinde olan enflasyon oranının, gelecek dönemde yükselmesi beklenmektedir. Bu durumun, reel gelir seviyesindeki artışı düşürmesi olasıdır.

Şekil 58: Risk Göstergeleri⁸⁰

Kaynak: EY Growing Beyond Borders

Özbekistan'ın risk seviyesinde ise, göstergelere bağlı olarak değişkenlikler görülmektedir. Yabancı yatırımı teşvik eden Özbekistan hükümetinin de etkisiyle, diğer Orta Asya ülkelerine kıyasla iş yapma kolaylığı endeksi daha yüksek olan ülke, bu göstergede orta seviyesinde yer almaktadır. Özbekistan'da genel risk skorunun ortalamanın üzerinde olduğu ve ihracatçılar için dikkat edilmesi gereken derecede risk barındırdığı tespit

⁷⁹ World Bank, 2016

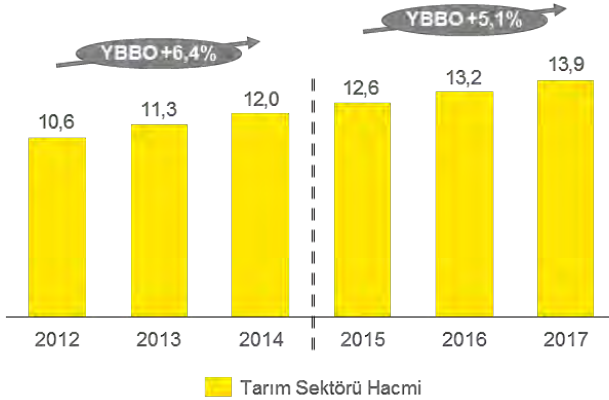
⁸⁰ Özbekistan'a ait gümrük süreç yükü verilerine ulaşamamıştır.

edilmiştir. Yolsuzluk algı endeksi çok kötü seviyesinde olup, ülkenin bu alanda üst seviyede risk barındırdığı gözlemlenmektedir.

İlgili Göstergeler:

Özbekistan topraklarının %10'u ekilebilir tarım alanıdır. Bu alanların %95'inin sulanabilir alan olması, Özbekistan'ı Orta Asya bölgesinde en iyi sulu tarım yapabilen ülke konumuna getirmiştir. Ülke ekonomisinde %19 payı olan tarım sektöründe, hükümetin ithal ikameci bir politika izlemesi nedeniyle yatırımlar artmaktadır. Bu yatırımlar arasında bilimsel araştırma merkezlerinin kurulması da bulunmaktadır. Bilimsel araştırma merkezleri sayesinde, aynı ürün grubunda farklı türlerin üretilmesi, tarımda mekanizasyon oranının artırılması, tarım ilacı üretimi gibi tarım sektöründeki verimi ve kapasiteyi artıracak adımlar atılmıştır.⁸¹ Sektörde izlenen bu yol, Özbekistan tarım sektörü hacmini de büyümüşür. 2012-2014 yılları arasında sürekli olarak büyüyen sektörde, 12 Milyar \$'lık hacme ulaşılmıştır. Bu dönemde sektördeki büyüme oranı ise, yılda ortalama %6,4'tür.

Şekil 59: Özbekistan Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı; EY Growing Beyond Borders, EY Analizi

2014 yılında Özbekistan Hükümeti, FAO ile birlikte *2014-2017 Country Programming Framework (CPF)* projesini hayata geçirmiştir. Proje ile birlikte sektördeki büyümenin sürdürülebilir olması hedeflenmektedir. Proje kapsamında öne çıkan başlıklar, hayvancılık sektörünün geliştirilmesi, tarımda hastalık ve zararlı böceklerle önlem alınması, ürün yetiştirme yöntemlerinde

⁸¹ T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2016

çeşitlilik yaratılmasıdır.⁸² Projenin de etkisiyle sektörün 2015-2017 yılları arasında yılda ortalama %5,1 büyüyerek yaklaşık 14 Milyar \$'lık hacme ulaşması beklenmektedir. Bu nedenle, Özbekistan tarım makineleri ihracatçıları için yüksek potansiyel vaat eden pazarlar arasında yer almaktadır.

2011-2015 İthalat Eğilim Analizi:

Tarım makineleri ürün grubunda 2015 yılında 87 Milyon \$'ın üzerinde ithalat yapan Özbekistan pazarında; Almanya, Fransa, Çin ve Türkiye öne çıkan ülkelerdir. Ülkenin bu ürün grubundaki ithalatı 2011 yılına kıyasla %26 artmıştır. Orta Asya bölgesindeki en fazla tarım makinesi ithalatı gerçekleştiren ülke olan Özbekistan'da, Çin ve Türkiye'den yapılan ithalat yüksek oranda artmıştır. Bu ülkelerin, rakiplerine kıyasla fiyatta rekabetçi bir yapıda olmaları, pazara ihracatlarının artmasının başlıca sebeplerindendir.

Özbekistan'ın toprak hazırlama & ekim makineleri, süt sağma makineleri ve yem makineleri ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. En yüksek değerde ithal edilen ürün olan hasat & harman makineleri, aynı zamanda ithalatı en yüksek oranda azalan üründür. İthalat hacmi en az olan ürün ise, süt sağma makineleridir. Özbekistan'ın tarım makineleri sektöründe analiz edilen ürünlerde toplam ithalatı, Türkiye'den ithalatı ve ithalat değerlerinin büyüme oranları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 8: Özbekistan İthalat Değerleri ve İthalat Büyümeleri

Dış Ticaret Verileri	İthalat (Milyon \$) (2015)	İthalat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)	Türkiye'den İhracat (Milyon \$) (2015)	Türkiye'den İhracat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)
8432	5,9	%220	1,0	%811
8433	25,3	%-27	0,7	%146
842481	2,1	%-9	1,1	%-7
843410	0,9	%4	0,2	%1353
843610	5,5	%604	2,2	%1095

Kaynak: Trademap

Ülkenin Türkiye'den yaptığı ithalat incelendiğinde, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri haricinde, tüm ürünlerin ithalatının arttığı tespit edilmiştir. 2,2 Milyon \$ ile yem makineleri Türkiye'den en fazla ithal edilen

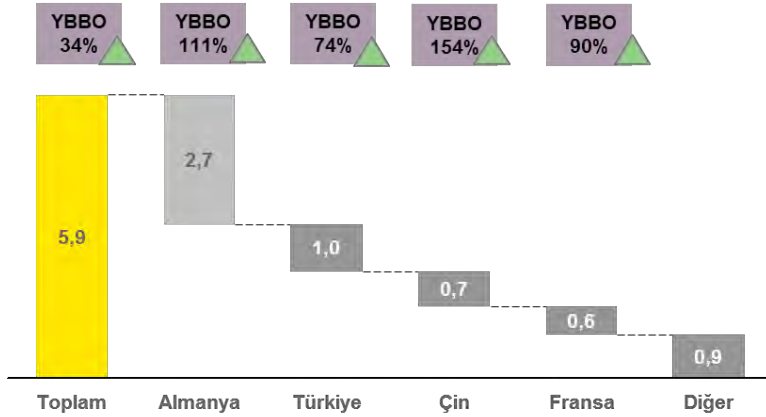
⁸² FAO, Uzbekistan and FAO, 2016

üründür. Süt sağma makineleri ürününde Türkiye'nin ihracatı düşük değerde olmasına rağmen, yüksek oranda artma eğilimindedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi Türkiye'nin pazardaki talebin ağırlıklı olarak yoğunlaştığı düşük fiyat segmentindeki ürünleri ihraç etmesi, pazardaki etkinliğinin başlıca sebeplerindendir.

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

Özbekistan, toprak hazırlama & ekim makineleri ithalatını 2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %34 artırarak, 5,9 Milyon \$ seviyesine yükseltmiştir. Almanya'nın 2,7 Milyon \$'lık ihracatla lider olduğu pazarda, Türkiye, Çin ve Fransa da etkin konumdadır. Almanya ve Fransa, pazarın yüksek fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. Türkiye pazara orta ve düşük fiyat segmentinde ürün ihraç ederken, Çin, pazarın düşük fiyatlı ürün talebini tedarik etmektedir.

Şekil 60: Özbekistan'ın 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri (GTIP: 8432) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

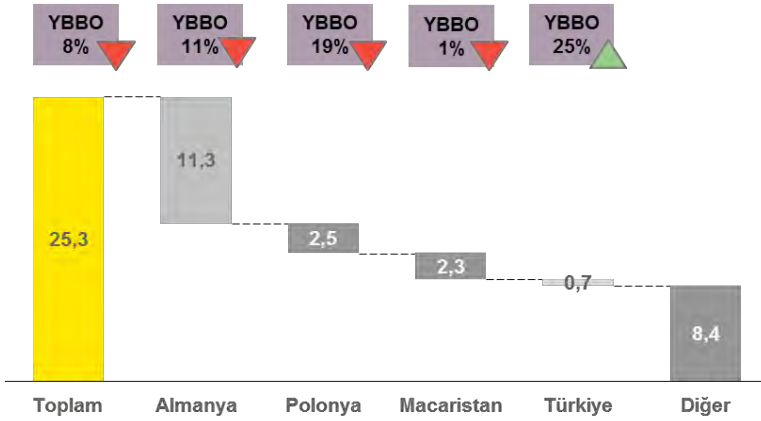
Kaynak: Trademap

Büyüyen Özbekistan toprak hazırlama & ekim makineleri pazarında analiz edilen tüm ülkelerden yapılan ithalatın, pazarın büyümesinin üzerinde arttığı tespit edilmiştir. Özbekistan'daki tarım yatırımlarının ve teşviklerinin artması, pazardaki talebin yüksek oranda artmasında önemli rol oynamaktadır. 2011-2015 yılları arasında pazara ihracatı yılda ortalama %154 artan Çin, pazardaki etkinliğini en fazla artıran ülkedir. Çin ile beraber analiz edilen diğer ülkelerin de pazardaki etkinlikleri ve payları artmıştır.

Hasat & Harman Makineleri:

Hasat & harman makinelerindeki ithalatı 25 Milyon \$'ın üstünde olan Özbekistan, bu üründe en fazla ithalatı Almanya'dan gerçekleştirmiştir (11,3 Milyon \$). Polonya ve Macaristan'dan gerçekleştirilen ithalat değerleri ise birbirine yakın olup, 2,5 Milyon \$ seviyelerindedir. Pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç eden Türkiye'den yapılan ithalat değeri ise 700 Bin \$ seviyelerindedir. Özbekistan'a Almanya, Polonya ve Macaristan ile aynı ürün segmentinde ihracat gerçekleştiren Türkiye, bu ülkelerle yüksek seviyede rekabet içerisinde.

Şekil 61: Özbekistan'ın 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri (GTIP: 8433) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

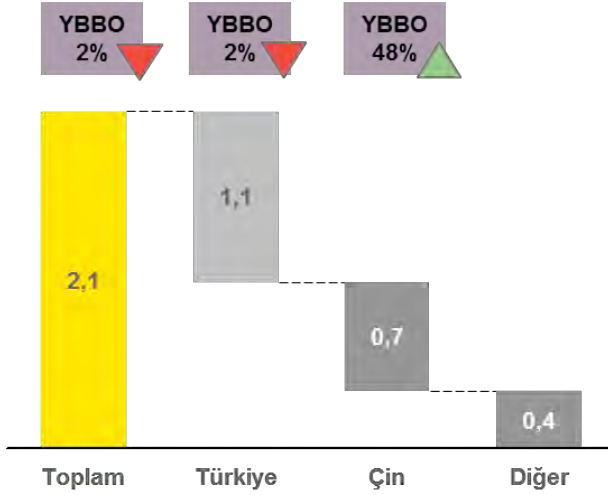
Kaynak: Trademap

2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %8 daralan pazara rağmen, Türkiye'nin Özbekistan'a hasat & harman makineleri ihracatı yüksek oranda büyümüştür. Bu durum, Türkiye'nin pazardaki payını da artırmıştır. Pazarda etkin olan diğer ülkelerin ihracat değerlerinde ise düşüş gözlemlenmektedir.

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

2,1 Milyon \$'lık sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatı yapan Özbekistan pazarında, Türkiye 1,1 Milyon \$'lık ihracatla lider konumdadır. Pazardaki talebin yarısından fazlasını karşılayan Türkiye'nin, rekabet ettiği tek ülke Çin'dir. Çin pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken, Türkiye, Özbekistan'ın orta fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır.

Şekil 62: Özbekistan'ın 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri (GTIP: 842481) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

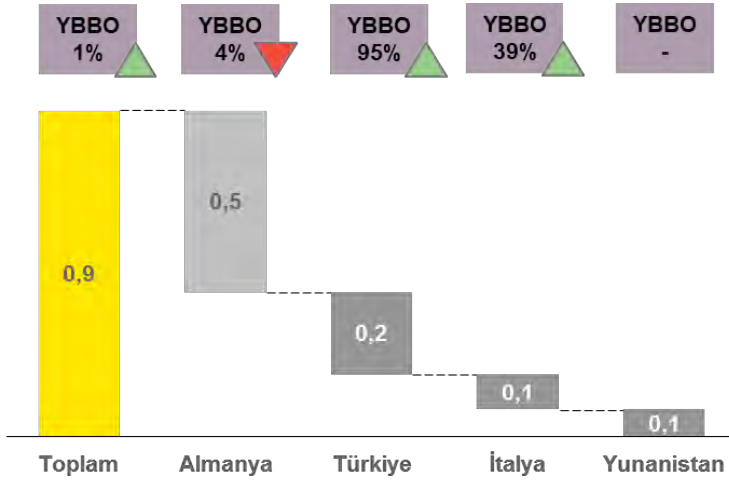
Kaynak: Trademap

Özbekistan, sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatını son dört yıllık dönemde yılda ortalama %2 azaltmıştır. Aynı dönemde, Türkiye'den yapılan ithalat da pazara paralel şekilde azalmasına rağmen, Türkiye, pazardaki payını korumuştur. Diğer yandan, Çin'den yapılan ithalat yüksek oranda artmış ve Çin'in pazar payı yükselmiştir. Çin'in Türkiye'ye kıyasla daha rekabetçi bir fiyat politikasına ve lojistik avantaja sahip olması, pazardaki etkinliğinin artmasındaki başlıca nedenler arasındadır.

Süt Sağma Makineleri:

Özbekistan'ın süt sağma makinelerindeki ithalatı 2015 yılında 900 Bin \$ seviyelerindedir. Pazardaki talebin yarısından fazlası Almanya tarafından karşılanmaktadır. Türkiye, İtalya ve Yunanistan pazarda etkin olan diğer ülkelerdir. Bu ülkelerden Yunanistan, pazara yeni giriş yapmıştır. Almanya ve İtalya'nın yüksek fiyatlı ürün ihraç ettiği pazarın, düşük fiyatlı ürün talebini Türkiye karşılamaktadır. Yunanistan ise, pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir.

Şekil 63: Özbekistan'ın 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri (GTIP: 843410) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

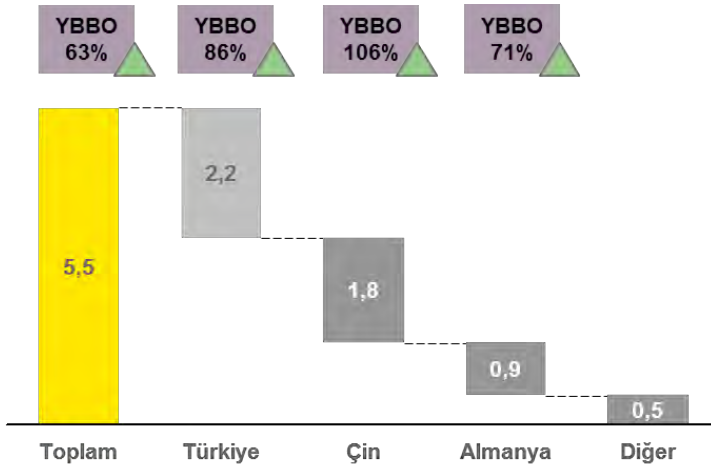
Kaynak: Trademap

2011-2015 yılları arasında %1 büyüyen Özbekistan süt sağma makineleri ithalat pazarında, Türkiye ve İtalya'dan yapılan ithalat artma eğilimindedir. Pazarda lider olan Almanya'dan yapılan ithalat ise aynı dönemde yılda ortalama %4 azalmıştır. Aynı ürün segmentinde ihracat gerçekleştirdiği Almanya'nın tersine pazardaki payını artıran İtalya, Almanya'ya kıyasla fiyatta daha rekabetçi olması nedeniyle ihracat değerini yükseltmiştir. Türkiye'den yapılan ithalatın artması ise, Özbekistan pazarındaki talebin bir kısmının düşük fiyatlı ürünlere kaydığını göstermektedir.

Yem Makineleri:

2015 yılında Özbekistan yem makineleri ithalat pazarının hacmi 5,5 Milyon \$'dır. Sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makinelerinde olduğu gibi, bu üründe de pazarda Türkiye liderdir. Türkiye'nin pazarda rekabet ettiği ülke Çin'dir. İki ülkenin de pazara gerçekleştirdikleri ihracatın değeri birbirine yakın olup, düşük fiyat segmentinde ürün ihraç etmektedir. Pazara orta ve yüksek fiyat segmentinde ürün ihraç eden Almanya ise, 2015 yılında 900 Bin \$ seviyelerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

Şekil 64: Özbekistan'ın 2015 Yılı Yem Makineleri (GTIP: 843610) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Yem makineleri ürünündeki ithalatını son dört yıllık dönemde yılda ortalama %63 artıran Özbekistan, analiz edilen üç ülkeden de yaptığı ithalatı yüksek oranda artırmıştır. Pazarın üzerinde büyüyen ülkelerin, Özbekistan yem makineleri pazarındaki payları da artmıştır. Çin'den yapılan ithalatın Türkiye'ye kıyasla daha yüksek oranda artması, Çin'in fiyatta Türkiye'ye kıyasla daha rekabetçi olmasından kaynaklanmaktadır. Yapılan analizler, Özbekistan pazarının yem makineleri ihracatçıları için yüksek potansiyel vaat ettiğini göstermektedir.

Satış Dağıtım Kanalları:

Ülkede tarım makinesi satış & dağıtım kanalı olarak bayiler kullanılmaktadır ya da doğrudan firmalara da satış yapılabilir. Ticari ilişki ve irtibat kurulan partner firma hakkında doğru istihbarat ve bilgi toplanılması, ileride doğabilecek sıkıntıların önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Partner firma güvenilir, iç piyasayı, mevzuatı, teamülleri ve çevreyi iyi bilen bir yapıda olmalıdır. Firmanın ödeme gücü ve düzgün mali yapıya sahip olması çok önemlidir. Firmaların geçmiş performansı, mevcut mali ve finansal yapıları ve genel olarak güvenilirliği konularında normal kanallarla sağlıklı bir bilgiye ulaşamadığından, ticari işlemlerde sıkıntıyla karşılaşılması için azami dikkatli davranılmalıdır.

Özbekistan'la ticari ilişki kuran firmalar için Ticaret Müşavirliğiyle temas kurulması önerilmektedir. Ülkenin şartları, imkanları, avantaj ve dezavantajları, yakın geçmişte yaşanan sıkıntılar, fırsat ve tehditler mümkünse yüz yüze istişare edilmelidir.⁸³ Ülkedeki bankalar leasing şirketleri de yine tarım makineleri kiralayabilmektedir.⁸⁴

Türkiye için Pazardaki Fırsat ve Tehditler:

Fırsatlar	
▶ Tarımın ekonomi içerisindeki %19'luk payı ile ülke ekonomisinin önemli kalemlerinden birini temsil etmesi ve hükümetin tarım yönünde yabancı yatırımcıyı teşvik eden politika izlemesi, vergi oranlarını düşürmesi ve dolayısıyla tarım makinesi için arz oluşturması ▶ Tarım sektöründe ithal ikameci politikalar doğrultusunda, mekanizasyonda çeşitliliğe gidilecek olması ▶ Birçok doğal kaynağa ve verimli topraklara sahip olması ▶ Aynı zamanda doğal kaynakların ihracatının artması ile ekonominin de büyüme göstermesi ▶ İş yapma kolaylığı endeksinde orta seviyelerde yer almasına rağmen Orta Asya bölgesinde iyi bir tabloya sahip olması ▶ %10 oranında ekilebilir tarım arazilerinin, %95 oranında sulanabilir olması ve başta sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri olmak üzere ilgili alt sektörler için büyük potansiyel oluşturması	

⁸³ TC Ekonomi Bakanlığı, Özbekistan Ülke Masası

⁸⁴ UzbekLeasing International AO

- ▶ Özbekistan'ın, FAO (Food and Agricultural Organization of the United Nations) ile birlikte yürüttüğü tarım programı çerçevesinde hayvancılık ve tarım gibi konularda üretimi artırma yönünde çalışmalar yapılması

Tehditler

- ▶ İş yapma kolaylığı dışında yer alan ülke risk puanlamalarının ortalamasının üzerinde risk teşkil etmesi
- ▶ Pazarda AB ülkeleri ve Çin'in oldukça faal olarak yer alması
- ▶ Özbekistan'ın, hasat & harman makineleri ile sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri sektörlerinde küresel ithalat değerlerinin düşmesi
- ▶ Ek olarak, Özbekistan'ın Türkiye'den gerçekleştirdiği sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ithalatının, Çin'in pazardaki faaliyetinin artması ile düşüş eğilimi göstermesi

4.2.5. Cezayir

Hedef Pazarların Genel Ekonomik ve Sosyo-Politik Durumu:

Cezayir, Afrika kıtasının en büyük ülkelerinden biridir. Akdeniz'e kıyısı bulunan ülke, verimli topraklara sahip olması nedeniyle tarım sektöründe yüksek potansiyel vaat etmektedir. Ayrıca, ülkenin kuzeyinde yer alan verimli toprakların bulunduğu bölge, nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu görüldüğü kesimdir. Cezayir'in nüfusu 2014 yılında 39 Milyon seviyelerindedir. Nüfusun 2020 yılında 43,5 Milyon olacağı öngörülmektedir. Bu durum, tarımsal tüketimle beraber tarım sektörünün büyüyeceğinin, dolayısıyla tarım makineleri ithalatının artacağına göstergesidir.

Afrika kıtasının dördüncü büyük ekonomisine sahip olan Cezayir'in, temel gelir kaynakları petrol ve doğalgaz rezervleridir. Doğal kaynaklara bağlı olan ekonominin, uluslararası pazarda yaşanabilecek fiyat dalgalanmalarından etkilenmesi yüksek olasıdır. Cezayir Hükümeti, ekonominin doğal kaynaklara bağımlılığını azaltmak ve ülkedeki yüksek oranlı işsizliğe çözüm getirmek amacıyla, petrol dışı sanayi alanlarını ve tarıma yönelik yatırımlarını artırmaktadır. Hükümetin bu girişiminin, ülkenin tarım makineleri ithalatını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.⁸⁵

Tablo 9: Makroekonomik Göstergeler

GSYİH (Milyar \$) (2014)	214	GSYİH (Milyar \$) (2020)	191
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2014)	5.459	Kişi Başına Düşen GSYİH (\$) (2020)	4.400
GSYİH Büyüme Oranı (%) (2014)	3,8	GSYİH Büyüme Oranı (%) (2020)	3,1
Enflasyon (%) (2014)	4,7	Enflasyon (%) (2020)	4
Nüfus (Milyon) (2014)	39,1	Nüfus (Milyon) (2020 - Tahmini)	43,5

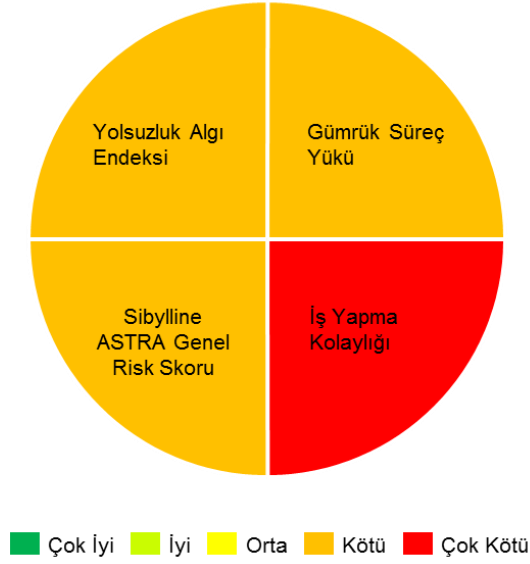
Kaynak: IMF, World Economic Outlook

2014 yılında %3,8 büyüyen Cezayir ekonomisinin, gelecek dönemde de %3-%4 aralığında büyüme oranını yakalaması beklenmektedir. Cezayir GSYİH'si ise, Cezayir Dinarı'nın ABD Doları karşısında değer kaybetmesine bağlı

⁸⁵ TC Ekonomi Bakanlığı, Ülke Masaları, Cezayir, 2016

olarak, azalma eğilimindedir. 2014 yılında 214 Milyar \$ olan GSYİH'nin 2020 yılında 191 Milyar \$ seviyesine gerileyeceği öngörülmektedir. Ülke GSYİH'sindeki gerileme, nüfusu yüksek oranda artan ülkenin, kişi başına düşen gelirini de düşürecektir.

Şekil 65: Risk Göstergeleri

Kaynak: EY Growing Beyond Borders

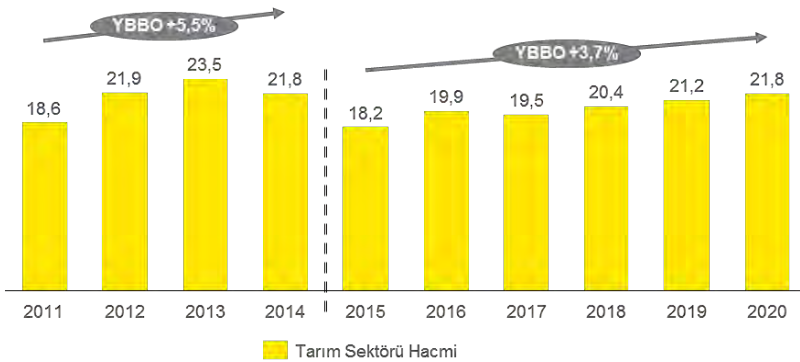
Analiz edilen risk göstergeleri, Cezayir'deki risk seviyesinin genel anlamda ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. İş yapma kolaylığı endeksinde, 189 ülke arasında 163. sırada yer alan Cezayir'de iş yapma süreçleri birçok ülkeye göre verimsiz işlemektedir. Ülkede gümrük süreçleri de vakit almaktadır. Yolsuzluk algı endeksi ve genel risk skoru göstergelerinde de kötü seviyesinde yer alan Cezayir, ticari işlemler, ticari haklar vb. konularda kötü seviyesinde risk barındırmaktadır.

İlgili Göstergeler:

Cezayir, tarım sektörüne yapılan yatırımlar ve hükümetin destekleyici politikalarıyla ön plana çıkmaktadır. Sektör büyümesiyle, tarım kaynaklı istihdamın artırılması ve nüfusu hızla artan ülkenin kendine yetecek şekilde tarım ürünü imal edebilmesi amaçlanmaktadır. Bu girişimlerin, orta vadede tarım sektöründeki verimliliği ve ürün kalitesini artıracığı öngörülmektedir.⁸⁶ Bu sebeple, Cezayir, tarım makineleri ihracatçıları için yüksek potansiyelli pazarlar arasında yer almaktadır.

Cezayir tarım sektörü 2011-2014 yılları arasında yılda ortalama %5,5 büyüyerek, yaklaşık 22 Milyar \$'lık hacme ulaşmıştır. Sektörde 2013 yılında 23,5 Milyar \$ olan hacmin düşmesinin nedenlerinden biri, düşen petrol fiyatlarının etkisiyle gelir seviyesindeki gerilemedir. Bir diğer önemli etken ise, Cezayir Dinarı'nın özellikle ABD Doları karşısında değer kaybetmesidir.⁸⁷

Şekil 66: Cezayir Tarım Sektörü Hacmi (Milyar \$) (Gerçekleşen & Tahmini)

Kaynak: Business Monitor International, 2016

2015 yılında da düşmesi beklenen Cezayir tarım sektörü hacminin, 2016 yılı itibariyle tekrar büyümesi ve 2020 yılında yeniden 22 Milyar \$'lık seviyeye ulaşması beklenmektedir. Gelecek dönemde ekonomide beklenen büyüme ve günlük ürünlerin üretimi için yapılan yatırımların artması, sektördeki büyüme beklentisinin ana nedenlerindendir. Ek olarak, finans sektöründeki liberalleşme ile tarım işletmecilerinin kredi imkanlarının artması da sektörün büyümesine katkı sağlayacaktır.²

⁸⁶ Business Monitor International, Algeria Agribusiness Report, 2016

⁸⁷ EY Analizi, 2016

2011- 2015 İthalat Eğilim Analizi:

Cezayir, 2015 yılında 342 Milyon \$'lık tarım makinesi ithalatı ile Afrika kıtasında en yüksek değerde tarım makinesi ithal eden ikinci ülke olma özelliğine sahiptir. Ürün grubundaki ithalatın 2011-2015 yılları arasında toplam %125 arttığı pazar, tarım sektöründe yapılan yatırımlarla büyümüştür. Yapılan yatırımların amacı, yüksek orandaki işsizliğin giderilmesi ve ekonominin doğal kaynaklara olan bağımlılığının azaltılmasıdır.⁸⁸ İtalya ve Hindistan, Cezayir tarım makineleri pazarına en fazla ihracat gerçekleştiren ülkelerdir. İtalya'nın pazara coğrafi açıdan yakınlığı, pazarda rakiplerine karşı lojistik avantaja sahip olmasına neden olmaktadır.

Süt sağma makineleri haricinde analiz edilen ürünlerin tümünde Cezayir'in ithalatı 2011-2015 yılları arasında artmıştır. Bu artışların tümü, 2011 yılına kıyasla %100'ün üzerindedir. Hasat & harman makineleri en yüksek değerde ithal edilen ürünken, ithalat değeri en yüksek oranda artan ürün yem makineleridir. İthalat hacminin 1,7 Milyon \$ seviyelerinde olduğu süt sağma makineleri pazarı ise, daralma eğilimindedir. Cezayir'in küresel pazarda en fazla süt tozu ithal eden ülkelerden biri olması ve süt tozu ithalatını her yıl artırması, süt makineleri pazarındaki daralmanın başlıca sebeplerindendir.⁸⁹

Tablo 10: Cezayir İthalat Değerleri ve İthalat Büyümeleri

Dış Ticaret Verileri	İthalat (Milyon \$) (2015)	İthalat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)	Türkiye'den İhracat (Milyon \$) (2015)	Türkiye'den İhracat Büyüme Oranı (%) (2011-2015)
8432	37,1	%101	4,9	%357
8433	58,9	%119	4,3	%3916
842481	19,0	%139	2,4	%263
843410	1,7	%-33	1,5	%-36
843610	27,6	%301	3,7	%1902

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin etkin olduğu Cezayir pazarı, analiz edilen ürünlerin tümünde, Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirdiği 10 pazar arasında yer almaktadır. Hasat & harman makineleri ve yem makineleri, Türkiye'nin Cezayir'e ihracatının en hızlı arttığı ürünlerdir. Türkiye tarafından en fazla ihraç edilen ürün ise, toprak hazırlama & ekim makineleridir. Daralan süt sağma makineleri pazarına paralel olarak Türkiye'nin bu ürünlerdeki ihracatı da azalmıştır.

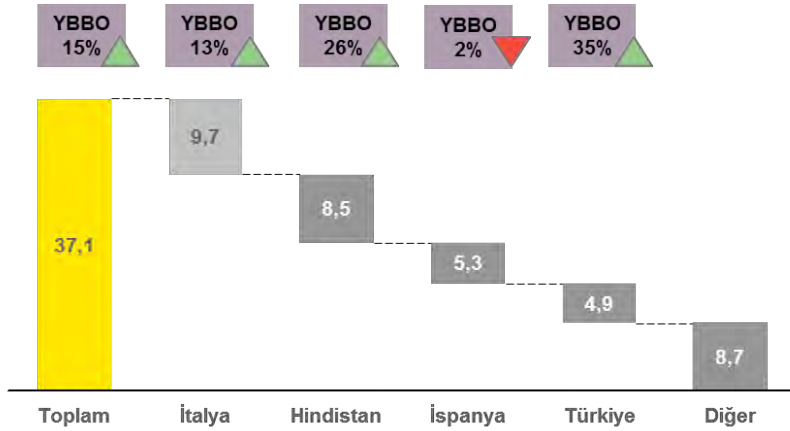
⁸⁸ FAO; World Bank, 2016

⁸⁹ USDA Foreign Agricultural Services, 2014

Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri:

Toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde 2015 yılında 37 Milyon \$'lık ithalat yapan Cezayir'de, İtalya ve Hindistan öne çıkan ülkelerdir. Bu iki ülke, pazardaki talebin yaklaşık yarısını karşılamaktadır. İspanya ve Türkiye de pazarda etkin diğer ülkelerdir. Pazara yakınlıklarıyla lojistik avantaja sahip olan İtalya ve İspanya, orta fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır. Türkiye ve Hindistan ise, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç etmektedir.

Şekil 67: Cezayir'in 2015 Yılı Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri (GTIP: 8432) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

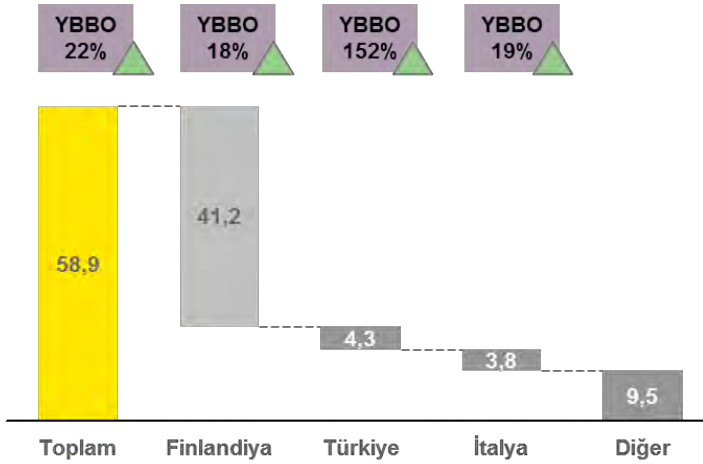
Kaynak: Trademap

2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %15 büyüyen Cezayir pazarında, İtalya, Hindistan ve Türkiye'den yapılan ithalat artmıştır. Bu ülkelerden pazarda lider olan İtalya, Cezayir'e ihracatını aynı dönemde yılda ortalama %13 artırmıştır. Yaklaşık olarak pazarla aynı oranda büyüyen İtalya, Cezayir'deki payını korumuştur. Türkiye ve Hindistan ise, Cezayir'e ihracatlarını, pazar büyümesinin üzerinde artırarak pazardaki paylarını yükseltmiştir. Diğer yandan, İspanya'nın pazara gerçekleştirdiği ihracat azalmıştır. Yapılan analizler, Cezayir'de düşük fiyat segmentindeki ürünlere olan talebin yüksek oranda arttığını göstermektedir.

Hasat & Harman Makineleri:

Cezayir, 2015 yılında 59 Milyon \$ hacimli hasat & harman makineleri ithalat pazarına sahiptir. Pazara 41,2 Milyon \$'lık ihracat gerçekleştiren Finlandiya, pazarda baskın yapıdadır. Bu durumun başlıca nedenleri, Finlandiya'nın Cezayir'e bakanlıklar düzeyinde ziyaretler gerçekleştirmesi ve ticari ilişkilerin gelişmesidir. Türkiye ve İtalya, Finlandiya'dan sonra pazara en fazla ihracat gerçekleştiren ülkelerdir. Finlandiya ve İtalya pazara orta fiyat segmentinde ürün ihraç ederken Türkiye, Cezayir'in düşük fiyat segmentindeki ürün talebini karşılamaktadır.

Şekil 68: Cezayir'in 2015 Yılı Hasat & Harman Makineleri (GTIP: 8433) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

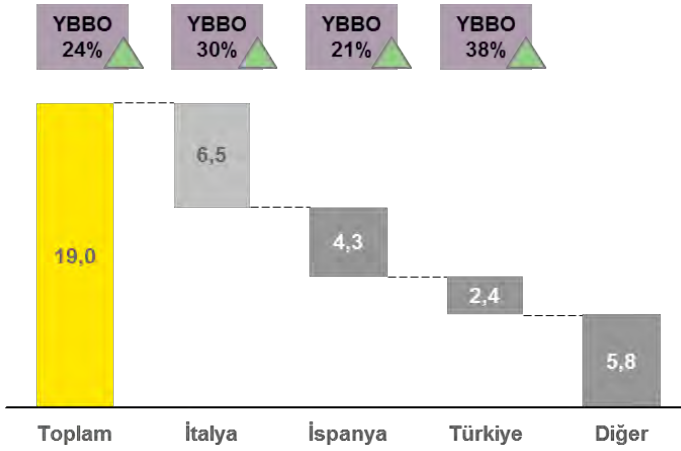
Kaynak: Trademap

Cezayir'in hasat & harman makineleri ithalat pazarı son dört yıllık dönemde yılda ortalama %22 büyümüştür. Aynı dönemde, pazarda incelenen tüm ülkelerin Cezayir'e ihracatı artmıştır. Bu ülkelerden Finlandiya ve İtalya'nın ihracat değeri, pazar büyümesinin altında artmıştır. Bu durum, iki ülkenin de pazardaki paylarını düşürmüştür. Diğer yandan, Türkiye'nin ihracatı pazarın üzerinde büyümüş ve Türkiye'nin hasat & harman makineleri pazarındaki payı artmıştır. Cezayir'in toprak hazırlama & ekim makineleri ürününde olduğu gibi hasat & harman makinelerinde de düşük fiyatlı ürün talebini artırması, Türkiye'nin pazarda büyümesinin başlıca nedenidir.

Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri:

2015 yılında 19 Milyon \$ değerinde sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithal eden Cezayir, en fazla ithalatı İtalya ve İspanya'dan gerçekleştirmektedir. İki ülkenin lojistik avantajları ve daha düşük oranda gümrük vergisi ödemeleri, fiyatta rekabetçi olmalarına neden olmaktadır. İki ülke de pazara düşük fiyatlı ürün ihraç etmektedir. İtalya ve İspanya gibi pazara düşük fiyatlı ürün ihraç eden Türk firmalar ise, pazardaki rakiplerine kıyasla daha yüksek lojistik maliyet ve gümrük vergisi ödemektedir.

Şekil 69: Cezayir'in 2015 Yılı Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri (GTIP: 842481) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

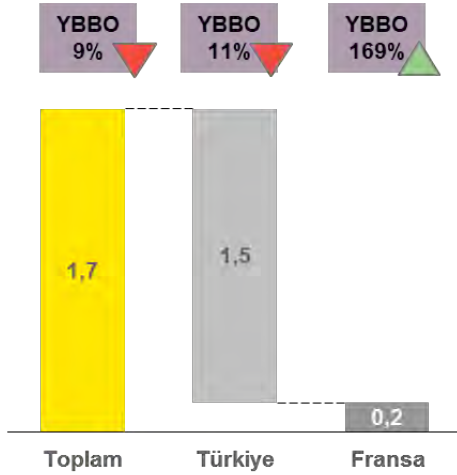
Kaynak: Trademap

2011-2015 yılları arasında yılda ortalama %24 büyüyen Cezayir sulama ekipmanları & ürün bakım ilaçlama makineleri ithalat pazarında, İtalya, İspanya ve Türkiye'den gerçekleştirilen ithalat artmıştır. İspanya'dan yapılan ithalat pazar büyümesinin altındadır. İtalya ve Türkiye'den yapılan ithalat ise, pazardaki büyümenin üstündedir. Bu durum, iki ülkenin Cezayir'deki paylarının artmasına neden olmuştur. Pazara düşük fiyat segmentinde ürün ihraç eden Çin'in pazardaki etkinliğinin azalması, bu durumun başlıca sebebidir.

Süt Sağma Makineleri:

1,7 milyon \$'lık hacme sahip olan Cezayir süt sağma makineleri ithalat pazarı, son dört yıllık dönemde yılda ortalama %9 daralmıştır. Pazardaki ithalatın 1,5 Milyon \$'lık kısmı Türkiye'den yapılmıştır. Bu üründe gümrük vergisinden muaf olan Fransa'dan yapılan ithalat ise, 200 Bin \$ seviyelerindedir. Türkiye pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken, Fransa pazarın yüksek fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır.

şekil 70: Cezayir'in 2015 Yılı Süt Sağma Makineleri (GTIP: 843410) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

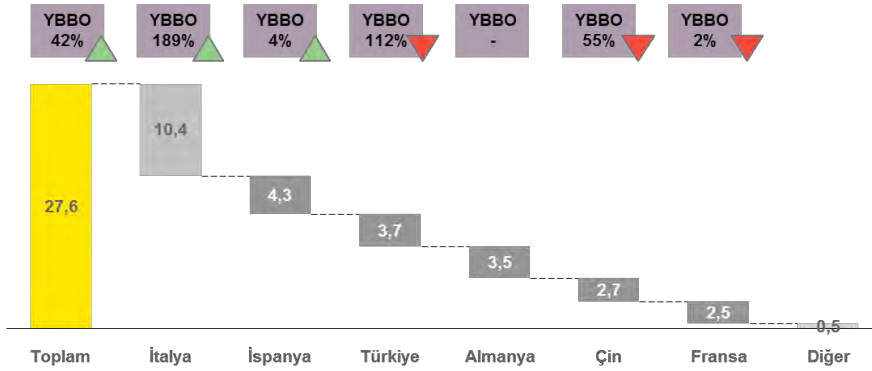
Kaynak: Trademap

Daralan pazarda Türkiye'den yapılan ithalat da azalmıştır. Fransa'nın pazara yeni girmesi, Türkiye'nin ihracatını ve pazardaki payını düşürmüştür. Bu durum, ayrıca, Fransa'nın pazardaki payını da yüksek oranda artmıştır.

Yem Makineleri:

İtalya'nın 10,4 Milyon \$'lık ihracatla lider olduğu Cezayir yem makineleri pazarı, 2015 yılında 27,6 Milyon \$'lık hacme sahiptir. Pazarda etkin olan diğer ülkelerin ihracat değerleri ise birbirine yakındır. Bu durum, pazardaki rekabet seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. AB ülkelerinin yem makineleri ürününde gümrük vergisinden muaf olmaları, pazardaki etkinliklerinin başlıca nedenidir. Ek olarak, İtalya, İspanya ve Fransa, rakiplerine kıyasla Cezayir pazarında lojistik avantaja sahiptir. Pazara en fazla ihracat gerçekleştiren ülke olan İtalya, Cezayir'in yüksek fiyatlı ürün talebini karşılamaktadır. İspanya, Türkiye ve Çin, pazara düşük fiyatlı ürün ihraç ederken, Almanya ve Fransa pazarın orta fiyat segmentindeki ürün ithalatını karşılamaktadır.

Şekil 71: Cezayir'in 2015 Yılı Yem Makineleri (GTIP: 843610) İthalatı (Milyon \$) ve 2011-2015 Arası Bileşik Büyüme Oranı (%)

Kaynak: Trademap

Cezayir yem makineleri ithalatını son dört yıllık dönemde yılda ortalama %42 artırmıştır. Pazarda İtalya'dan yapılan ithalatın aynı dönemde yüksek oranda artması, İtalya'nın Cezayir'deki payını da yükseltmiştir. Almanya ise, pazara yeni girmiştir. Pazardaki diğer ülkelerin paylarında azalma olduğu tespit edilmiştir. Bu ülkelerden Türkiye ve Çin'in pazardaki paylarının yüksek oranda azalması, Cezayir'deki talebin yüksek fiyat segmentindeki ürün talebinin arttığını göstermektedir.

Satış Dağıtım Kanalları:

Satış ve dağıtım kanalı olarak birçok yapı bulunmaktadır. Devlete ait toptan pazarlama şirketleri endüstriyel ekipman satışı gerçekleştirmektedir. Ayrıca acente, distribütör ya da ortak yatırım kanalı ile pazara girilebilir. Yerel acente ya da distribütör, Cezayirli firmalar ile ilişkilerin yürütülmesinde faydalı olacağı gibi pazarı tanımaları sebebiyle birçok mevzuat ve pazarlama konusunda yol gösterici olabileceklerdir. Satış sonrası hizmetler için yine tedarikçiler 1 yıl süreyle hizmet vermektedir fakat bunun için firma ile tedarikçi teknik yardım anlaşması yapmalıdır. Ek olarak hükümet yurtdışında üretilen ekipmanın Leasing şirketleri aracılığı ile kiralanmasına da izin vermektedir.

Türkiye için Pazardaki Fırsat ve Tehditler:

Fırsatlar	
▶ Afrika kıtasının dördüncü büyük ekonomisine sahip olması ▶ 2020 yılı itibarıyla nüfusunun artış göstererek 43,5 Milyon seviyesine ulaşacağı tahmin edilmesi ve beraberinde tarımsal tüketimde artış yaşanacağı öngörülmesi ▶ Ülkenin doğal kaynaklara bağımlılığın ve işsizliğin azaltılması için sanayi ve tarım alanlarına yaptığı yatırımlarda artış yaşanması ve dolayısıyla Cezayir'in tarım sektöründe kendine yetebilir hale gelebilmeyi planlaması ▶ Cezayir'in tarım sektörüne yaptığı yatırımlar ve hükümetin destekleyici politikaları ile 2020 yılında tarım sektörü hacminde artış beklentisi ▶ Cezayir ekonomisinde beklenen büyüme ve günlük ürünlere yönelik yatırımların artış göstermesi ile tarımın ve başta süt sağma makineleri olmak üzere tarım makineleri üzerinde olumlu etkilerin beklentisi ▶ Ekonomideki liberalleşme yönünde atılan adımlar ile çiftçilerin kredi imkanlarında artış yaşanması ile tarım makinesi alımının artacağı öngörülmesi ▶ Cezayir'in süt sağma makineleri haricinde, ilgili tüm alt sektörlerde küresel ithalat değerlerinin ve Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalatın artış göstermesi ve aynı zamanda süt sağma makinelerinin tamamına yakının Türkiye'den karşılanması sebebiyle pozitif Türk malı algısına sahip olunması	
Tehditler	

- ▶ Pazara genel olarak AB ülkeleri, Hindistan ve Çin'in yerleşmiş olması
- ▶ ABD Doları karşısında yaşanan dalgalanmaların, ülkenin ekonomisinde istikrarsızlık yaratabilmesi
- ▶ İş yapma kolaylığının verimsiz olmasına ek olarak, genel risk puanlamalarının da ortalamanın üzerinde risk barındırması sebebiyle firmaların pazar dikkatli olmalarının gerekliliği
- ▶ Ülkenin ana gelir kalemlerinden olan doğal kaynakların küresel pazarda fiyatının düşmesi
- ▶ AB ülkelerinin lojistik açıdan ve gümrük vergilerinde avantajlı olmaları
- ▶ Toprak hazırlama & ekim makineleri ve yem makineleri pazarlarında rekabet seviyesinin yüksek olması

4.3. Hedef Pazarlarda Gümrük Vergileri, Ticari Anlaşmalar, Standartlar ve Regülasyonlar

Gümrük Vergileri:

Hedef ülkelerin toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri, süt sağma makineleri ve yem makinelerinde ihracatçı ülkelere uyguladıkları gümrük vergi oranları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Pakistan'ın, incelenen ürünler için Çin ve Malezya ile STA'sı⁹⁰ bulunmaktadır ve dolayısıyla her iki ülkeden de vergi alınmamaktadır. Türkiye dahil olmak üzere tüm ülkeleri %5 oranında vergiye tabi tutmaktadır. Bu sebeple, Türkiye'nin Pakistan pazarında rakiplerine oranla herhangi bir vergi avantajı bulunmamaktadır. Fakat genel olarak incelendiğinde, tarım verimliliğinin artırılması için canlı hayvan ve tarım sektörü makineleri ithalatında vergi oranları düşürüldüğü gözlemlenmiştir.

Tablo 1: Pakistan Gümrük Vergi Oranları

GTIP Numaraları	8432	8433	842481	843410	843610
Türkiye	%5	%5	%5	%5	%5
AB Ülkeleri	%5	%5	%5	%5	%5
ABD	%5	%5	%5	%5	%5
Çin	%0	%0	%0	%0	%0
Hindistan	%5	%5	%5	-	-
Malezya	%0	%0	%0	-	-

Kaynak: Trademap

⁹⁰ <http://www.commerce.gov.pk>

Etiyopya, incelenen tüm ürünler için Türkiye ve pazarda etkin olan diğer ülkelere ürün bazında değişiklik gösteren %5 ile %6,1 arası oranlarında gümrük vergisi uygulamaktadır. Dolayısıyla, pazarda vergi oranı ile rekabet avantajına sahip ülke bulunmamaktadır.

Tablo 2: Etiyopya Gümrük Vergi Oranları

GTIP Numaraları	8432	8433	842481	843410	843610
Türkiye	%6,1	%6	%5	%5	-
AB Ülkeleri	%6,1	%6	%5	%5	%5
Brezilya	%6,1	%6	%5	%5	%5
İsrail	%6,1	%6	%5	%5	-
Çin	%6,1	%6	%5	%5	%5
Güney Afrika	-	%6	%5	%5	%5

Kaynak: Trademap

Vietnam, Singapur ve Tayland ASEAN⁹¹ ülkeleri kapsamında Serbest Ticaret Bölgesini (AFTA⁹²) oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu ülkeler herhangi bir vergi kapsamında yer almamaktadır. Çin, Singapur ve Tayland, yem makineleri alt sektörü için diğer ithalatçılara kıyasla daha küçük oranlarla da olsa vergiye tabi tutulmaktadır. Japonya'nın ise Vietnam ile Ekonomik Ortaklık İşbirliği bulunmaktadır. Pazarda göreceli olarak daha düşük vergi oranları ödemektedir. Öte yandan Vietnam, süt sağma makinelerinde tüm ithalatçıları vergiden muaf tutmaktadır. Türkiye, pazardaki oyuncular karşısında herhangi bir avantaja sahip değildir.

Tablo 3: Vietnam Gümrük Vergi Oranları

GTIP Numaraları	8432	8433	842481	843410	843610
Türkiye	%7,4	%4,4	%3,8	%0	%20
Çin	%0	%0	%0	%0	%10
Japonya	%2,7	%1,7	%2,5	-	%9
Singapur	%0	%0	%0	-	%2,5
Tayland	%0	%0	%0	-	%2,5
İsrail	-	-	%3,8	%0	%20
AB Ülkeleri	%7,4	%4,4	%3,8	%0	%20
ABD	%7,4	%4,4	%3,8	%0	%20

Kaynak: Trademap

Özbekistan'ın Türkiye ve diğer ithalatçı ülkelere vergi konusunda bir imtiyazı bulunmamaktadır. İlgili alt sektör bazlı değişim gösteren vergi oranları %2,3,

⁹¹ ASEAN (Association of Southeast Asian Nations): Güney Doğu Asya Uluslar Birliği

⁹² ASEAN Free Trade Area

%9,2 ve %20 oranlarında değişim göstermektedir. Fakat aynı zamanda süt sağma makineleri ve yem makineleri için pazarda herhangi bir vergi uygulaması yer almamaktadır.

Tablo 4: Özbekistan Gümrük Vergi Oranları

GTIP Numaraları	8432	8433	842481	843410	843610
Türkiye	%9,2	%2,3	%20	%0	%0
AB Ülkeleri	%9,2	%2,3	%20	%0	%0
Çin	%9,2	%2,3	%20	%0	%0

Kaynak: Trademap

Cezayir'in ithalatında yer alan AB üyesi ülkelerin diğer büyük oyunculara nazaran daha düşük oranlarda vergi uygulamaları bulunmaktadır. AB ile Cezayir arasındaki Ortaklık Anlaşması kapsamında gümrük vergisinin kademeli olarak daha düşürölmesi planlanmaktadır. Türkiye de dahil olmak üzere pazarda AB ülkelerine karşı avantajlı bir konuma sahip ithalatçı ülke yer almamaktadır.

Tablo 5: Cezayir Gümrük Vergi Oranları

GTIP Numaraları	8432	8433	842481	843410	843610
Türkiye	%5	%7,3	%5	%5	%5
AB Ülkeleri	%3	%3,9	%3	%0	%0
Hindistan	%5	%7,3	-	-	-
Çin	%5	%7,3	%5	%5	%5

Kaynak: Trademap

Ticari Anlaşmalar:

Çifte Vergilendirmeyi Önlleme, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması ve Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmaları ile iki ülke arasındaki yatırımların büyütölmesi, ticari ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Cezayir ve **Özbekistan** ile Türkiye arasında herhangi bir STA bulunmamaktadır. Fakat Çifte Vergilendirmeyi Önlleme Anlaşması ile vergi ödemelerinde oluşabilecek mükerrer işlemlerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Vietnam, Etiyopya ve Pakistan ile Türkiye arasında Çifte Vergilendirmeyi Önlleme, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları yer almaktadır. Ayrıca Ekonomi İşbirliği Teşkilatı Anlaşması (EİT⁹³) kapsamında,

⁹³ ECOTA Economic Cooperation Organization Trade Agreement

2003 yılından itibaren Pakistan, İran, Türkiye, Azerbaycan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan, Afganistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın aralarında yer aldığı kademeli olarak vergi oranının düşürülmesi ve en yüksek oranın %15 olmasına yönelik anlaşma yer almaktadır. Böylelikle GTS rejimi⁹⁴ kapsamında tek taraflı olarak taviz verilen bölgelerin tarifelerde yaşanacak indirimler sonucunda ihracatta olumlu gelişmeler yaşanmaktadır. Ayrıca 2016, Mart tarihinde STA'nın yapılması için ön uzlaşma göstergesi olarak STA Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır.⁹⁵

Ek olarak, Vietnam gümrük, tarım ve veterinerlik alanlarında işbirliğine ilişkin anlaşma ve mutabakat zabıtlarına ilişkin müzakere süreci devam etmektedir.⁹⁶

Standartlar ve Regülasyonlar:

Pakistan Hükümeti, ülkedeki standartları ISO standartlarıyla uyumlu hale getirmiştir. Yani, herhangi bir ürün için geçerli olan ISO standardı, ülkenin standartlarıyla eşleşmektedir.⁹⁷ Bu yüzden, tarım makineleri için verilen **ISO/TC 23** standartları⁹⁸, Pakistan'a ihracat gerçekleştirecek firmalar için yeterli olacaktır.

Etiyopya standartları ISO standartlarıyla entegre olması sebebiyle, tarım makineleri için **ISO/TC 23** standartları geçerlidir. Ülkede yer alan ilgili kurum ise Etiyopya Kalite ve Standartlar Kurumu'dur ve bu hususta ülkedeki tek yetkili kuruluştur.

Vietnam Bilim ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Standart ve Kalite Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen standartlar ulusal ve yerel olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Tarım makineleri ürün grubunda Vietnam'ın 211⁹⁹ adet standardının yer aldığı listeye aşağıdaki internet bağlantısından ulaşılabilir.

Özbekistan'ın ithalat denetimi Uzbekstandart Devlet Ajansı tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla firmalar, gerekli belgeleri bu kuruma iletmekle yükümlüdür. Fakat ÖZDAVSTANDART, TSE ile birlikte çalıştığı için ürünler ikinci bir kontrole tabi tutulmamaktadır. Pazarda etiketlerin Özbekçe olması zorunluluğu yer almaktadır.

⁹⁴ Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi, www.mfa.gov.tr

⁹⁵ www.ekonomi.gov.tr

⁹⁶ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-vietnam-siyasi-iliskileri.tr.mfa>

⁹⁷ Pakistan Standards and Quality Control Authority

⁹⁸ ISO - International Organization for Standardization

⁹⁹ www.tcvn.gov.vn/sites/head/en/tim-kiem-tieu-chuan.aspx?sk=&cat=tcvn

Cezayir gümrük idareleri tarafından ihracatı yapılması planlanan  r nlerin “Certificate of Conformity/ Certificate of Quality Control of Goods” altında kalite kontrol belgeleri gerekmektedir. İlgili  r nlerin insan sağlığı ve güvenliği ile  evre koruma yönünden standartlara uygunluğu denetlenmektedir.

5. Sektöre Yönelik Tavsiyeler

5.1. Eğitim ve Gelişim Önerileri

Konya Ticaret Odası bünyesinde yer alan ve tarım makinelerinde faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve hedeflenen pazarları göz önünde bulundurularak, ihracat faaliyetlerini belirli bir strateji üzerinden yönetmelerini sağlamak ve gerekli alanlarda yetkinliklerinin gelişimini desteklemek için aşağıda yer alan eğitimler önerilmektedir. Bu eğitimlerin, tarım makineleri sektörü için teknolojik ilerlemelerin takip edilmesi, ihracat ve lojistik yetkinliklerinin geliştirilmesi ve hedef pazarlarda stratejilerin belirlenmesine yardımcı olması hedeflenmektedir.

İhracat Yetkinlikleri:

- ▶ Pazar Araştırması Yöntemleri
- ▶ Uluslararası Pazarlama ve Dağıtım Kanalları
- ▶ Dış Ticarete Kalite, Çevre ve Güvenlik
- ▶ Ürün Kalite Standartları ve Sertifikasyonlar
- ▶ Kalite/yönetim/çevre güvence sistemleri
- ▶ İhracata Yönelik Devlet Yardımları
- ▶ Dış Ticarete Kullanılan Belgeler
- ▶ Dış Ticarete Standartlar
- ▶ Ticari İletişim İngilizcesi

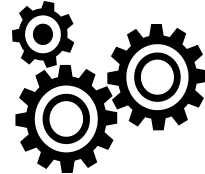
Pazarlama Stratejileri ve Hedefler:

- ▶ İhracatta Pazarlama
- ▶ İş Geliştirme
- ▶ Stratejik Pazarlama ve Marka Yönetimi
- ▶ Marka ve Markalaşma Stratejisi
- ▶ Stratejik Planlama
- ▶ Rekabet Analizi
- ▶ Pazarlama Planının Oluşturulması

Organizasyonel Yapı ve Personel:

- ▶ Eğitim ve Gelişim Yönetimi
- ▶ İş Analizi ve İnsan Gücü Planlama
- ▶ Zaman Yönetimi
- ▶ Süreçler ve Görev Tanımları

Üretim Süreçleri ve BT Yetkinlikleri:

- ▶ Ürün Geliştirme
- ▶ Girişim ve İnovasyon
- ▶ Ar-Ge ve Teknolojik İnovasyon

- ▶ İş Ekipmanlarının Güvenli Kullanımı
- ▶ İş Güvenliği
- ▶ Kalite Eğitimleri
- ▶ Verimlilik Eğitimleri
- ▶ Süreç Yönetimi
- ▶ Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
- ▶ B2B Odaklı Müşteri İlişkileri Yönetimi (CRM)
- ▶ Toplam Kalite Yönetimi
- ▶ Bilgisayar Destekli Reklam ve Tasarım

Finans Yetkinlikleri:

- ▶ Bütçe Yönetimi ve Denetimi
- ▶ Finansal Planlama Teknikleri
- ▶ Kredi Analizi ve Kredi Yönetimi
- ▶ Stratejik Finansal Analiz

5.2. Pazarlarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Bu bölümde Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir'in yer aldığı hedef pazarlara tarım makinesi ürünleri ihraç etmek isteyen firmaların yararlanmaları için pazara yönelik tavsiyeler, eğilimler ve önemli noktalara yer verilmektedir.¹⁰⁰

	Mesai Saatleri	Tatil Günleri	Resmi Tatiller
Pakistan	09.00- 14.00	Cuma	23 Mart, 1 Mayıs, 14 Ağustos, 6 Eylül, 11 Eylül, 9 Kasım, 25 Aralık

- ▶ Her yıl, tarihinde değişiklik görülen diğer tatiller, kandiller ve Aşure Günü'dür.
- ▶ Bankalar, Pazar- Perşembe 09.00- 13.00, Cumartesi 09.00- 12.00 saatlerinde çalışmaktadır
- ▶ Ticarete Urduca ve İngilizce olmak üzere her iki resmi dil de kullanılmaktadır.

Gümrük Prosedürleri:

- ▶ Gümrük prosedürleri eyalet ve limanlara göre değişiklik göstermektedir.

¹⁰⁰ TC Ekonomi Bakanlığı Ülke Masaları, Uzinfovest, VDMA gibi birçok sektör araştırması raporundan faydalanılmıştır.

- ▶ Ayrıca, liman ve altyapı yetersizlikleri sebebiyle, gümrükten çekme işlemleri zaman ve maliyet kaybı oluşturmaktadır.
- ▶ Ürünler için uluslararası standartlar kabul görmektedir. Pakistan Standartlar ve Kalite Kontrol Kurumu (PSQCA) ilgili standartlarla ilgili tüm mevzuata yönelik çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Müşteri Profili ve Alışkanlıkları:

- ▶ Nüfusun yarısından fazlası kırsal kesimde yaşamakta ve geçimini canlı hayvan, tarım aktiviteleri üzerinden gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla tarımın gelişimi, ülke gelişimi ile paralel ilerlemektedir. Tarımsal geliri arttırmak için verimliliğe verilen önem, dolayısıyla da makineleşmeye verilen öncelik artış gösterecektir.
- ▶ Ticari ilişkiler kurulması planlanan firmalar ile yazılı iletişim kurulması önerilmektedir. Ayrıca ilgili firmalarla yapılacak görüşmelerde ticaret odası kayıt belgeleri ibrazının istenmesi önem arz etmektedir.
- ▶ Sektör, küçük çiftçilerden oluşmakta ve 2030 yılına kadar ülkenin gıda ihtiyacının karşılanabilmesi için çeşitli limitler konulmaktadır. Büyük toprak sahipleri ülkede ekilebilir arazilerin %60'ını ve sulama sistemlerinin büyük kısmını elinde bulundurmaktadır.

Ödeme Şekilleri:

- ▶ Pakistan'ın düzensiz ödemeleri ve rüşvet hususunda genel yapısının ortalamanın altında puanlamaya¹⁰¹ (2,99) sahiptir. Dolayısıyla, ekstra ödemelerin önüne geçmek için ticari faaliyet gösterecek firmaların temkinli olmaları gerekmektedir.

Ana Oyuncular ve Rekabet Seviyesi:

- ▶ Pakistan ile ticari ilişkiler üzerinde en büyük etkinin lojistik anlamda olduğu gözlemlenmiştir. Deniz taşımacılığı, Dubai aktarmalı yapıldığı için maliyetli ve uzun sürmektedir. Karayolu taşımacılığı ise, İran üzerinden gerçekleştirilmekte ve yerli benzin, ek ücretler, özel gümrük uygulamaları ve güvenlik problemleri engel teşkil etmektedir. Karayolu Anlaşması yapılmasına rağmen, Pakistan'ın TIR sistemini uygulayan bir ülke olmaması sebebiyle avantaj sağlamamaktadır. Bu durum, Türk firmaların pazarda rekabet koşullarını zorlaştırmaktadır.
- ▶ Hükümetin tarımsal verimliliği arttırmak için mahsul verimliliğini artırma yolunda çalışmalar yapmaktadır. Bunun için sistematik olarak

¹⁰¹ EY Growing Beyond Borders Irregular payments and bribes: Global Competitiveness Report, World Economic Forum, Switzerland (2015-16) doğrultusunda, ithalat- ihracat, kamu hizmetleri, yıllık vergi ödemeleri, kamu sözleşmeler ve lisans alımı, hukuksal kararlar alanlarında belgesiz ekstra ödeme ve rüşvet alımının yaygınlığı incelenmiştir. (Puanlama: 1- Oldukça Yaygın, 7- Hiç Meydana Gelmemekte)

daha iyi ve teknolojik tarım bileşenlerine yer verilecektir. Sektördeki rekabet arttırılarak sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenmektedir.

Etiyopya	Mesai Saatleri	Tatil Günleri	Resmi Tatiller
	08.00- - 17.30	Cumartesi & Pazar	7 Ocak, 19 Ocak, 2 Mart, 6 Nisan, 6 Mayıs, 28 Mayıs, 11 Eylül, 12 Eylül

- ▶ Vize uygulaması bulunmaktadır ve üç aydan fazla vize taleplerinde Etiyopya'dan davet yazısı ibraz edilmek zorundadır.
- ▶ Etiyopya, 13 aydan oluşan Gregorian Güneş Takvimi kullanmaktadır.

Gümrük Prosedürleri:

- ▶ Gümrük işlemlerinde gecikmeler sıklıkla yaşanmaktadır.
- ▶ Tüm ithalat ve ihracat aktiviteleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı nezdinde gerçekleştirilmektedir. Yerli üretimi korumak amaçlı ithalat kısıtlamaları yaşanabilmektedir.
- ▶ İthalatın Etiyopya Resmi Makamlarına kayıtlı Etiyopyalı temsilci ve dağıtıcılar tarafından yapılması gerekmektedir.
- ▶ Tüm ithalatçı ve ihracatçılar Bakanlığa tescil olarak iş ve çalışma lisansı almak zorundadır.

Müşteri Profili ve Alışkanlıkları:

- ▶ Ülke ekonomisi tarımdan elde edilen gelir ile şekillenmektedir ve dolayısıyla sanayi alanında yeterli kapasiteye sahip olmadığı için tarım makineleri sektöründe de ithalata bağımlı ilerlemektedir.
- ▶ Ülkedeki tarım arazilerinin yalnızca 1/5'i kullanılmaktadır.
- ▶ Tarım sektörünün gelişimine yönelik, yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının arttırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edilmesi planlanmaktadır. Dolayısıyla makineleşmeye verilen önem ve tarımsal makine çeşitliliğine verilen önem de aynı oranda artış gösterecektir.
- ▶ Şubat- Mart ve Haziran- Eylül ayları olmak üzere iki yağışlı dönem bulunmaktadır. Sulama alt yapısı bulunmayan Etiyopya için yağışlı dönemler büyük önem arz etmektedir.

Ödeme Şekilleri:

- ▶ Ödemek şekilleri kapsamında Etiyopya'nın ortalamanın altında puanlamaya (3,38) sahip olduğu tespit edilmiştir. Düzensiz ödeme &

rüşvet hususunda ihracatçı firmaların, ekstra ödemelerin önüne geçmek için oldukça temkinli olmaları gerekmektedir.

Ana Oyuncular ve Rekabet Seviyesi:

- ▶ Ülkede genel olarak küçük ölçekli işletmelerin varlığı görülmekle birlikte, üretimler ağırlıklı olarak iç pazara yönelik gerçekleştirilmektedir.
- ▶ Pazardaki altyapı eksikliği ve gelişmişlik seviyesi pazara Batılı ülkelerin girmesini güçleştirmektedir. Afrika bölgesinde yer alan pazarların farklı standartlara hitap etmesi, pazarda Çin ve Hindistan gibi üreticilerin pazarda daha faal olmalarını sebebiyet vermektedir.
- ▶ Pazarın tarım makineleri ihtiyacı ağırlıklı olarak Çin menşeli üreticiler tarafından giderilmiştir. Bu durumun en büyük sebebi, nihai alıcıların yine Çinli yatırımcılardan oluşmasıdır.
- ▶ Etiyopya'da, hali hazırda 800 adet tarımsal yatırımın yine Asyalı firmalar tarafından finanse edildiği bilinmektedir
- ▶ Son dönemde hükümet tarafından sağlanan kredi ve teşvikler, Etiyopyalı tarım üreticilerinin makine alımını pozitif yönlü etkilemiştir. Fakat fiyata duyarlı alıcılar yine Çin ürünlerine yönelecektir. Bu eğilimin bir süre daha devam edeceği tahmin edilmektedir.

	Mesai Saatleri	Tatil Günleri	Resmi Tatiller
Vietnam	08.00- 17.00	Cumartesi & Pazar	27 Ocak, 14 Şubat, 3 Şubat, 8 Mart, 26 Mart, 30 Nisan, 1 Mayıs, 19 Mayıs, 1 Haziran, 19 Ağustos, 2 Eylül, 6 Kasım, 20 Kasım, 22 Aralık

- ▶ Cumartesi faaliyet gösteren yerlerde 08.00- 11.30 arası çalışılmaktadır.
- ▶ Resmi dil Vietnamca olmakla birlikte, İngilizcenin de etkisi büyük ölçüde görülmektedir.
- ▶ Umuma mahsus pasaport sahipleri vizeye tabidir. Resmi pasaport sahipleri ise 90 günü aşkın sürelerde vizeye tabi tutulmaktadır.

Gümrük Prosedürleri:

- ▶ Özel bölgelerde taşımacılık, dağıtım ve depolamaya yönelik antrepolar bulunmaktadır. Fakat gümrük ve sigortacılık işlemleri için yabancı firmaların yine bölgesel gümrük ofisleri ile iletişime geçmeleri

gerekmektedir. Bu bölgelerdeki gümrük işlemleri ve teslimat süresi belirli olmamaktadır.

Müşteri Profili ve Alışkanlıkları:

- ▶ Tarım sektörünün GSYİH içerisindeki payı %23 civarındadır ve ülke ekonomisinde büyük etkiye sahiptir.
- ▶ Bölgedeki tarım arazileri sınırlı olmakla birlikte sektör, oldukça verimli bir yapıya sahiptir.
- ▶ Tarım sektörünün GSYİH içerisindeki oranının 2020 yılına kadarki dönemde %18,7 olacağı öngörülmektedir.
- ▶ En önemli ihraç malları arasında kahve, pirinç ve biber gibi tarımsal ürünler yer almaktadır.

Ödeme Şekilleri:

- ▶ Ülkenin düzensiz ödemeleri ve rüşvet hususunda genel yapısının ortalamanın altında puanlama (3,22) ile Etiyopya'dan sonra en yüksek skora sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple, ekstra ödemelerin önüne geçmek için ticari faaliyet gösterecek firmaların temkinli olmaları önerilmektedir.

Ana Oyuncular ve Rekabet Seviyesi:

- ▶ Japonya menşeli Kubota tarım makineleri üreticisi, Vietnam pazarına hakim konumdadır.
- ▶ Pazarda aktif olan Çin ve Kore gibi oyuncuların yanı sıra, Trans Pasifik Anlaşması¹⁰² ile ABD'ye uygulanan vergi oranlarının 4 ile 11 yıl arası içerisinde düşürülmesi planlanmaktadır. Küresel seviyede önemli bir oyuncu olan ABD'nin pazardaki faaliyetlerinin artış göstermesi rekabeti önemli derecede etkileyecektir.¹⁰³
- ▶ Tarım makinelerinin cirosu 4 Milyon \$(2010) değerinden, 2015 yılı itibarıyla 279, 5 Milyon \$ civarına yükselmiştir.¹⁰⁴
- ▶ İş gücünde yapılan değişiklikler, kredi koşullarının iyileşmesi, tarımın makineleşmesindeki hükümet desteği ve tarım makinelerinin yenilenmesine yönelik talepteki artışlar, Vietnam'ın tarım makineleri pazarının büyümesine sebebiyet vermektedir.

¹⁰² Avustralya, Brunei, Kanada, Çin, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur, Amerika Birleşik Devletleri ve Vietnam 'ı kapsayan anlaşmada mevcut durum için ABD'nin Brunei, Japonya, Malezya, Yeni Zelanda, ve Vietnam'a imtiyazlı erişimi bulunmamaktadır. (2016)

¹⁰³ International Trade Administration Opportunities for the US Machinery Sector Trans-Pacific Partnership, 2016

¹⁰⁴ <https://www.news-pr.in/vietnam-tractor-implement-market.html>

Özbekistan	Mesai Saatleri	Tatil Günleri	Resmi Tatiller
	09.00- 18.00	Cumartesi & Pazar	1 Ocak, 8 Mart, 21 Mart, 9 Mayıs, 1 Eylül, 1 Ekim, 8 Aralık, Ramazan ve Kurban Bayramları

- ▶ Diplomatik pasaportlar hariç, Türk vatandaşlar için vize zorunluluğu bulunmaktadır.
- ▶ Vize alabilmek için Özbekistan'dan davetiye alınması (teleks numarası) gerekmektedir.

Gümrük Prosedürleri:

- ▶ İthalat kontratlarının gümrük idaresine kaydı zorunludur.
- ▶ Gümrük vergilerine ek olarak referans fiyat uygulaması yapılmaktadır ve aksiz vergi (bandrol) ve katma değer vergileri alınmaktadır. Ayrıca getirilen malın, beyan edilen fiyatıyla emsal teşkil eden fiyat arasındaki farkın da vergisi tahsil edilmektedir.

Müşteri Profili ve Alışkanlıkları:

- ▶ Toplamda 20,5 Milyon hektarlık tarımsal faaliyet gösterilebilecek alan bulunmaktadır.
- ▶ Hükümet tarafından yerli üreticiye kredi, sulama imkanı ve vergi ödemelerinden birçok imtiyaz tanınmaktadır.
- ▶ Dünya Bankasının "Rural Enterprise Restructuring Project" kapsamında tarım sektörüne yönelik çalışmaları 2015 yılından sonrası için yapılmaya devam edecektir. 95 Bin hektarlık sulama ve drenaj sistemini geliştirerek 503 çiftçi ve KOBİ'lere yönelik 37 Milyon \$ civarında reformlar gerçekleştirilecektir.¹⁰⁵

Ana Oyuncular ve Rekabet Seviyesi:

- ▶ Özbekistan bölgedeki neredeyse tek tarım makinesi üreticisi konumundadır ve önemli üretim kapasitesine sahiptir. Yerli ve yabancı olmak üzere önemli üreticiler; JSC TTZ, CASE, JSC Chirchiqqishloqmash, CLAAS Central Asia Investment, Lemken, Case New Holland'dır.
- ▶ Biçerdöver, traktör, römork, spreyleyler, pulluk vb. birçok ürün olmak üzere toplamda 5,7 bin adet makine üretilmiştir.¹⁰⁶
- ▶ Hükümet tarafından 2015-2019 yılları arasında tarım sektörünü geliştirmeye yönelik 391 yeni proje yapılması hedeflenmektedir.

¹⁰⁵ World Bank Group – Uzbekistan Partnership: Country Program Snapshot, 2016

¹⁰⁶ 2012

Depolama ve muhafaza ağırlıklı bu yatırımın tarımdaki faaliyetlerin hacmini arttıracığı tahmin edilmektedir.

- ▶ Türkiye'ye yönelik tarım makineleri ürünlerinin kalite ve marka bilinirlikleri yüksek olup birçok ihracat ürünü gibi oldukça rağbet görmektedir.¹⁰⁷

Cezayir	Mesai Saatleri	Tatil Günleri	Resmi Tatiller
	08.30- 17.00	Cuma & Cumartesi	1 Ocak, 1 Mayıs, 5 Temmuz, 1 Kasım

- ▶ Resmi dil Arapça olmakla birlikte, ticarete Fransızca ağırlıklı bir şekilde kullanılmaktadır. Görüşmelere iki dilden birini bilen kişiler ile katılım gösterilmesi önerilmektedir.
- ▶ Yaz dönemlerinde mesai saati 15.30'da sona ermektedir.

Gümrük Prosedürleri:

- ▶ Cezayir ile STA bulunmaması sebebiyle gümrük vergisi yüksek olabilmektedir. Dolayısıyla firmalar düşük bedelli fatura kesilmesini talep edebilmektedir. Fakat gümrükte fark edilmesi dahilinde ilgili ürün uzun teftiş sürelerine maruz kalarak el konulabilmektedir.
- ▶ İthal edilen ürünün üzerinde ürün spesifikasyonlarına yönelik etkilerin Arapça olması gerekmektedir.

Müşteri Profili ve Alışkanlıkları:

- ▶ Genel müşteri profilinin marka algısı henüz oluşmamıştır ve fiyat duyarlılığı yüksektir.
- ▶ Tarımsal makine ihtiyacının %95'i ithalat ile karşılanmaktadır.
- ▶ National Agricultural and Rural Development Programme (PNDR) adı altında tarımsal üretimin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Mekanizasyon, AR-GE, tarımsal alanın genişletilmesi gibi çalışmaları kapsamaktadır.

Ödeme Şekilleri:

- ▶ Ekstra ödemeler, rüşvet vb. hususlarda ihracatçı firmaları zor durumda bırakabilecek skora (3,1) sahip olan Cezayir için temkinli davranılması önerilmektedir.

¹⁰⁷ TC Ekonomi Bakanlığı, Özbekistan Ülke Masası

Ana Oyuncular ve Rekabet Seviyesi:

- ▶ Alt yapının yetersiz olması ve ortak tarihi geçmiş sebebiyle pazarda Avrupa Birliği ülkelerinin yoğunluğu görülmektedir.
- ▶ Hint menşeli ITL Sonalika tarım makinesi üreticisinin Cezayir'de üretim tesisi yer almaktadır. Bu şekilde hem maliyetler düşürülmekte hem de pazarda rekabet avantajı sağlamaktadır.

6. Değerlendirme ve Sonuç

Küresel Sektör Eğilimleri ve Öncelik Hedef Pazarlar Analizi Raporu'nda hedef pazarların analizi bölümü altında beş hedef pazarın analizi gerçekleştirilmiş ve bu beş hedef pazarın Türkiye için avantaj oluşturduğu durumlar tespit edilmiştir. Analize dahil edilen bu pazarlar sırasıyla Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir'dir. Bu kapsamda, hedef ülkelerin gelişmekte olan ülke kategorisinde olduğu niş pazarlara sahip ülkelere göre değerlendirilmiştir.

Hedef pazarlar genel olarak değerlendirildiğinde, özellikle Vietnam ve Cezayir'de tarım makineleri sektörünün büyük hacme sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Pakistan ile birlikte bu ülkeler, tarım makineleri sektörünün gelişiminde büyük etkisi olan tarım sektöründe de yoğun olarak faaliyet göstermektedir. Hedef ülkelerin tümünde ihracatın büyük bir çoğunluğu tarımsal ürünlerden oluşmaktadır. Tarımın ekonomiye katkısı %15 ile %25 arası değişim göstermektedir.

Özbekistan, lojistik erişilebilirliği açısından en iyi tabloya sahip ülke özelliğini taşımaktadır. Genel risk skorları açısından gümrük süreç yükünün orta seviyede yer aldığı Pakistan, Etiyopya ve Vietnam ülkeleri öne çıkmaktadır. Ayrıca Etiyopya ve Vietnam ülke risk skoru açısından ortalama bir tablo çizerken iş yapma kolaylığı açısından Vietnam ve Özbekistan orta risk puanlarına sahiptir.

Ek olarak, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir'in doğalgaz ve petrole dayalı ekonomileri dalgalı bir yapıda seyredebilmekte fakat gelir seviyeleri yüksek ilerlemektedir. Hedef ülkeler tarım sektörünün gelişimi için elektrik, altyapı ve sulama gibi konularda yatırımlarını arttırmaya çalışmaktadır.

Ülkelerin beş alt sektördeki ürün ithalatları kıyaslandığında, her bir pazarın en çok ithalat gerçekleştirdiği ilk üç ürüne ait sıralamalar aşağıda yer almaktadır:

- ▶ Pakistan pazarında; hasat & harman makineleri, yem makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri
- ▶ Etiyopya pazarında; sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri, hasat & harman makineleri ve toprak hazırlama & ekim makineleri
- ▶ Vietnam pazarında; hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ve toprak hazırlama & ekim makineleri
- ▶ Özbekistan pazarında; hasat & harman makineleri, toprak hazırlama & ekim makineleri ve yem makineleri
- ▶ Cezayir pazarında; hasat & harman makineleri, toprak hazırlama & ekim makineleri ve yem makineleri

Pakistan ekonomisi içinde önemli bir yere sahip olan tarım sektörü ile istihdamının yarısına yakını sağlanmaktadır. Yüksek ekonomik büyüme beklentisi ile birlikte tarıma ve çiftçiye yönelik programların artıyor olması, sektördeki mekanizasyonunun daha da artmasına sebebiyet verecektir. Pazarda herhangi bir vergi avantajı bulunmayan Türkiye'nin vergi oranında, aşamalı olarak düşüş yaşanması beklenmektedir. **Etiyopya**, Pakistan'dan sonra en büyük tarım hacmine sahip ülkedir. Tarımın hükümet tarafından öncelikli sektörler arasında yer alması ve ithalat faaliyetlerinin artırılması için yatırım ortamlarının geliştirildiği görülmektedir. Verimlilik ve atlyapı hususlarındaki çalışmalar, tarım makinesi kullanımını da doğru orantıyla arttıracaktır. Türkiye, vergi bakımından pazardaki diğer oyuncular ile eşit şartlara sahiptir. **Vietnam** ekonomisinde tarımın payı, önemini korumaya devam etmektedir. Ayrıca büyüyen ekonomisi ve tarımdaki istihdamın payı, ülkedeki tarıma yönelik teşvikleri de pozitif yönlü etkilemektedir. Tarım sektörünün tedarik zinciri kısmında daha verimli olabilmek için mekanizasyona verilen önemin artması beklenmektedir. Türkiye sadece süt sağma makineleri ihracatında vergiden muaf tutulurken, rakiplere karşı herhangi bir avantajı bulunmamaktadır. **Özbekistan**'ın tarımdaki ithal ikameci politikası tarım makineleri ithalatı için fırsat oluşturmaktadır. Özellikle tarımsal sulama açısından herhangi bir sorun teşkil etmeyen Özbekistan için ürün bakımı ve ilaçlama ile genel mekanizasyona verilen önem artmaktadır. Süt sağma ve yem makinelerinde vergiden muaf olan Türkiye'nin, rekabet avantajı bulunmamaktadır. **Cezayir**, verimli topraklara sahip olup Afrika bölgesinde güçlü ekonomilerden biridir. Alternatif sektör olarak tarıma yönelme olmuştur ve makine ithalatına olumlu etkileri bulunmaktadır. Özellikle tarımda kendine yetecek seviyeye gelinmesi planlanırken kalite, verimlilik ve günlük ürün üretimine de ağırlık verilecektir. Vergi oranı hususunda Türkiye'nin herhangi bir istisnai durumu bulunmamaktadır.

İlgili beş hedef ülkenin tarım makineleri için satış ve dağıtım kanalı yapısı, benzer bir yapıya sahip olmakla birlikte farklılıklar da göstermektedir. Genel olarak hedef pazarlarda distribütörlerin tercih edildiği gözlemlenmiştir. Pakistan'daki distribütörler ile yıllık bakım ücretleri ve garanti kapsamı gibi hususlarda anlaşmaya varılması gerekmektedir. Ayrıca ikili ilişkilere de azami önem gösterilmelidir. Etiyopya'da Tarım Bakanlığı, toptancı ve ithalatçı ile kooperatifler üzerinden ihracat yapılması önerilmektedir. Öte yandan, satış ve dağıtım kanalı olarak acentelere yer vermek, pazar yapısına hakim biri ile çalışmayı sağladığı için büyük avantaj yaratacaktır. Vietnam'da distribütörlere ek olarak acenteler de tercih edilebilir. Yine distribütörler ile satış sonrası hizmet için görüşmelerin ivedilikle yapılması tavsiye edilmektedir. Nihai kullanıcının ürünü doğrudan satın almak istediği durumlarda distribütörler de acente gibi faaliyet göstermektedir. Özbekistan için bayilerin tercih edilmesi ve bu partner firma ile ticari ilişkilere özen gösterilmesi gerekmektedir. Firmanın

referansları ve iç piyasa hakkındaki bilgileri ihracatçı firma için avantaj oluşturacaktır. Cezayir ise devlete ait toptan pazarlama şirketlerini satış ve dağıtım yapısında kullanmaktadır. Bununla birlikte, distribütör, acente ya da ortak yatırım kanalları da alternatifler arasında yer almaktadır. Satış sonrası için anlaşmaların yapılmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca Özbekistan ve Vietnam'da leasing şirketleri ile tarım makinesi de kiralanabilmektedir.

Türkiye'nin ilgili beş hedef pazarı; ihracat fiyat skalası, gümrük vergisi avantajı, pazar bilinirliği ve lojistik konumu gibi hususlar üzerinden değerlendirilmiştir. İhracat fiyat skalası analizi kapsamında Trademap verileri baz alınarak, ilgili hedef ülkelere Türkiye'nin ve pazarda yer alan büyük oyuncuların ürün birim değerleri üzerinden değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda ilgili beş alt sektör için pazara girişte baz alınan miktar/birim başına ortalama değerler ile eğilimlere yer verilmiştir. Konya Ticaret Odası bünyesinde faaliyet gösteren tarım makineleri firmaları için bu veriler ışığında saptanan üst seviye fiyat stratejisi önerisi aşağıda yer almaktadır:

- ▶ **Pakistan'da** faaliyet gösteren büyük oyuncuların, ülkedeki likidite sorunları sebebiyle, pazarda düşük ve orta fiyat stratejisi ile yer aldıkları tespit edilmiştir. Türkiye'nin bu pazardaki fiyat stratejisi ise düşüktür. Bu doğrultuda; toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ve yem makinelerinde düşük, süt sağma makinelerinde orta fiyat stratejisi uygulamaları tavsiye edilmektedir.
- ▶ **Etiyopya'nın** ekonomisindeki liberalleşme adımlarının etkileri henüz görülmeye başlanmıştır. Böylelikle pazarda düşük ve orta olmak üzere iki farklı fiyat segmenti görülmektedir. Türkiye incelenen ürünlerde düşük fiyat segmentini tercih etmektedir. Sonuç olarak; hasat & harman makineleri ile yem makinelerinde düşük fiyat stratejilerini tercih edebilecekleri gibi toprak hazırlama & ekim makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ve süt sağma makineleri düşük ve orta fiyat stratejileri üzerinden ilerlenebilmektedir.
- ▶ **Vietnam**, son zamanlarda sanayi alanındaki gelişmeleri ile ekonomik açıdan daha ılımlı bir tabloya sahiptir ve bu doğrultuda alternatif sektör olarak tarım üzerinde yatırımlarına da devam etmektedir. Dolayısıyla pazarda düşük, orta ve az da olsa yüksek olmak üzere çeşitli fiyat segmentlerine rastlanmıştır. Türkiye pazarda düşük fiyat stratejisi ile yer almaktadır. Pazarda toprak hazırlama & ekim makineleri, süt sağma ve yem makineleri için düşük, hasat & harman makineleri ile sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri için düşük ve orta fiyat stratejisinin uygulanmasının faydalı olacağı tahmin edilmektedir.

- ▶ **Özbekistan**'ın tarıma elverişli toprakları ve sulama altyapısı ile tarım sektöründeki faaliyetleri daha da artmaktadır. Genel olarak, düşük, orta ve az da olsa yüksek fiyat segmentine sahip tarım makineleri ithalatında Türkiye düşük fiyat ile yer almaktadır. Pazardaki oyuncuların eğilimi doğrultusunda, toprak hazırlama & ekim makineleri, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri düşük, hasat & harman makineleri düşük ve orta, son olarak süt sağma ve yem makinelerinde ise düşük ve orta fiyat ile girilmesi önerilmektedir.
- ▶ **Cezayir**, tarım makinelerine yapılacak yatırımların sonraki dönemde artması ile birlikte Türkiye'nin düşük ve orta fiyat segmentlerinde pazarda yer alması önerilmektedir. Dolayısıyla, toprak hazırlama & ekim makineleri, hasat & harman makineleri düşük fiyat, sulama ekipmanları ve ürün bakım ilaçlama makineleri ile süt sağma makineleri ve yem makinelerinde düşük ve orta fiyat aralığı ile yer alınması tavsiye edilmektedir.

Tarım makineleri sektörü kapsamında analiz edilen beş alt sektördeki hedef ülkelerde ihracatın arttırılması için ihracat yol haritası çizilmiştir. Hedef pazarlardaki tarım makineleri sektörünün niş bir pazar olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, ithalat potansiyelleri yüksek olan ilgili hedef pazarlara giriş stratejisinin eş zamanlı ilerleyebileceği öngörülmektedir. Fakat ülke bazlı; lojistik maliyet, pazar bilinirliği ve pazar olgunluk seviyelerinin göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Dolayısıyla, Özbekistan ve Cezayir, lojistik maliyet, pazar bilinirliği ve hedef pazarlar arasında pazar olgunluk hacmi açısından oldukça iyi tabloya sahip ülkelerdir. Aynı zamanda her iki ülkede de Konyalı firmaların makineler & aksam ve parçaları sektörü için önceki ticari faaliyetleri iş tecrübesi bakımından büyük potansiyel arz etmektedir. Pakistan ise Türk malı algısının son dönemde daha da olumlu yönde gelişim göstermekte fakat lojistik açıdan Özbekistan ve Cezayir'e oranla daha maliyetli bir pazardır. Etiyopya ve Vietnam'da ise ilgili alt sektörlerin tümünde faaliyet gösterilmediği ve lojistik maliyet potansiyeline sahip ülkeler oldukları için Türk malı algısının arttırılmasına yönelik pazarlama faaliyetlerine ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir. Sonuç olarak, ilgili pazarlarda faaliyet göstermeyi planlayan firmaların önceliklendirme yaparken pazarların farklı yapılarını göz önünde bulundurmaları önerilmektedir.

7. Ekler

Bu bölümde, beş alt sektöre yönelik belirlenen hedef ülkelerdeki potansiyel alıcı bilgileri, sektör dernekleri & ticaret organizasyonları, lojistik firma bilgileri ve fuarlara yer verilmektedir.

Potansiyel alıcı bilgileri:

Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir tarım makineleri sektöründe faaliyet gösteren **165** adet potansiyel alıcı tespit edilmiştir. Ekonomi Bakanlığı Ülke masaları uzmanları, Ticaret Müşavirlikleri ve Trademap firma bilgileri üzerinden toplanan veriler ile listeler oluşturulmuştur. Potansiyel alıcı bilgileri bölümünde yer alan firmaların **29'u Pakistan, 32'si Etiyopya, 35'i Vietnam, 29'u Özbekistan ve 40'ı Cezayir'de** konumlanmıştır.

Sektör dernekleri & ticaret organizasyonları:

Tarım makineleri sektöründe hedef ülkelerde faaliyet gösteren sektör dernekleri ve ticaret organizasyonlarının internet siteleri, adres ve e-posta adresleri listelenmiştir. Paylaşılan sektör dernekleri ve ticaret organizasyonları ile hedef ülkelerle işbirliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Lojistik firma bilgileri:

Türkiye'den ihracat yapmayı planlayan firmalar için hedef ülkelere taşımacılık yapan lojistik firma bilgileri yer almaktadır. Yerli ve yabancı firmalardan oluşan firma listesinde iletişim bilgileri, adres ve internet siteleri yer almaktadır.

Fuarlar:

Pakistan, Etiyopya, Vietnam, Özbekistan ve Cezayir'de düzenlenen tarım makineleri fuarları bu bölümde yer almaktadır. İlgili hedef ülkeye ait fuar takvimi, adres ve iletişim bilgilerine yer verilmektedir. Fuarlarla Konya tarım makineleri sektöründe faaliyet gösteren firmaların hedef pazarlarda ürünlerini tanıtarak ticari ilişkilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

7.1. Potansiyel Alıcı Bilgileri

7.1.1. Pakistan

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Naeem Zafar Industries	Lahore	www.lcci.com.pk/member_web/Naeem_Zafar/#	(+92) 42 37911824
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri ve Hasat & Harman Makineleri	AgriPak International	Karachi	www.agripak.com.pk	(+92) 21 34556285
	Usama Harris Khan & Company	Karachi	www.usamaharris.com	(+92) 21 35053243
	Impresa Pvt Ltd	Islamabad	-	(+92) 300 8541833
	Astro International (Pvt) Ltd.	Karachi	-	(+92) 21 4316767
	Farmac	Lahore	www.farmac-inc.com	(+92) 332 4442251
	Aeco Export Company	Lahore	www.aecotractorparts.com	(+92) 42 35968094
	Lahore Agro Farm Industries.	Lahore	www.lahoreagro.com	(+92) 42 35734294
	GREENLAND TRACTORS	Karachi	www.greenlandtrac.com	(+92) 21 32257696
	MILLAT TRACTORS LIMITED	Lahore	www.millat.com.pk	(+92) 42 111200786/7911025
	HANIF FARM INDUSTRIES	Lahore	www.haniffarm.com	(+92) 42 37927315
	Afmah Pvt Limited	Lahore	www.afmah.com	(+92) 42 35971412
	Al-Ghazi Tractors Ltd	Karachi	www.alghazitractors.com	(+92) 21 35318901
	Chenab Enterprises	Gujranwala	www.chenabenterprises.enic.pk	(+92) 55 6332811
Tarım Makineleri	Sharif Engineering Works	Faisalabad	www.sharifengineeringworks.com	(+92) 41 4360172
	Farmall Technology (Private) Limited	Lahore	www.farmalltechnology.com	(+92) 42 35322124
	Dairy Solution Private Limited	Lahore	www.dairysolution.com	(+92) 42 35169450

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Hasat & Harman Makineleri	A.B. Traders	Karachi	www.sheikhamin.com/default.asp	(+92) 21 32727313
	Murshid Farm Industries	Lahore	www.mfipk.com	(+92) 42 37911609
Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri	Valley Irrigation Pakistan	Rawalpindi	www.valleyirrigationpakistan.com	(+92) 51 5120655
	POOL & PONDS	Islamabad	www.poolponds.enic.pk	(+92) 51 2112242
	JAFFER BROTHERS (PVT) LTD.	Karachi	www.jaffer.com	(+92) 21 34373111
	Progressive Fumigation Corporation	Karachi	www.progfum.com	(+92) 21 2420869
	Dadex	Karachi	www.dadex.com	(+92) 21 111000789
Süt Sağma Makineleri	Unitech International (PVT) LTD.	Lahore	www.unitechintl.com	(+92) 42 35320427
	Two Star Engineering Services (PVT) LTD.	Lahore	www.twostarengg.com	(+92) 42 35121136
	DairyCare Pakistan (Pvt) Ltd.	Lahore	www.dairycarepakistan.com/	(+92) 42 35315225
	BA Traders	Lahore	www.batraders.com	(+92) 42 7245041
Yem Makineleri	Barkah Poultry Services	Okara	-	(+92) 44 2528989

7.1.2. Etiyopya

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Gaky Engineering & Automotive Plc.	Addis Ababa	www.gakyengineering.com	(+251) 11 4654000
	Paul Ries & Sons P.L.C	Addis Ababa	www.paulriesethiopia.com	(+251) 11 1550233
	ELFORA Agro-Industries Pvt. Ltd. Co	Addis Ababa	www.midroc-ceo.com	(+251) 11 3206596
	Agricultural Equipment & Technical Service S.CO. (AETS S.CO.)	Addis Ababa	www.agriequiptech.com	(+251) 1 4423610
	Kaleb Farmers House Plc.	Addis Ababa	www.kalebservice.com	(+251) 11 4391459
	General Agricultural & Construction Machinery Assembling & Supplying PLC (GACMAS PLC)	Addis Ababa	-	(+251) 11 4341520
	Haji Feyissa Degaga Import/Export	Addis Ababa	-	(+251) 11 1564640/ 1553346/ 1112030
	Watt International PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 4421746/ 4423842/ 4404241
	Zaytems International Trading Co.	Addis Ababa	-	(+251) 11 6637882/ 6637883
	Forever PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 1560600/ 1560137
	Weals Multi Trade PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 5503250
	Abdosh International Treading Company PLC.	Addis Ababa	www.abdosh.com	(+251) 11 5504873/ 74/72
	Towers Consult P.L.C	Addis Ababa	-	(+251) 11 6185034/ 6629052
	Intrade PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 5518853/ 5156650
	Habtmu Ayele Mamao	Addis Ababa	-	(+251) 11 1425734/ 1426493
Hasat & Harman Makineleri	Dej. A.M. Gonafer & Sons PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 4655116/ 4655142/ 4655143
	Kalwin Multi Supply Pvt. Ltd. Co	Addis Ababa	-	(+251) 11 1552622/ 1550675/1551265
	Endalkachew Alaminew	Addis Ababa	-	(+251) 11 6550405

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri	BISELEX Ethiopia LTD VIA	Addis Ababa	www.biselexgroup.com	(+251) 11 6551155
	Amio Engineering PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 4168266
Süt Sağma Makineleri & Yem Makineleri	Markos Pvt. Ltd. Co.	Addis Ababa	www.markosplc.net	(+251) 11 1273319
	Neway PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 1556136
Tarım Makineleri	Abulkhase P.L.C	Addis Ababa	www.abulkhase.com	(+251) 11 4700456
	Ahadu Private Limited Company	Addis Ababa	www.ahadugroup.com	(+251) 11 6298816/17/18
	Amibara Business Group	Addis Ababa	www.amibara.com	(+251) 11 4407503
	Hagbes Plc.	Addis Ababa	www.hagbes.com	(+251) 11 6639191
	Gasco Trading PLC	Addis Ababa	www.gascotrading.org.et	(+251) 11 1512943
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri ve Hasat & Harman Makineleri	Adeb Engineering & Trading Plc	Addis Ababa	www.adebengineering.com	(+251) 11 8592002
	Gedeb Engineering PLC	Addis Ababa	www.gedeb.johndeereafricadealer.com	(+251) 11 4664261
	MGK Makonnen Ethiopia PLC	Akaki Kaliti	www.mgkmakonnen.com	(+251) 11 4342853
Yem Makineleri ve Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	ALT Company	Addis Ababa	www.altagrimachinery.com	(+251) 1 8495492
Hasat & Harman Makineleri ve Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri	Amio Engineering PLC	Addis Ababa	-	(+251) 11 4168266

7.1.3. Vietnam

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Hoang Huy Hoang Co., Ltd	Dong Nai	-	(+84) 61 3785285
	Nga Phat Company Limited	Ho Chi Minh City	www.ngaphat.com.vn	(+84) 8 39683553
Hasat & Harman Makineleri	Vietnam Made Co., Ltd	Ho Chi Minh City	www.handvietnam.com	(+84) 8 977260678
	VINACOMM TECHNOLOGY Joint Stock Company	Ho Chi Minh City	www.vinacomm.vn	(+84) 8 39737777
	Long Binh Company Limited	An Giang	www.longbinh.weebly.com	(+84) 77 3930227
	Southern Vietnam Engine and Agricultural Machinery Co., Ltd	Bien Hoa City	www.sveam.com	(+84) 61 3838727
Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri	Khang Thinh Trading Service Company Limited	Ho Chi Minh City	www.irritech.vn	(+84) 8 38445850
	Anh Tin Company Limited	Ho Chi Minh City	www.anhtin.com.vn	(+84) 8 38669753
	Binh Minh Irrigation Technology Joint Stock Company	Ha Noi City	www.hethongtuoivn	(+84) 4 66724024
	Minh Gia Long Co.Ltd	Binh Duong	www.becphunnuoc.com	(+84) 65 03773656
	Agricultural & Irrigation Electric Mechanical Joint Stock Company	Da Nang City	-	(+84) 51 13842829/3842134/3811215
	Eastern Sea Investment Commercial Corporatio	Ho Chi Minh City	www.esic.com.vn	(+84) 8 37527781
	SEN TRA COMPANY LIMITED	Ho Chi Minh City	www.sentra.com.vn	(+84) 8 36018799
	Thanh Minh Irrigation System Company Limited	Binh Duong	www.thietbituoi.com.vn	(+84) 65 06512655
Süt Sağma Makineleri	Khang Nong Company Limited	Ho Chi Minh City	www.khangnong.com	(+84) 8 38647779
	Dairy Vietnam Co.,Ltd	Ha Noi City	www.dairyvietnam.com	(+84) 4 902121482

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Yem Makineleri	Hanoi Livestock Breeding Co.	Ha Noi City	www.gionggiasuchanoi.com.vn	(+84) 4 37663342/ 38341983/ 38332867
	C.P Vietnam Livestock Co.,Ltd.	Dong Nai	www.cp.com.vn	(+84) 61 3383625/ 0613836
	Chih Tion Farmer Livestock Co.,Ltd.	Binh Duong	-	(+84) 65 03590368
	Nghean Livestock Processing And Export Co.	Nghe An	-	(+84) 38 3351407/ 514070
	North Pig Breeding Co.	Hung Yen	-	(+84) 321 3945085
	South Poultry Breeding Co.	Ho Chi Minh City	-	(+84) 8 38235989/ 38294634/ 38298321
	An Huy Trading Company Limited	Ho Chi Minh City	www.anhuy.com.vn	(+84) 8 39907405
	Nam Hoa Production, Trade And Breeding Co.,Ltd.	Ho Chi Minh City	-	
Tarım Makineleri	Son Hai Import Export Co., Ltd	Hai Phong City	www.maynongnghiepnhai.vn	(+84) 31 3572598
	Vietnam Agrotech Co., Ltd	Ho Chi Minh City	www.vietnamagrotech.vn	(+84) 8 62584976
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri ve Sulama Ekipmanları & Ürün Bakım İlaçlama Makineleri	An Huu Company Limited	Ho Chi Minh City	www.anhuu.vn	(+84) 8 62963422
Hasat & Harman Makineleri ve Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Công Ty Cổ Phần Cơ Khí An Giang	Long Xuyên	www.cokhiangiang.com.vn	(+84) 76 3953938
	TAMAC	Vinh City	www.maykeobongsen.com.vn	(+84) 38 3843573
	Vietnam Engine Agricultural Machinery Corporation	Ha Noi City	www.veam.com.vn	(+84) 4 62800802
	Tien Nong Industrial & Agricultural Joint Stock Company	Thanh Hoa City	www.tiennong.vn	(+84) 37 73729729/ 73789789
	Gold Star Machinery Co., Ltd	Ho Chi Minh City	www.gold-star.vn	(+84) 8 977260678
	Eastern Sea Investment Commercial Corporatio	Ho Chi Minh City	www.esic.com.vn	(+84) 8 37527781
	Awn Mechanical Agriculture Company Limited	Ho Chi Minh City	www.bonglua.com	(+84) 8 38752608/ 38750558
Yem Makineleri ve Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Long Anh Vietnam Agricultural Development JSC.,	Ho Chi Minh City	www.lavifarm.com	(+84) 8 62965959

7.1.4. Özbekistan

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	XPRT Premium	-	www.agriculture-xprt.com	-
	TOG'LAR	Tashkent	www.toglar.uz	(+998) 71 2560955
Hasat & Harman Makineleri	Dinur Agro, SP	Karakalpakstan	www.2486.uz.all.biz	(+998) 61 5322221
Sulama ekipmanları & Püskürtme Makineleri	Exim Plast, OOO	Tashkent	www.eximplastuz.all.biz	(+998) 71 1868500
	Debyut, PK	Tashkent	www.debut.uz	(+998) 71 9853388
	Zavod Maxsus Polimer, SP OOO	Tashkent	www.pipe.uz	(+998) 71 9731912
	Agrodrip	Tashkent	www.poliv.uz	(+998) 71 9853388
	AGRIXIM, OOO	Tashkent	-	(+998) 71 2694933
	YUSHEN PLASTIC, OOO	Tashkent	-	(+998) 71 3990068
	Agropoliv, OOO	Tashkent	www.agropoliv.uz	(+998) 71 1881774
Süt Sağma Makineleri	Robi Agrotech, OOO	Tashkent	www.15932.uz.all.biz	(+998) 71 2984786
	Techno Milk, OOO	Namangan	www.techno-milk.uz	(+998) 95 3007702
	WestFalia Tashkent, Ltd.	Tashkent	www.18517.uz.all.biz	(+998) 71 6188423

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Yem Makineleri	Sammix	Samarkand	www.sammix.uz	(+998) 66 5005899
	Toshkentdonmoksulatlari	Tashkent	www.tdm.uz	(+998) 71 2896203
Tarım Makineleri	AGTECH AGRI SP OOO	Tashkent	www.agtech-agri.uz	(+998) 71 3254999
	AGROKOMPLEKTINVEST	Tashkent	-	(+998) 71 1998811
	SN INVEST" Ltd.	Tashkent	www.sninvest.uz	(+998) 71 1505858
	AGREGAT-METAL-SERVIS, DP	Tashkent	-	(+998) 71 1858540
	AGROXIM MASH, OOO	Tashkent	-	(+998) 71 2694933
	AGROKOMPLEKTINVEST	Tashkent	-	(+998) 71 1998811
	Promzona Uz	Tashkent	www.promzona.uz	(+998) 71 2800071
Hasat & Harman Makineleri ve Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	"Agromashholding-Tashkent" SP OOO	Tashkent	www.tplants.gl.uz	(+998) 71 1209600/ 3715915/9843309
	Chirchiq Mash Agro Ltd.	Kibray	www.chirchiqma-shagro.uz	(+998) 95 1695279
	Intertekhsercice Ltd.	Tashkent	www.intertexservis.uz	(+998) 71 2696926
	Uzagrotechservice, OOO	Tashkent	www.2488.uz.all.biz	(+998) 71 2962595
	Steel Track Group Ltd.	Tashkent	www.stg.gl.uz	(+998) 71 6593995
	Taminotchi-Pakhta. Public Corporation	Chinaz	www.paxtabaza.uz	(+998) 93 1726614
	PAXTA-LIZING SA	Tashkent	www.paxtalizing.uz	(+998) 71 1500216/ 2793459

7.1.4. Cezayir

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	HAMMOUCHE Frères/Import Export,Sarl	Alger	-	(+213) 21 731432
	Ets BENGUEDDA	Chetouane	-	(+213) 43 275225
	ALTRACTORS, Sarl	Chéraga	-	(+213) 21 382828
	MOSTAGRI	Mazagran	www.mostagri.com	(+213) 45 308694
Hasat & Harman Makineleri	HAICHOUR,Sarl	Bab Ezzouar	-	(+213) 21 240144
Sulama ekipmanları & Püskürtme Makineleri	Eurl Agromias Algeria	Reghaia	www.agromias.dz	(+213) 21 850018
	Anabib	Reghaia	www.anabib.com	(+213) 23 851095
	Groupe Des Societes Hasnaoui	Sidi Bel Abbès	www.groupe-hasnaoui.com	(+213) 48 770317
	Irragris, Spa	Bordj Bou Arréridj	-	(+213) 35 685747
	IRRI SUD,Sarl	Adrar	www.tirr.com	(+213) 49 968577
Süt Sağma Makineleri	Sarl Kraoul&Fils	Blida	www.snckraoul.com	(+213) 25 369605
Yem Makineleri	Agricom International,Sarl	Birkhadem	-	(+213) 21 558843
	AB - ALGERIAN BOVINES,Sarl	Djasr Kassentina	www.abovines.com	(+213) 21 405328
	Jami, Sarl	Bouinan	-	(+213) 25 394291
	HUBBARD ALGERIA, Sarl	Birkhadem	-	(+213) 21 448324
	DANALPO, Spa	Douaouda	-	(+213) 24 407290
	Mitidja Bovine,Sarl	Sidi Rached	-	(+213) 550 181911
	BOUZIANI AVIC,EURL	El Achour	-	(+213) 21 387270

Ürün	Firma Adı	Şehir	İnternet sitesi	Telefon
Tarım Makineleri	PMAT,Spa	Constantine	www.pmat-dz.com	(+213) 31 613194
	Agromec	Rouiba	www.agromec-dz.com	(+213) 21 854623
	Entreprise de Distribution & de Maintenance du Matériel Agricole,Spa (EDIMMA)	Bouira	-	(+213) 26 947225
	Entreprise Nationale de Production de Matériel Agricole,Spa (ENPMA)	Oran	-	(+213) 41 465602
	Motorest	Constantine	www.siteweb.motorest-dz.com	(+213) 31 621212
	Nutrition Approvisionnement Agro Alimentaire, Sarl (NUTAGRA)	Béjaia	-	(+213) 34 215994
Süt Sağma Makineleri & Yem Makineleri	SKF IMPORT-EXPORT,EURL	Bab Ezzouar	-	(+213) 21 245283
	HARICOT VERT,EURL	Sidi Bel Abbes	-	(+213) 48 753137
	Construction Matériel Avicole Mesra (CMAM)	Mesra	-	(+213) 45 223024
	AGRICOLA BETAİL, Sarl	Chéraga	-	(+213) 21 360412
Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri ve Sulama Ekipmanları &	Coopérative du Matériel Agricole & de Petite Hydraulique,EPIC (COMAPH)	El Harrach	-	(+213) 21 538952
	Agro-Industrie	Tlemcen	www.agroindustrie.gkgroupe.com	(+213) 43 278756
Hasat & Harman Makineleri ve Toprak Hazırlama & Ekim Makineleri	Comptoir de Distribution de la Mitidja, Sarl (CODIM)	Dar El Beida	www.codim-dz.com	(+213) 21 860213
	Mixtrade Algeria	Rouiba	www.mixtrade-dz.com	(+213) 24 709340
	Motorest Algérie,EURL	Constantine	www.siteweb.motorest-dz.com	(+213) 31 612856
	Fabrication de Matériel Agricole, Sarl (FAMAG)	Sidi Bel Abbès	-	(+213) 48 555556
	Fabrication & Montage des Véhicules Industriels d'Algérie, Sarl (FAMOVAL)	Bir El Djir	-	(+213) 41 538806
	GM Trade,EURL	Dar El Beida	-	(+213) 21 753435
	Landini SARL	Annaba	-	(+213) 38 878153
	Matériels Agricoles & Industriels,EURL (MAGI)	Rouiba	www.magi-rouiba.com	(+213) 21 855934
Yem Makineleri ve Hasat & Harman Makineleri	GAMI - la Grandeur de l'Agriculture et de la Machinerie Industrielle, Sarl	Batna	-	(+213) 33 860539
	Agro-Industrie	Tlemcen	www.agroindustrie.gkgroupe.com	(+213) 43 278756

7.2. Sektör Dernekleri ve Ticaret Organizasyonları

Dernek Adı	Telefon	İnternet Sitesi	Ülke	Email
Regional Council of Agricultural Machinery Associations in Asia and the Pacific	(86-10) 8225 3581 /3580 /3578 /3793	http://www.recama.org/	Pakistan-Vietnam	iqra@fsd.comsats.net.pk
The Federation of Pakistan Chambers of Commerce & Industries	021-3-5873691,93-94	http://fpcci.org.pk/	Pakistan	info@fpcci.com.pk
The United Nations Asian and Pacific Centre for Agricultural Engineering and Machinery (UNAPCAEM)	(86-10) 8225 3581 /3580 /3578 /3793	http://un-csam.org/news_detail.asp?id=439	Pakistan-Vietnam	aiyx@un-csam.org , antam@un-csam.org
Agricultural Machinery Association Vietnam	0438-688-620	http://www.vsage.vn/	Vietnam	vsage.vn@gmail.com
Chamber of Commerce and Industry of Vietnam	84-4-35742022	http://vcci.com.vn/	Vietnam	webmaster@vcci.com.vn
Ethiopian Chamber of Sectoral Associations	+251 115 520134/ 520135 / 542144 / 520134 /520076	http://www.ethioca.com/	Etiyopya	info@ethioca.com ethiopiancsa@ethionet.et
Ethiopian Chamber of Commerce and Sectoral Associations	+251-115522957	http://www.ethiopianchamber.com/	Etiyopya	ethchamber@ethionet.et
Algerian Chamber of Commerce and Industry	021 96 77 77/ 021 96 66 66	http://www.caci.dz/en-us	Cezayir	infos@caci.dz
Chamber of Commerce and Industry of Uzbekistan	+998 71 232-09-01	http://www.chamber.uz/	Özbekistan	info@chamber.uz
Uzbekistan Lessors Association	(998-71) 120-02-02, 244-41-06	http://ula.uz/cgi-bin/main.cgi?lan=e&raz=5	Özbekistan	—

7.3. Lojistik Firma Bilgileri

Firma İsmi	Telefon	Email	İnternet Sitesi	Adres
Arkas Lojistik	(0312) 4662701	lojistik.ankara@arkaslojistik.com.tr	www.arkaslojistik.com.tr	Şehit Ersan Cad./çoban Yıldızı Sok. No:1 D:12, Çankaya/Ankara
Horoz Lojistik/ Horoz Bollore	(0212) 4561000	info@horoz.com.tr	www.horoz.com.tr	Mahmutbey Mahallesi Taşocağı Yolu Özlem Sokak Kısık Plaza Kat:1 No:6 Bağcılar/İstanbul
Mars Lojistik	(0212) 4114444	iletisim@marslogistics.com	www.marslogistics.com	Adres : Merkez Mah. Değirmenbahçe Cad. No :21 34197 Yenibosna İstanbul
Borusan Lojistik	(0212) 4731515	—	www.borusanlojistik.com	Bayar Caddesi, Şehit Mehmet Fatih Öngül Sokak, Bağdatlıoğlu Plaza, No:3, Kozyatagı, 34742, Kadıköy İstanbul
Netlog Lojistik	(0212) 6225000	—	www.netlog.com.tr	Sanayi Mh. Tunç Cd. No: 1 34920 Esenyurt / İstanbul
Dhl	(0212) 692 5050	—	www.dhl.com.tr	Fatih Cad./fulya Sok. No:37
İnci Lojistik	(0216) 5735252	istanbul@incilojistik.com	www.incilojistik.com	Kayışdağı Cad. Ayşe Hatun Çeşme Sok. No:9 K.Bakkalköy / Ataşehir / İstanbul
DSV	(0212) 886 10 30	—	www.tr.dsv.com	Kaya Millenium İş Merkezi Cumhuriyet Mah Şimşek Sk No: 2/A Kat.10 Daire No:154 34500 Beykent - Büyükçekmece İstanbul
Sabay Lojistik	(0212) 217 36 20	info@sabay.com.tr	www.sabay.com.tr	Kore Şehitleri Caddesi Park Apt. No:37/10 34394 Zincirlikuyu – İstanbul
3K Lojistik	(0212) 212 00 29	info@3klogistics.com	http://www.3klojistik.com	Propa Plaza, Esentepe Mah. Kore Şehitleri Cad. No:4 Kat:-1 D:4 34394 Zincirlikuyu/Şişli/İstanbul
Batu Lojistik	444 22 88	info@batulogistics.com	http://www.batulogistics.com	Oruçreis Mah. Tekstilkent Cad. Koza Plaza B Blok No:12/B Kat:2 D:6-7 Atışalanı / Esenler 34235 İstanbul - Türkiye
Omsan Lojistik	(0216) 458 55 55	omsan@omsan.com	http://www.omsan.com/	Tugay Yolu No: 10 Cevizli Maltepe 34846 İstanbul Türkiye
Ekol Lojistik	(0216) 564 30 00	info.turkey@ekol.com	http://www.ekol.com/tr	Ekol Caddesi No:2 Sultanbeyli- İstanbul
Cma Cgm	(0212) 340 30 00	—	https://www.cma-cgm.com/	Eski Büyükdere Cad. No:13 Güney Plaza Maslak

7.4. Fuarlar

Ürün	Ülke	Fuar Adı	Tarih	İnternet Sitesi	Adres
Tarım Makineleri	Pakistan	Food Technology- Agri Tech	20-22 Mart 2017	http://www.agroasia.net/	Karachi Expo Center, Karachi, Pakistan
Tarım Makineleri	Pakistan	Dawn Pakistan Food&Agri Expo	04-05 Nisan 2017	http://agri.dawn.com/	Expo Centre Johar Town Lahore
Tarım Makineleri	Etiyopya	Addis Agro Food Exhibition	02-05 Aralık 2016	http://www.addis-agrofood.com/	Addis Ababa Exhibition Center, Addis Ababa, Etiyopya
Tarım Makineleri	Etiyopya	Ethopia Agrofood	03-05 Şubat 2017	http://www.agrofood-plastpack.com/ethiopia_agro_ppp.html	Addis Ababa Millenium Hall, Addis Ababa, Etiyopya
Tarım Makineleri	Etiyopya	AgriFex Ethiopia	17 Mayıs 2017	http://10times.com/agrifex-ethiopia/ http://www.addischamber.com/index.php?subPageName=tfAGRIFEXGeneralInformation	Addis Ababa Exhibition Center, Addis Ababa, Etiyopya
Tarım Makineleri	Etiyopya	FoodAGRO	12-14 Mayıs 2017	http://expogr.com/ethiopia/foodexpo/index.php	Addis Ababa Millenium Hall, Addis Ababa, Etiyopya
Tarım Makineleri	Etiyopya	Expo Ethiopia	23 Şubat-1 Mart 2017	http://internationaltradepr.com/2017/expo-ethiopia/index.php	Addis Ababa Exhibition Center Addis Ababa, Etiyopya
Tarım Makineleri	Özbekistan	Uzagroexpo Agriculture	23-25 Kasım 2016	http://www.uzexpocentre.uz/ http://10times.com/uzagroexpo-agriculture-expo	Uzexpocentre, Taşkent, Özbekistan
Tarım Makineleri	Özbekistan	AgroWorld Uzbekistan	29-31 Mart 2017	http://www.agroworld.uz/	Uzexpocentre, Taşkent, Özbekistan
Tarım Makineleri	Özbekistan	Uzbekistan Agrominitech/ Agromash/Agrotech Expo	30 Mayıs- 2 Haziran 2017	http://agrominitech.mfer.uz/	Uzexpocentre, Taşkent, Özbekistan
Tarım Makineleri	Cezayir	Sima Sipsa Livestock and Agri Business Show	10-13 Ekim 2016	http://en.sima-sipsa.com/index.php/sima-show-agricultural-machinery-livestock-exhibit/Why-exhibit-at-SIMA-SIPSA	Palais des Exposition d'Alger, Algiers, Cezayir
Tarım Makineleri	Cezayir	FoodExpo	23-26 Kasım 2016	http://www.fuartaqip.com/fuartaqip/fuartaqip.asp?MENU=&C=&ID=1583	Palais des Expositions d'Alger
Tarım Makineleri	Vietnam	Agro Vietnam Expo	27-28 Haziran 2017	http://www.agriculture-exhibition.com/thong-tin-ve-agro-vietnam-a73.html	Saigon Exhibition & Convention Center (SECC), Ho Chi Minh City, Vietnam
Tarım Makineleri	Vietnam	Vietnam Farm&Food Expo	Henüz güncelleme yapılmamıştır.	http://vietnamfarmexpo.com/en/	Phu Tho Indoors Sports Stadium 01 Lu Gia Street, Ward 15, 11 District, Ho Chi Minh City, Vietnam